

"MAGIA NEAGRĂ"

Gh. Brătescu

DESTINE BIZARE

forum

GH. BRĂTESCU

DESTINE BIZARE

- ♦ *Viața smintitului călugăr RASPUTIN*
 - ♦ „Sfântul“ de la MAGLAVIT
-

Coperta: Stoian Eugeniu

FORUM
BUCUREȘTI, 1990

Viața smintitului călugăr RASPUTIN

Viața smintitului călugăr Rasputin

I

1. În vara anului 1935 la Londra se judeca recursul unui proces cu totul neobișnuit în analele justiției mondiale și, cu atât mai mult, în cele ale conservatoarei jurisprudențe engleze. Recursul fusese cerut de către celebra casă de filme americană „Metro-Goldwin-Mayer” în acțiune de calomnie, deschisă cu un an înainte, de către prințesa rusă Irina Alexandrova Iusupova, nepoata fostei țarine. Era o cauză pierdută, cu toate chichițele pe care încercau să le scornească versații avocați ai marii companii cinematografice. Se aflau în joc nu cele 25 000 de lire sterline, cerute despăgubiri civile de reclamantă, sumă de altfel frumușică, ci pericolul interzicerii filmului de succes fantastic, intitulat „Viața smintitului călugăr Rasputin”, peliculă scontată a aduce un venit net, cifrat la o sută de milioane de dolari. Filmul, o superproducție, realizat într-o montare de zile mari, cu o distribuție de prim rang și figurație de mase, reda, după un scenariu inspirat

din realitate, biografia unui personaj bizar, leșit din străfundurile bigotismului rus, care domina cu umbra lui prezență atmosfera curții imperiale a Romanovilor. Scenariul era cu atât mai apropiat de adevăr cu cât personajele nu purtau nume de împrumut sau convenționale, ci chiar pe ale eroilor reali. Deoarece toți cei înfățișați erau morți, producătorii se simțeau eliberați de răspunderi. În plus au luat măsura de a anunța public faptul că totul este o simplă poveste, brodată pe unele fapte reale. Scenaristul a făcut o singură greșală. A ignorat că unele persoane din anturajul țarului Nicolae al II-lea încă supraviețuiau în acea vreme. Și mai mult chiar, că dintre acestea câteva erau implicate direct în evenimentele prezentate de film. Așa se face că prințesa Iusupova, emigrată în Anglia după izbucnirea Revoluției din Octombrie, s-a regăsit într-o eroină cu moravuri îndoielnice. Cum faptele nu corespundeau ținutei sale, nici adevărului, și mai ales, cum ea se înrudea cu familia regală britanică, scandalul a izbucnit. Tribunalul londonez a judecat plingerea prințesei, interogând martorii propuși de reclamanta sus-pusă, studiind o literatură voluminoasă adusă de avocați și a găsit vinovați de calomnie pe cineștii americani. Aceștia au plătit, au modificat puțin scenariul și au continuat să distribuie filmul care, între timp, datorită formidabilei publicități făcută în jurul procesului, era cerut pretutindeni, rulînd cu casele închise. Toată lumea a rămas, deci, mulțumită. „Viața smintitului călugăr Rasputin” a circulat în Europa cîțiva ani la rînd, pînă cînd toți cei care au dorit să vadă pe ecran istoria și-au satisfăcut curiozitatea.

2. Dar cine a fost acest Rasputin, care a făcut atîta vîlvă în Rusia, ca și în întreaga lume ?

Anul nașterii lui Rasputin rămîne o enigmă. Cel mai frecvent revine în diferite lucrări, și nu puține, consacrate

„Sfintului Grigorie”, 1871. Dar, în arhive se găsesc și acte datate 1864, 1865 și chiar 1872, menționind același eveniment. Data venirii pe lume a eroului atîtor întimplări bizare nu se cunoaște exact; se știe însă cu certitudine că era fiul lui Efim Alexandrovici Novih, un bărbat arătos, cu biografie ciudată, din satul siberian Pokrovskoe, așezat pe malul rîului Tura, în gubernia Tobolsk. Efim Alexandrovici se aciuse prin sat în tinerețe și nimeni nu aflase vreodată de unde apăruse. Avea acte în regulă, însă unii păstrau bănuiala că omul, cu înfățișare de ocnaș, evadase dintr-o colonie de deportați și, șterpeland hîrtii de identitate cine știe cum, intrase în pielea păgubașului. Cum nimic nu se putea dovedi împotriva sa, Efim Alexandrovici s-a tocmnit vizitiu la stația de poștă din sat. Om voinic, tare ca un bivol la tăvăleală, strîngea rublele într-o oală de pămînt. S-a însurat și, ca orice mujic, a început să toarne la copii. Celui mai mic i-a pus numele de Grigori.

Alintat Grișa, băiatul era gîngav și tare leneș. Nu s-a dus măcar o zi la școală. Fugea de acasă cînd taică-său îl punea să îngrijească de caii poștei. Numai pe mama sa o asculta. Stătea ore întregi cu gura căscată la tot felul de povești despre viețile sfinților pe care femeia, credincioasă ce era, le știa ca nimeni altul.

De cum se făcea focul în sobă, Grișa se înființa după cuptor. Moțăia acolo, sforăia citeodată, ceea ce îl înfuria pe Efim Alexandrovici care, luînd biciul din cui, îl trezea cu două-trei lovituri peste spate, Grișa speriat, mormăia, se ridica și-și schimba locul, continuînd nepăsător să viseze. Cînd nu se tolănea lingă sobă, Grișa răminea în grajd, pe finul aromat, fermecat de frumusețea cailor. Și dacă nu se afla nici după cuptor, nici în grajd, precis hoinărea pe maidane, încăierîndu-se cu derbedei din sat, căci era cel mai afurisit bătăuș.

Ca să-l mai liniștească, într-o iarnă Efim Alexandrovici i-a arătat o carte cu poze în care era povestită viața lui Isus. Încercarea s-a dovedit inspirată. Ca prin farmec Grișa nu se mai dezlipea de cărțuție, cerind tuturor să-i citească din ea. Era ca o belea pe capul bieților călători ce-și amorceau oasele în stația poștei. Nu pleca pînă ce, careva, nu-i satisfăcea dorința. Curînd, Grișa a învățat pe dinafară întregul text. În cele din urmă a pierdut cărticica, dar istorioarele i-au rămas, întipărite în memorie. Cînd avea doisprezece ani, după cum spune biograful său R. Fülöp-Miller, s-a petrecut în viața lui Grișa un eveniment neprevăzut, care avea să-i zdruncine sănătatea psihică. Mișa, fratele său mai mare, a alunecat în iaz. S-ar fi înecat cu siguranță, dacă Grigori, care era alături, ar fi pregetat să se arunce după el în apa rece ca gheața. Nu știa să înoate bine și ar fi murit amîndoi, însă un țăran, care trecea întimplător, i-a scos la mal. Ambii copii au căzut la păt, bolnavi de pneumonie. Mișa a pierit după cîteva zile. Grișa a zăcut fără cunoștință, cu fierbințeli mari, dar supraviețuind. A bolit din primăvară pînă în toamnă, stînd adesea în nesimțire, lac de transpirație, delirînd. Iarna s-a mai înzdrăvenit, dar coșmarurile îl chinuiau noaptea. Rămînea, uneori, nemișcat, cu gîndurile duse, smuls din lumea care îl înconjura.

Într-un an, în timp ce era cu caii la cîmp, Grișa a avut o vedenie.

— Părinte, a fugit el la popa satului. Mi-a apărut Sfînta Fecioară.

Bătrînul și-a făcut o cruce mare pentru el și l-a închinat și pe flăcăiandru, știindu-l cam suferînd.

— Nu se cade, taică, să iei în deșert ființa Prea Curatei.

— Popo, eu am văzut-o, se încăpățină Grișa, roșu ca para-focului. I-am spus și lui Dmitri Pecerkin, vecinul nostru, iar el m-a crezut.

Preotul îl privi mai înțelegător, oarecum speriat de figura transfigurată a băiatului.

— Ei, ce ai văzut? Spune!

— Era un cor minunat, ca acela al femeilor de la biserică, se spovedi Grișa. În apropiere se afla o femeie nespus de frumoasă, Sfânta Fecioară, care apărea și dispărea, străpunsă parcă de razele soarelui. În văzduh, puzderia de îngeri cîntau și glasul Fecioarei Maria le răspundea.

— Ascultă Grigori, să bați astă-seară zece mătănii și să te închini tot de atîtea ori la icoana Maicii Preciste, il povățui, cum se pricepu, popa. Iar duminică să vii la biserică.

Grișa i-a urmat sfatul. Credincioșii, văzîndu-l la închinăciune, s-au minunat, apoi, aflînd tărășenia, au început să șușotească. „Minune dumnezeiască”, ziceau ei.

Pe iarnă, unui sărman mujic i s-a furat calul. Disperat, omul se plîngea lui Efim Alexandrovici, istorisînd trista lui pățanie. Grișa îl asculta și el, curios, acolo după sobă, pe locul său preferat. Cînd mujicul a terminat ce avea de spus, Grișa a tras un căscat prelung, plictisit.

— Caută-ți calul la Piotr Alexandrovici, l-a îndemnat, bilbiit, într-o doară, neîntrebat, pe păgubaș.

— Tăcă-ți gura, că te plesnesc obraznicule, sări taică-său, infuriat, știindu-l pe Piotr Alexandrovici om avut.

S-a potrivit ca hoțul să fie chiar Piotr Alexandrovici, de altfel un tip destul de deochiat. Cum în zilele de iarnă, mai ales, țărani siberieni, adunați în jurul samovarului, au o teribilă poftă de trîncăneală, întîmplarea a făcut ocolul satului. Și iată-l pe Grișa devenit prezicător. Curînd, flăcăiandrul și-a dat seama că putea cîștiga ceva copeici

sau chiar ruble, de pe urma „proorocilor” sale, făcute într-un sat plin cu tot felul de prostănaci, naivi, superstițioși. Puturosul Grișa ghicea ba unuia, ba altuia și câteodată le brodea, fapt care-i mărea faima, ce începuse a se răspîndi. O ducea bine, ținînd-o într-un chef, cu bani nemunți. Pe deasupra mai era și muieratic, alergînd după toate fetele și nevestele care-i cădeau cu tronc. Pînă la urmă a reușit să înfurie bărbații din sat, care-l pindeau să-i facă de petrecanie.

Sătenii l-au poreclit Rasputin (desfrînatul), dar Grișa nu se supăra de un asemenea nume batjocoritor. Dimpotrivă, se fălea cu el.

— Ascultă Grișa, aud că vor să te înjunghie, i-a spus într-o zi, speriat, Efim Alexandrovici. De azi înainte, băiatule, ai să stai lingă mine, la stația poștei.

Rasputin știa că bătrînul nu glumea. Și l-a ascultat.

3. Exact în același timp, la Londra, țareviciul Nikolai Alexeievici Romanov consuma unica lui pasiune amoroasă. Sosise la Curtea imperială britanică să-și vadă rudele, să mai afle cîte ceva din secretele cîrmuirii unor ținuturi uriașe. Recepțiile, balurile, vînătorile se țineau lanț în onoarea tînărului fătos, care avea să devină nu peste mult timp, „din mila lui Dumnezeu” împărat și stăpîn autocrat al tuturor rușilor, țar al Moscovei, Kievului, Vladimirului, Novgorodului, Astrahanului, Kazanului, al Poloniei și Siberiei, al marelui voievodat al Lituaniei.

Cînd l-a văzut, prințesa Alix Victoria de Hessa, germană de origine, dar crescută la Curtea Angliei, a lăsat deoparte rigiditatea etichetei regale, în care fusese încorsetată de mică, l-a privit insinuant cu ochii săi de un albastru seducător, și-a scuturat cochet zulufii blonzi, zîbindu-i ademenitor, gest care nu a putut scăpa nici unui curtean. Cu atît mai mult cu cît Nikolai, încuroat și fisticit, s-a înroșit ca o fetișcană, surprinsă asupra faptului.

La primul bal, țareviciul a invitat-o la dans. Ea i-a strîns încetișor mîna. Și s-a lipit de pieptul bărbatului, de care a simțit că se îndrăgostește. Nikolai nu a închis ochii toată noaptea, cu gîndul la blonda prințesă. Și-a amînat plecarea, scandalizînd în primul rînd pe țarul Alexandru al III-lea, la urechile căruia nevinovata aventură a țareviciului ajunsese cu promptitudine, servită pe două căi : notele spionajului rus de la Londra și rapoartele agenților Ohranei, însărcinați cu paza odraslei imperiale.

— Să-ți fie rușine, l-a certat roșu de furie țarul, cînd Nikolai a vrut să-l îmbrățișeze, la înapoiere. Nu te-am trimis la Londra în chip de Don Juan.

— O iubesc, tată, lasă-mă să mă căsătoresc cu dînsa, a îndrăznit țareviciul, palid de spaimă.

— Cîtă vreme trăiesc să nu mai aud de asta, strigă bătrînul. Cine-i fetișcana asta fără viitor ? Ascultă, tinere, se înfierbîntă și mai tare stăpînul tuturor rușilor. Soția îți va fi aleasă de noi, în interesul țării. Gata, audiența s-a terminat, hotărîrea noastră a fost luată.

Nikolai se înclină fățarnic, plin de ură. Undeva în fundul sufletului dorea moartea propriului părinte. Se cutremură surprinzîndu-și gîndul și ieși.

— Tot eu vă voi birui, scrișni prinde dinți, șoptit, cînd pajul închise ușile masive, după el.

Patru ani i-au trebuit însă spre a-și îndeplini visul lui de amor. Patru ani de necurmăte scandaluri, de scene penibile, de înjosire în fața rudelor care-l priveau cu dispreț. Momentul mult așteptat a venit cînd Alexandru al III-lea, bătrîn și vlăguit, zăcea pe patul de moarte. Nikolai a prins aripi, convins că nimeni nu-i stătea în cale. Și a chemat-o la Petersburg pe Alix, sfidînd pe toți.

— Nemțoaica asta o să ne aducă numai nenorocire, spuse marele duce imperial Piotr Nikolaevici, soției sale

Anastasia, cînd principesa Alix Victoria de Hessa a descins în fața scîrilor de onoare ale Palatului de vară din Crimeea.

Nikolai îi ieși înainte și își îmbrățișă logodnica, sărutînd-o fără jenă în fața tuturor. Dar țarul nu vedea această scenă care l-ar fi indignat la culme. El își trăia ultimile zile, undeva într-o cameră a somptuosului edificiu imperial.

4. În aceeași zi, în îndepărtata Siberie, la Pokrovskoe, Efim Alexandrovici, tatăl lui Rasputin se întorcea din cursă beat mort, cu un cal la poștalion lipsă. Cum o asemenea ispravă se pedepsea cu închisoarea, vizitiul a fost iute condamnat la cîțiva ani de temniță. Grișa i-a luat locul pe capră. Ziua o petrecea pe diligență, noaptea trăgea chefuri de pomină. Împlinea douăzeci și doi de ani. Chiar în dimineața aniversării ducea spre iaz caii la adăpat. Deodată aude un glas de fată strigînd ajutor. O barcă se răsturnase în mijlocul iazului. Fără preget, Grișa și-a scos cizmele și s-a aruncat în apă, salvînd copila de la înec. A recunoscut imediat în plăpînda ființă pe fata baronului Akim, proprietarul moșiei Pokrovskoe.

— Minune dumnezeiască, a izbucnit baroneasa, vă-zîndu-și fiica scăpată din ghearele morții.

Bineînțeles, tot satul a aflat imediat întîmplarea. Grișa se împăuna îngîmfat. Devenit eroul zilei și-a reluat pe dată aventurile amoroase, părăsind o vreme, de frică.

— Însoară-te Grișa, l-a conjurat bătrîna lui mamă, ajungîndu-i la ureche isprăvile păcătosului său fiu. De ce nu o iei pe Praskovia Dubrovina? E o fată harnică, bălaie, frumușică și, pe deasupra, are zestre un cal și căruță. Nu-i de colo!

Grișa a stat puțin în cumpănă. Apoi s-a hotărît: un cal și o căruță la casa omului rămîneau un cal și o

căruță, cu tot ce putea aduce cărușia într-un sat lipsit de mijloace de transport. Și s-a însurat.

5. Evenimentul se petrecea cind Alexandru al III-lea își dădea obștescul sfârșit.

— Am spus eu că a venit cu nenorociri nemțoaica lui Nikolai, își reluă profeția marele duce Piotr Nikolaevici, sărutind pe obraji, după obiceiul pravoslavnic, pe marele duce Serghei Alexandrovici, unchiul proaspătului țar.

— Taci, Piotr Nikolaevici, îl sfătui acesta. Să nu audă Nikolai. Doar vezi ce imbrobodit este.

Nikolai al II-lea a auzit în cele din urmă. Dar nu de la spionii săi, ci de la frumoasa Alix, pe care a găsit-o plângind în hohole.

— Am venit cu nenorocirea Niky, izbucni ea, văzindu-l.

În zadar încerca să o liniștească. Superstițioasă, blonda prințesă, singură într-atiția necunoscuți, cutremurată de interminabilele liturghii de doliu, o ținea într-un plîns isteric, convinsă că poartă numai ghinioane. Sigur, țarul a aflat cine a scornit toată treaba. Dar ce mai putea face ?

Cînd lucrurile păreau a se liniști, iată o nouă întimplare teribilă. Nu se știe cine izvodise că țarul, în cinstea urcării sale pe tronul Rusiei, va da fiecărui țăran, ce va fi de față la trecerea sa în ziua încoronării, ca recompensă, o... vacă. Stupizenia zvonului era evidentă, dar cine era în stare să reziste unei vești atît de ispititoare, care circula din gură în gură, răspîdită iute, iute, și pe care fiecare mujic nenorocit era fericit să o creadă adevărată ? Sigur, vaca era o avere chiar pentru un chiabur. Dar țarului, care era stăpin pe a șasea parte din lume, își spuneau țăranii, ce-i păsa, la averea lui, dacă dăruia

cite o vacă fiecărui supus ? Unde se aflau fabuloasele cirezi ale țarului, din care să poată răsplăti el pe săteni, nimeni nu se întreba. Așa că, în ziua stabilită, pe Cîmpul Hodinka, din marginea Moscovei, erau adunați peste o jumătate de milion de sărăntoci, unii veniți de la mari depărtări, să-i vadă țarul Nikolai, să le dea vaca promisă și să plece fiecare cu ea acasă. Era o îmbulzeală de nedescris, locul fiind destul de îngust, prins între șanțurile de apărare ale orașului, late de doi și adînci de trei metri. Cînd s-a vestit apropierea cortegiului imperial, cei din spate au dat buzna spre înainte, iscînd reacția de împotrivire a celor din față. Mareea umană s-a revărsat peste șosea, barînd drumul. Așa a început catastrofa. Cazacii care păzeau trecerea convoiului imperial, au primit ordin de la marele duce Serghei Alexandrovici să redeschidă calea. Călări, cu săbiile scoase, lovind din cînut, și-au făcut pe deplin datoria. Șoseaua a fost redeschisă. Dar cu ce preț ? Pe cîmpul încoronării lui Nikolai Alexeievici Romanov au rămas peste trei mii de cadavre, oameni călcați în picioare, tăiați de săbii sau zdrobiți în șanțul fortificat.

Alix a aflat ce s-a petrecut, întărindu-și pornirile bigote, superstiția ce o domina. Plîngea într-una, înapăimîntată, repetînd mecanic o singură frază : „Am adus Rusiei minia lui Dumnezeu”.

Fără îndoială nu era vinovată nici de moartea socrului său care, bolnav de cancer, era de mult condamnat și nici de tragica întîmplare de pe Cîmpul Hodinka. Dar cum țarina însăși susținea cu deplină credință că numai ea purta vina nenorocirilor, Nikolai căzu și el într-o criză mistică, devenind cu încetul superstițios. Perechea regală, tremurînd de frica nălucilor și a spiritelor rele, deși trăia într-un lux european exorbitant, înconjurată de tot ce dăruise tehnica pînă atunci, își ducea zilele, în mod para-

doxal, chinuită de gânduri sumbre, aidoma multor milioane de mujici neștiutori de carte, înapoiți și creduli care zăceau în mizeria cea mai cruntă.

6. Fără doar și poate, mai lucid era Grișa din Pokrovskoe. Viața lui s-a mai schimbat după însurătoare. S-a lăsat de proorociri, a mai rărit cursele suplimentare la poștă, ocupat cum era de noua lui meserie de cărauș, care-i aducea un venit suficient spre a putea petrece în voie, plăcerea lui de căpetenie.

— Grișa, îl certa Praskovia, care-i făcuse între timp trei copii. Mai lasă băutura, că o să ajungem toți pe drumuri.

Dar Grișa trăgea înainte la votcă, așa cum se deprinsese. Starea lui naturală era beția. Dădea pe gît alcoolul mizerabil, preparat acolo în sat, cîntînd cu glasul lui puternic, melodii deșuchiate. În cele din urmă, îl podidea plînsul. Bocea ca o muiere din orice și bătea la cruci pentru ispășirea păcatelor lui, pe care le înșira, bolborosind în neștire, astfel încît tot satul afla fără greutate toate isprăvile-i amoroase, cele mai secrete, gândurile cele mai ascunse. Cu o asemenea viață, Grișa avea toate șansele să moară de ciroză, aidoma altor țărani nenorociți, care găseau în votcă singura lor plăcere, unica lor evadare din viața amară ce o duceau. Căci sărăcia și foametea bîntuiau Rusia.

7. Rusia era o lume, un continent al ignoranței, sfișiată de mizerie și boli, o imensă cîmpie, care mai mult nu rodea. Recoltele proaste și seceta erau obișnuite într-atît încît mujicii nu-și aminteau de vreun an îndestulat. În 1900, un economist a găsit că în tot secolul al nouăsprezecelea, nici măcar zece ani nu s-au bucurat de recolte bune, în timp ce patru decenii au fost bîntuite de secetă.

Impovărați de datorii, țăranii vindeau tot, ca să supraviețuiască : pământul, animalele.

Țăranul fusese adus la un nivel de viață de mizerie. Locuia împreună cu vitele, se îmbrăca în zdrențe, se hrănea cu lobodă. Oamenii flămânzeau în mod cronic, murind cu zecile de mii de foamete și de epidemii în timpul recoltelor proaste, care se repetau la intervale din ce în ce mai mici.

Cu timpul, constrinși de nevoie, îndatorați pînă peste cap, nevoiașii și-au vîndut ogoarele. Altor le erau confiscate pentru neplata impozitelor. Un blestem plutea parcă peste țăranime. Durerea, minia neputincioasă, umpleau sufletele obidite și umilite. Deznădejdea mută se citea pe fețele uscate de foame. Săteanului, cînd nu lua calea revoltei, doar credința în izbăvirea cerului și speranța unei lumi mai bune în viața de apoi îi rămăsese. Aceasta în timp ce treizeci de mii de latifundiari ajunseseră să acapareze jumătate din suprafața arabilă a țării, cu cel mai fertil pămînt, în timp ce aproape unsprezece milioane de săteni dețineau restul, de fapt cele mai sărace ogoare. Drept urmare, în fiecare an, opt-nouă milioane de țărani părăseau satele în căutare de lucru pe șantierele feroviare, la tăiatul pădurilor, în fabrici ca muncitori necalificați, pe moșiile nobiliare, pe unde apucau. Rîndurile acestor pribegi se îngroșau mereu, căci pentru cea mai mică vină față de autorități sau pentru întîrzierea achitării datoriilor, impozitelor, mujicii erau bătuiți cu vergile, iar ce mai aveau pe acasă se scotea la mezat.

Ca un coșmar, la această urgie se adăugau samavolniciile Ohranei, țariste, rechizițiile armatei, corupția, lipsa justiției.

În orașe, viața era și mai grea. O armată de șomeri hălăduia de colo, colo. Zece milioane de muncitori își căutau de lucru peste hotare. Locuiau în condiții anima-

lice, aproape nu se hrăneau și nimeni nu le venea într-ajutor dacă se îmbolnăveau. Viața lor, după cum relata presa oficială a vremii, „nu prea se deosebește de cea a ocnașilor” ! Grevele se țineau lanț, dar fără ca nimic să se schimbe. Plutea în aer revolta ; flăcările revoluției stăteau să izbucnească. Însă marea masă de mujici dormita. În acea țară înapoiată care era Rusia sfârșitului secolului al nouăsprezecelea, gândirea majorității oamenilor rămânea primitivă. Poporul mujicilor, de altfel și orășenimea, credeau în minuni, cu sufletul îmbibat în cele mai negre superstiții. Stăpînea vremea celor mai năstrușnice povești mistice, a zvonurilor fantastice. Mișunau tot felul de vraci, făcători de minuni, călugări vagabonzi și preoți fără biserică, șarlatani la drumul mare, gata în orice clipă să proorocească vremuri mai bune, în schimbul unei bucăți de carne afumată sau al cîtorva copeici. Toți acești pierdevară erau nu numai crezuți, dar și adăpostiți, uneori chiar venerați. În Rusia ploua cu sfinți și miracole. Acestea în numele lui Dumnezeu, singurul de la care sărmanii țărani se mai așteptau la ceva bun.

8. Grigori Efimovici Rasputin nu se deosebea cu nimic, în mentalitate, față de consătenii săi. Era un creștin ca și ceilalți. Mergea la biserică și glasul său puternic se auzea întotdeauna peste gloata de drept-credincioși, care cîntau grav, implorînd cerului vremuri mai bune. Doar în purtări Grișa parcă nu semăna cu ceilalți. Însă venea din cînd în cînd la bătrînul popă, îi puneă o copeică în mînă și se spovedea. Popa îl certa, îl ierta, îl dezlega de blesteme și Grișa, ușurat, o lua de la capăt cu femeile și băutura.

Șeful poștei nu-l prea avea la suflet, dar se temea de vizitiul vinjos cu privirea iute, ca și de cuțitul acestuia ascuns în carimbul cizmei. Ar fi dorit tare mult să nu-l

mai vadă prin curtea stației. Însă Grișa nu-l lua în seamă. Tocmai deshăma, cînd telegraful a început să bată cu furie : „Pregătiți o cursă specială pentru minăstirea Pokrovskoe”.

— Vai de mine, ce mărime aduce poștalionul de la Tobolsk ! se văicări căpitanul poștei, asudat de emoție, alergînd să-și pună jiletca nouă.

Rasputin îl privea ciudat.

— Ce te zgîiești, bă, la mine ? urlă căpitanul de poștă. Țesală caii cei mai odihniți, adapă-i să fie gata de drum.

Cînd poștalionul a intrat în stație, atelajul de schimb aștepta cuminte. Căpitanul poștei, cu șapca în mînă, se apropie de ușa poștalionului.

— Înăuntru e doamna de onoare a Înălțimii Sale Țarina, îl șopti vizitiul, sărînd prăfuit de pe capră.

Căpitanul îngălbeni.

— Sluga dumneavoastră, bolborosi cît putea mai mîeros. Porunciți, înălțimea voastră !

Contesa Anna Wyrubowa nu-i dădu atenție. Așteptă să i se deschidă portiera și coborî maiestuos.

— Se poate spăla aici, pe mîini și pe față, o călătoare, căpitane ?

Slujbașul o conduse, numai temenele, în clădirea de lemn a poștei, cu pereți coșcoviți. În ușă, Rasputin sorbea din ochi pe cuconița înzorzonată și dantelată, mirosind ațîțător a parfum.

— Fă loc înălțimii sale, nătărăule, urlă căpitanul de poștă, amenințîndu-și subalternul cu cravașa, adăugînd șoptit printre dinți o injurătură birjărească.

Vizitiul se feri, cît să intre călătoreea, aduîmecînd ca un dulău hoinar, întăritat, parfumul îmbătător al mos-

covitei. „Dacă-l las pe ăsta să o ducă la minăstire, gîndi înfricoșat căpitanul de poștă, naiba știe ce se mai întîmplă”. Astfel, de voie, de nevoie, s-a urcat el pe capra diligenței, pornind la drum. Dar slujbașul dedat numai la hîrtoage, scăpă frielele din mînă și bidiviii, fără control, s-au năpustit zănateci pe drumul hurducat, gata, gata să răstoarne diligența.

Îi omoară, îi omoară, urlă înspăimîntat un argat, văzînd caii alergînd.

Grișa zvîcni, drept peste cîmp, tăind calea diligenței, la răscrucea drumului spre Tobolsk. Se azvîrli fără teamă și, dintr-un salt, ajunse pe oiște, între cai. Apucă hățurile și repede opri diligența. Albă, Wyrubowa coborî, fără a mai aștepta să o ajute cineva.

— Cum te cheamă, băiete și cum să-ți mulțumesc, șopti, aproape fără grai, stăpînită încă de frica morții.

Rasputin își spuse, bilbiindu-se, numele și ea și-l notă într-un carnețel cu coperti de aur. Scoase din sin o iconiță și i-o dăruî, îmbrățișîndu-l. Intimidat, ca nici o dată, vizitiul a ingenunchiat și, roșu tot, i-a sărutat poala rochiei. Au plecat mai apoi împreună, ea și Grișa pe capră, ajungînd la minăstire, în trap domol, cu caii bine stăpîniți.

— Minunea lui Dumnezeu, a exclamat starețul, aflînd cele petrecute chiar din gura distinsei sale oaspete.

— Minunea lui Dumnezeu, au întărit vorbele starețului închinîndu-se, călugării strînși în jurul diligenței.

Grișa îl auzea și credea și el. Dar gîndul îi fugea spre străina parfumată, simțînd în piept bătîndu-i năvalnic inima. Însă aceasta nu-i acorda nici o atenție. „Cum să se uite ea la mine, un vizitiu neștiutor de carne”, o scuză îngăduitor Rasputin, luînd pe loc hotărîrea să învețe slovele.

— Tătucule, alergă el la starețul minăstirii. Tu te pricepi să scrii și să citești. Învață-mă și pe mine. Am să-ți dau o rublișoară.

Starețul a primit, știind că omul salvase pe amica apropiată a țarinei. Apoi îl și amuza gîngăvitul și bădăranul de Grișa, om în toată firea, care dorea să învețe carte, naiba știe pentru ce.

Rasputin bătea zilnic drumul la minăstire. Venea să învețe carte, dar mai mult să pîndească pe frumoasa călătoare, care-i rodea inima.

Contesa nu se uita la el. Mai tot timpul sta în fața altarului și se ruga. Se închina pentru stăpîna sa țarina, martora altui eveniment îndoliat. Cu groază asistase, împreună cu Nikolai, fără voia lor, la scufundarea unui vapor pe Nipru, naufragiu în care au pierit în cîteva minute, sute de călători. Însămîntarea țarinei era la paroxism, încă o dată convingîndu-se că ea poartă duhul nefast. Și în plus, altă pecete a răului : nu putea să dea un moștenitor al tronului. Avea, de acum, trei fete cu Nikolai, dar nici un băiat. După ultima naștere se părea că familia imperială nu era sortită a se mai înmulți. Alt semn al providenței ?

Contesa se ruga într-una la altar, așa precum promisese țarinei. Auziseră amîndouă că, la Pokrovskoe exista o minăstire făcătoare de minuni. Numai că zvonul era oarecum deformat. „Făcătorul” de minuni în zămislirea de copii era la Pokrovskoe, zdrahonul de Rasputin, nu prăpăditul de stareț. Dar aceasta avea să o afle mult mai tîrziu.

În cele din urmă, contesa a plecat de unde venise. Însă Rasputin continua să alerge conștiincios la minăstire, silindu-se să deprindă alfabetul. Cum prost nu era deloc,

curînd a început să scrie și chiar să citească frumos. Au trecut și vara și toamna ploioasă și cîmpul verde-cenușiu s-a acoperit de omătul greu. Vizitiul uitase de frumoasa contesă. Avea o pasiune nouă : citea ca un apucat toate gazetele ce-i cădeau în mînă, uitate în sănii de călători. Uimit de întîmplări teribile, pe care le deslușea, citeodată mai limpede, alteori mai greu, recitînd rînd cu rînd, Grișa se înfierbînta, aflînd despre demonstrații și greve petrecute la Petersburg, Moscova, Kiev, Baku, Nijni-Novgorod, Sormovo, Odesa, Rostov pe Don și în alte orașe despre care nici nu știuse pînă atunci că există.

9. Un titlu de-o șchioapă umplea prima pagină a unui jurnal. Țarina plecase în vizită la Paris. Reportaje lungi descriau călătoria, festivitățile. Ce căuta țarina în capitala Franței ? Oficial se afla acolo cu cele trei fete imperiale, spre a le arăta splendorile muzeelor. În particular însă, Alix căuta un vraci, un făcător de minuni, care să o ajute a aduce pe lume moștenitorul tronului Romanovilor. Individul, pe nume Philippe Nizier-Vachod, un măcelar din Lyon, care-și descoperise talentul de suggestionator, se bucura de o faimă teribilă, grație unei abile reclame bine plătită, făcută de ziarele franțuzești de mare tiraj. Tipul era un escroc, la urma-urmei, fără nici un fel de cunoștințe într-ale medicinei. Dar articolele, stipendiate atît de bine, modificau opinii, făceau dintr-un șarlatan un om de știință, chiar dacă acesta era semi-analfabet. Iată-l deci pe Philippe introdus în secret în apartamentul țarinei, la Paris, printr-o intrare dosnică, de către atașatul militar al Ambasadei ruse. Vraciul s-a uitat fix la țarină, cu mîinile țepene, întinse drept în fața ochilor femeii. După cîteva minute i-a declarat că... va naște un fiu. Alix, îmbujorată de emoție, l-a crezut, l-a numit medic militar rus și consilier imperial secret, invitîndu-l să beneficieze de noile sale funcții, la Petersburg. „Consilierul”

Philippe s-a executat, instalându-se la palat. În fiecare zi făcea „ședințe”, sugestionînd-o pe țarina că este gravidă și va naște un băiat. Pînă la urmă, țarina a început să creadă de-a binelea că a rămas însărcinată. La sfatul „consilierului” s-a așezat în pat spre a nu pierde fătul, așteptînd să nască. A stat astfel opt luni, ignorînd medicul Curtii, profesorul Ott, care vedea bine pe ce miini încăpuse țarina. În cele din urmă, șarlatania a fost dată în vileag și „consilierul” Philippe destituit. Dar țarina continua să spera în minuni.

Contesa Wyrubowa a sfătuit-o :

— Se aude că la minăstirea Sarovsk este un izvor făcător de minuni, binecuvîntat de sfîntul Serafim. Orice credincioasă care se îmbăiază cu apa sfîntului se tămăduiește de boli, iar cele sterpe, rămîn grele. Mi-a istorisit aceste fapte însuși episcopul Ermoghen.

— Oare să fie adevărat ? se întrebă, neîncrezătoare țarina.

În ultimul timp, după farsa „consilierului” Philippe, încercase tot felul de vindecători și prooroci, de sfinți și vraci. Pe Matriona cea sfîntă, o babă cam zurlie, care se rugase pentru ea, o răsplătise cu un sac de bani de aur pentru înălțarea unei minăstiri și cu o mare proprietate, pe sfîntul Ioan din Kronstadt ; de asemenea pe Daria vindecătoarea, în realitate o inveterată alcoolică, o copleșise cu atenții, iar epilepticului Mitea Blajenii, care se autointitula prooroc și trimisul lui Dumnezeu, îi ridicase o biserică personală, ale cărei venituri intrau numai în buzunarele șarlatanului, spre disperarea clerului, ofensat și uzurpat în funcții.

— Înălțimea Voastră, insistă contesa. De ce ezitați ? În definitiv, ce puteți pierde, dacă aprindeți o luminare la mormîntul sfîntului Serafim și vă îmbăiați în izvorul tămăduitor ?

Alix, care uitase de mult severa educație britanică cu care fusese deprinsă în copilărie, ca și utilitatea raționamentului, a logicii, în disperare de cauză, consimți.

La minăstirea Sarovsk a fost organizată o mare ceremonie. Întreaga Curte imperială, toți demnitarii și capii bisericii s-au așezat la o masă fastuoasă, care a durat pînă aproape de miezul nopții. La un semn al starețului minăstirii, bărbații, în frunte cu țarul, au îngenunchiat la mormintul sfintului, bătînd mătănii, în timp ce călugării, preoții și înalții prelați înginau în cor rugăciuni. Țarina, doamnele de la Curte, s-au dus la izvorul făcător de minuni. Alix s-a lăsat dezbrăcată de femei. Goală, tremurînd de frig, a așteptat ceasornicul să arate miezul nopții. Atunci, la lumina luminărilor, a intrat în apa înghețată. A stat așa, tot stropindu-se pe corp, cu încăpăținare, pînă nu a mai putut rezista.

Ceremonia s-a terminat printr-o nouă închinăciune la altarul bisericii, după care perechea imperială s-a dus să se culce. Țarul era în cea mai bună dispoziție. Alix zimbea fericită și încrezătoare.

Dar sfîntul ortodox Serafim, probabil nu agrea pe schizmatica „nemțoaică” papistașă. Au trecut iarăși cîteva luni chinuitoare, timp în care profesorul Ott cu greu a convins-o pe țarină să se supună, totuși, unui tratament medical, care pînă la urmă a dat rezultatele dorite.

Despre toate acestea ziarele nu scriau nimic. Viața particulară a familiei imperiale era tabu pentru popor.

10. Rasputin, care urmărea de zor evenimentele zilei, buchisind gazetele uitate în diligențe, a aflat însă din paginile tipărite altceva, anume că țărani au dat foc conacelor nobililor și caselor arendașilor, împărțindu-și apoi pămîntul moșiilor, că înarmați doar cu furci și coase, s-au opus chiar jandarmilor. Într-o zi a bătut cu pumnul în masă, crăpînd-o.

— Le arătăm noi, a strigat, cu voce gîuită de furie.

— Cui, măi Grişa ? a sărit ca ars bunul lui prieten Ossip, speriat de izbucnirea neaşteptată a vizitiului, dar şi înciudat că lovitura năprasnică primită de biata masă, zvirlise pe podea cana de tinichea plină cu votcă.

Rasputin, livid :

— Moşierilor !

— Vai de mine, Grişa. Asta să n-o mai spui, frăţi-oare. Parcă te văd în lanţuri, dus legat de coada calului, la temniţă.

Rasputin se linişti, turnîndu-şi votcă într-o ulcică de pămînt ars.

Lunile de iarnă au zburat, lăsînd cerul să se înse-nineze. Era primăvară şi tocmai împlinise treizeci de ani. Stătea tolănit la soare, pe maidanul din faţa staţiei de poştă, sporovăind cu tovarăşul lui de escapade, Porfiri.

— Grişa, strigă la el, cit o ţinea gura, o vădană, cu basma neagră trasă pe frunte. Te cheamă popa la biserică.

Grişa, care tocmai dădea pe gît o duşcă de rachiu, se uită la femeie cu ochi lacomi. Rînji, dezvelindu-şi dantura impecabilă.

— Eu la popă, dulceaţă ? Pe mine numai dracul mă caută.

Femeia, cam durdulie, bătu o cruce.

— Ți-am spus. Te duci sau nu, treaba ta.

— Ia lasă palavrele şi vin aici pe iarbă, porumbiţo, să te blagoslovesc, hohoti, cam cherchelit, făcînd un gest obscen.

Vădana l-a suduit, scuipînd şi fugind, urmărită de risul obraznicului vizitiu.

Popa avea într-adevăr nevoie de el.

— Grigori Efimovici, începui acesta, fără ocoliș. Fă bine, spre iertarea păcatelor și du-l pe cuviosul Mileti Zaborovski la sfînta minăstire Verhoturie. Îți poruncește și domnul notar, adăugă fața bisericească, încercînd să dea mai multă greutate vorbelor sale.

II

1. Grișa privi cam pieziș pe cuviosul, un seminarist slăbănog, cu bărbuță roșcată, ce stătea țeapăn lîngă popă. Nu simțea nici o tragere de inimă pentru un drum lung, cum era acela ce popa îl îndemna să-l facă și mai ales pe veresie. De notar, lui Rasputin nu-i prea păsa. Însă pe popă nu-l putea refuza. Tocmai pe omul care-l ierta de păcate. A înhămat deci, calul la căruță și a plecat cu Mileti Zaborovski. Mergeau agale, Grigori pe capră, călătorul întins pe un maldăr de paie, cu brațele sub cap. Seminaristul, tobă de carte, nu se grăbea să ajungă la minăstirea Verhoturie, unde trebuia să-și înceapă noviciatul. Vorbea mult și se pricepea bine să întoarcă frazele. Cuviosul avea păreri proprii despre morala creștinească, pe care Rasputin nu le mai auzise, dar îi erau pe plac. „Omul ca să se pocăiască, spunea Mileti Zaborovski, mai întii trebuie să păcătuiască. Căci este la mintea oricui că, un creștin care nu a căzut în ispită, care nu a blestemat și a respectat credința întocmai, nu are nici nevoie a se ruga. Ce să ceară el de la Dumnezeu ?”

Rasputin găsea că are dreptate seminaristul. Când acesta îi mai spuse că un cuvios din tagma lui musai trebuie să păcătuiască, alergînd după muieri, din sat în sat, s-a hotărît să devină călugăr. Ajunși la minăstirea Verhoturie, ascunsă de lume, printre codrii de mesteceni, spre Ural, Rasputin s-a dus la stareț.

— Sfinția ta, eu aici rămîn, să mă rog la Dumnezeu, i-a spus smerit.

Starețul l-a primit. Ce mai conta încă un călugăr, pe lingă atîtea sute de pierde-vară pripășiți la minăstire. Verhoturie era un lăcaș rău văzut, fiind un fel de loc de penitență pentru monahii cu păcate grele și eretici. În chilii, unele simple bordeie, se înghesuiau tot felul de sectanți, sfinți, făcători de minuni și prooroci afurisiți de Biserică. Unii se credeau aidoma lui Christos, alții venerau divinități create de ei. Cei mai mulți erau adepții unei secte ciudate, ce adora pe proorocul Radaev. Personaj real, plămuitorul teoriei ce-l încîntase și pe Rasputin în drum spre minăstirea Verhoturie, era socotit sfînt, în trupul căruia s-ar fi reîncarnat Christos, coborît din nou pe pămînt. Tot felul de minuni se puneau pe seama proorocului Radaev, răspîndite din gură în gură în întreaga Rusie, ceea ce nu a împiedicat Sinodul Bisericii să-l condamne pentru viață imorală și să-l alunge din minăstire, intrucît trăia în desfrîu cu treisprezece femei, pe care le ținea într-un fel de harem.

Lui Rasputin, însă, viața lui Radaev i s-a părut minunată, luîndu-l ca exemplu. Dascăl i-a fost însuși starețul minăstirii, părintele Gore, un muntean caucazian. Starețul, priceput într-ale hipnotismului, era mai marele unei secte ciudate, a cliștilor, dar nimeni nu știa aceasta, în afara celor inițiați. Adepții sectei se rugau, aidoma primitivilor, la orice, considerîndu-l pe Iisus în viață,

ascuns pretutindeni, în pietre, apă, copaci, ploaie, vînt, cer, nori, foc, chiar și în centrul pămîntului. Plăsmuitorul acestei dogme, ca și creatorul sectei diștilor, denumită mai pe larg a „oamenilor lui Iehova”, a fost un oarecare Dănilă Filipici, din guvernămîntul Vladimir, se pare moldovean la origine, care se credea noua încarnare a lui Iehova Sabaot. Dar, cum în cărțile sfinte se spunea că Dumnezeu are un fiu, Filipici, care nu reușise o asemenea ispravă, deși se autointitula Iehova, l-a înfiat pe Ivan Timofeevici Susloff, e drept cam bătrîior pentru noua lui funcție, dar tocmai potrivit pentru evlavie de care dădea dovadă în rîndul sectanților. Ivan, proaspăt uns în ipostază de Iisus, a scornit o poveste teribilă, despre propria lui existență. A răspîndit vestea că ar fi fost născut de o femeie în vîrstă de... 95 de ani, devenită fertilă prin harul divin. Cum povestea se petrecea cu puțin înainte de nașterea viitorului Petru cel Mare, istoria care pare astăzi născută de imaginația unui dement sau șarlatan fără pereche, a început să circule de la om la om, mereu amplificată, mereu înflorită. Ivan vagabonda prin sate, însoțit de doisprezece apostoli, aidoma lui Iisus, spre indignarea preoților, mai cu seamă a călugărilor, care se vedeau concurați profesional de către un intrus. Bineînțeles, indignații au cerut țarului pedepsirea impostorului. Țarul Alexandru Mihailovici nu s-a lăsat prea mult rugat și a dat poruncă în întreaga Rusie ca Ivan să fie prins și adus la Moscova. „Iisus” împreună cu „apostolii” săi, au fost repede găsiți și trimiși țarului în lanțuri. Ivan a fost condamnat fără ezitare la moarte prin crucificare. L-au legat de miini și picioare pe o cruce, apoi ridicat chiar în fața Kremlinului, spre a fi privit de toți cum își dă duhul. Însă mujicul, om virtos, a rezistat o zi întreagă, tot proferînd blesteme. Peste noapte, țarina a născut pe moște-

niturul tronului, țareviciul Petru. Cum se obișnuia la asemenea evenimente, toți condamnații au fost iertați. Și iată-l pe Ivan „Iisus” scăpat de la moarte. Nici unul dintre ocnașii eliberați nu a devenit sfânt, deși mulți dintre ei erau condamnați pe nedrept. Numai Ivan s-a bucurat de privilegiul acesta, răspîndind printre adepții săi credința că a scăpat datorită unei minuni dumnezeiești. Întimplarea, care putea să-i fie fatală, l-a învățat pe noul Iisus cum să se comporte pe viitor. A devenit prudent.

— Păziți tainic legile mele, își învăța adepții. Nu le mărturisiți nici tatălui, nici mamei. Fiți statornici acestor legi. Păstrați taina lor chiar sub lovitura nagaicei și sub arsura focului. Numai astfel veți intra în Împărăția Domnului, care se află în cer și pe pămînt.

Urmînd aceste precepte, cliștii se păzeau să-și mărturisească în lume credința, ascunzîndu-se foarte adesea în ipostaze de călugări creștini ortodocși.

2. Rasputin a înțeles că a venit vremea să preia cîrmele sectei. Și s-a așezat sînguincios pe citit. Avea treizeci și doi de ani. Toți din minăstire au început să-l considere cel mai învățat și mai pios dintre ei. Spre vară, Rasputin, la sfatul pustnicului Macarie, după cum menționează biograful Alfred Henschke Klabund, s-a hotărît să răspîndească în toată Rusia credința sa. Sărută dreapta starețului, care-l învățase tot ce știa, chiar și marea taină a hipnotismului, și plecă în lumea mare, doar cu rasa călugărească pe el. Colinda satele, alegîndu-și de regulă auditoriul în rîndul femeilor, pe care le zăpăcea cu vocea lui baritonală și ochii focosi, hipnotizanți, albaștri metalici, cu statura lui impozantă, sălbatică. Suficient era ca o asemenea credincioasă să plăsmuiască cine știe ce minune, punînd-o pe seama lui Rasputin, că istorioara începea

să alerge, mereu umflată, transformînd călugărul într-un sfînt, deşi viaţa lui destrăbălată, petrecută într-o permanentă beţie şi în compania femeilor prea galante, numai a cucernicie nu aducea. Rasputin trecea, în primul rînd, drept un făcător de minuni, specialitatea lui de căpetenie fiind aceea de prezicător şi vindecător de boale trupeşti. Dar cel mai mult i se atribuia puterea de a tămădui femeile sterpe. Putere care a înfuriat atît de tare pe soţii încornoraţi, încît Rasputin a sîrşit prin a fi întemniţat la Tobolsk, ca vagabond. În temniţă, unde a stat doar cîteva luni, şi-a întărit convingerea că trebuie să convertească întreaga Rusie la credinţa cliştilor. Timp avea berechet să plăsmuiască proiecte. Ii veneau mereu în minte cuvintele pustnicului Macarie :

— Fii fericit, fiule, Domnul te-a ales pe tine să-i porţi vrerea şi cuvîntul. Ascută-i glasul, du-te şi spune-le oamenilor porunca lui. Colindă pămîntul şi adu oiţele în turmă, căci Domnul cuvîntează prin gura ta !

Sigur, pentru o asemenea misie dumnezeiască, nu cu Siberia trebuia să înceapă. Se certă deci pentru greşala în care căzuse. La Petersburg trebuia să alerge. De acolo porneau toate căile Rusiei şi, în mintea lui ţărănească, ale întregii lumi.

3. Curînd, Rasputin a ieşit din puşcărie. De cum s-a văzut liber s-a aşternut la drum spre Petersburg. Ajungînd în Capitală, Grişa s-a oprit direct la Academia de teologie, despre care auzise multe, încă de la seminaristul Mileti Zaborovski.

— Pe cine cauţi, creştine ? I-a întrebat părintele Teofan, rectorul academiei, în faţa căruia a fost adus Rasputin.

— Pe sfinţia ta, i-a răspuns Grişa, fără să clipească.

Rectorul l-a examinat inciudat pe necunoscutul îmbrăcat ca vai de lume, ce părea un călugăr rătăcitor.

— Chiar pe mine ? încercă părintele să se convingă. De unde vii și ce te aduce la noi ? la spune ?

Rasputin surise cu toată fața, scoțindu-și căciula jechoasă de pe cap.

— Bat cale lungă, tocmai din Siberia, de la Sfinta minăstire Pokrovskoe, ticlui el o minciună, ascunzînd cu șiretenie trecutul său nu prea curat. Am auzit că aici, la voi, se învață Sfinta Scriptură. Iacă, puneți-mă la încercare, căci eu, netrebnicul, nu știu dacă Dumnezeu m-a învrednicit că cunosc bine poruncile sale, adăugă prefăcîndu-se smerit Grișa, arborînd un aer cît se poate de inocent.

Părintele Teofan căzu în plasă, impresionat de aparenta naivitate și puritate sufletească a călugărului pelerin. L-a plimbat prin academie, l-a prezentat profesorilor, seminariștilor. Apoi au început să discute savante subiecte teologice. Spre uimirea tuturor, răpănosul și necioplitul oaspete al părintelui Teofan se angajă pe loc în dialoguri, răspunzînd precis și perfect. A pus și el întrebări, care vădeau nu numai o profundă cunoaștere a teoriilor religioase, dar și inteligența sa. Rectorul, profesorii, seminariștii stăteau gură-cască. La sfîrșit, părintele Teofan s-a apropiat și l-a sărutat pe amîndoi obrazii, după obiceiul pravoslavnic, lăsîndu-se binecuvîntat de istețul pelerin.

Vestea celor petrecute la Academie a ajuns la urechile episcopului Ermogen, care l-a chemat pe rector împreună cu ciudatul călugăr. Nici nu a apucat bine să intre, și Rasputin, cu o îndrăzneală fără pereche, s-a pornit să-și interogheze gazda, încercîndu-i cunoștințele în teologie, ca și cum nu el, ci înalta față bisericească s-ar fi aflat la examen. Episcopul i-a răspuns amuzat. Din cînd

în cînd îl mai ajuta ba părintele Iliodor, care trecea drept cel mai teribil predicator, ba părintele Teofan.

După acest spectacol, Rasputin se aștepta ca episcopul să-l oprească la Petersburg. Dar strategema nu i-a reușit. Ermogen i-a dat bani de drum și i-a urat sănătate, trimițîndu-l la minăstirea Pokrovskoe cu o scrisoare de laudă către stareț.

Grișa a luat banii îmbufnat și a plecat spre Siberia lui. Însă ce să caute la minăstirea Pokrovskoe? Ce ar fi spus bătrînul stareț cînd s-ar fi pomenit cu el, dar mai ales cînd ar fi citit scrisoarea? A găsit mai înțelept să cutreiere iarăși satele și tîrgurile, cu sutana lui jengoasă, nespălat și nepieptănat. A hălăduit astfel, cerșind, ba chiar șterpelind pe unde i se iva ocazia. A fost prins asupra faptului, judecat ca hoț și întemnițat. Spre norocul lui, deoarece tocmai izbucnea războiul împotriva Japoniei și toți bărbații erau chemați la oaste. Iarna aspră a anului 1904—1905 a petrecut-o din nou în pușcărie unde, oricum era mai bine decît pe front. Înghețați printre zăpezi și înfometăți, soldații, sub comanda generalului de salon Kuropatkin, mureau inutil la Port-Arthur și Mukden, zdrobiți de japonezi, iar marinarii amiralului Rojestvenski pieureau înecați aproape pînă la ultimul om, în dezastruoasa bătălie navală de lîngă insula Tșușima.

4. În 1905, Rasputin, jerpelit și slab, a ieșit din închisoare. Războiul cu japonezii se terminase.

Grișa s-a apucat, ca de obicei, de meseria lui, bătînd satele, trăind din cerșit și pomeni. Lumea era acum alta. Cu toții trecuseră prin multe, printr-un an cu morți, cu lacrimi, cu jale și foamete cum nu se pomeniseră cîndva. „Nu mai avem țar!” spuneau oamenii pretutindeni, tulbu-

rați, îngroziți și întăritați de represiunile militare, declanșate împotriva și celei mai pașnice demonstrații, cum a fost aceea petrecută în trista duminică de 9 ianuarie 1905, la Petersburg. O procesiune religioasă, cu prapuri bisericești, cu icoane, cu popi care înălțau imnuri lui Dumnezeu, cu credincioși ce purtau portretele țarului și țarinei. Peste 140 000 de oameni, liniștiți, pioși, se îndreptau, cu intenții pașnice spre Palatul de iarnă, cu gând să predea acolo o petiție, semnată de ei, în care cereau piine, mai puțină asuprire. Nikolai cel Singeros, cum l-au numit mai apoi pe țar supușii săi, timp din naștere și speriat din obicei, a trimis împotriva procesiunii regimentele lui de cazaci. Puștile, săbiile, nagaicile au vorbit în locul rațiunii, lăsând pe caldarimul înroșit de sînge nevinovat mii de morți și răniți. A fost ca un semnal al urgiei. Întreaga țară, zguduită de cele întîmplate, s-a ridicat la luptă împotriva țarului. Răscoalele soldaților, ciocnirile armate se țineau lanț. Tulburările țărănești nu conteneau. Greve și demonstrații politice, pretutindeni. „Jos absolutismul !” era lozinca zilei. În Rusia izbucnise revoluția. Un vînt fierbinte al urii ardea conacele moșiiilor și descătușa dorinți de libertate.

Grișa trecea înainte din sat în sat, nepăsător, cu barba lui încilcită. Avea treizeci și patru de ani. Predica într-una despre păcat și ispășirea lui, așa cum știa el. La taifas, în jurul samovarului cu ceai, sugînd din căpățîna de zahăr, ca să îndulcească lichidul fierbinte, ori dînd pe gît votca lui cea preferată, prindea vorbă cu bărbații, încinși în discuții interminabile, despre pămîntul care li se cuvenea, despre sărăcia lor cumplită. „Țarul poartă vina relelor !” strigau unii. Atunci Rasputin, cu glasul lui de stentor, se ridica și-i oprea. „Țarul este de la Dumnezeu. Moșierii îl mint, ca să ne robească” spunea el convins. Apoi continua : „Să dați țarului ce este al țarului,

asa ne învață Domnul, nu moșierului". Oamenii tăceau. Grișa pleca domol, clătînindu-se amețit și se rătăcea la vreo vădană. O dată a greșit casa căutată și a intrat peste o femeie măritată. Soțul încornorat a pus mîna pe par. Au venit cazacii, l-au legat pe călugăr de mîini și l-au biciuit pînă la sînge în uliță.

5. Umilit astfel, Rasputin s-a hotărît să se întoarcă la ai săi, la Pokrovskoe, să stea pe-acasă o vreme, pînă i se pierdea urma. Se mai zvonea că țarul dă pămînt țăranilor și, într-ascuns, spera și el la un petec de ogor.

A ajuns noaptea la Pokrovskoe, într-adins, evitînd întîlniri indiscrete. Praskovia, nevastă-sa, cînd l-a văzut s-a speriat, ca de o nălucă.

— Grișa, oare tu ești ? a îndrăznit ea, ducînd mîna la gură. Doamne, te-am crezut mort ! Intră omule, să mă-ninci, să te odihnești.

— Du-te ispită, urlă Rasputin, împingînd cît colo femeia, lovind-o de tocul ușii și se repezi spre beciul casei, înțepenind chepengul după el.

Praskovia, înspăimîntată de-a binelea de o asemenea nemaipomenită întîmplare și-a pus pe ea ceva și a dat fuga la soră-sa.

— Scoală Natașa și tu cumnate, a bătut ea la fe-reastră, stirnind larma cîinilor.

Din beci se auzea glasul lui Grișa cîntînd mereu rugăciuni. Tăcea cîtva timp, apoi jelea amarnic, ofta și implora iertarea lui Dumnezeu. A ținut-o așa toată noaptea, pe întuneric.

— E nebun de lăgat, a conchis, căscînd, cumnatul Alioșa, obosit după atîta veghe la gura beciului, timp în care tot l-a strigat pe Grișa, încercînd să-l scoată de acolo din beznă și umezeală sau măcar să-l facă să tacă.

— Să nu spui asta, bărbate, tu nu auzi că se roagă pentru noi ? I-a certat Natașa. E mare păcat, continuă nevastă-sa, superstițioasă.

— Cine se roagă ? Bețivul de Grișa ? Haida-de, femeie proastă !

Natașa insistă.

— Dacă-i vorba de bețivi, tu să nu vorbești. Numai că Grișa acum îi omul lui Dumnezeu, cît despre tine, n-am ce zice.

Rasputin a stat în beci trei săptămîni, fără să iasă o clipă de acolo. Era, de altfel, obișnuit cu o asemenea lipsă de cel mai elementar confort. Ba chiar beciul i se părea tocmai potrivit și bun de locuit, după mizerabila celulă în care zăcuse la Tobolsk. Dormea pe rogojini și ronțaia legume fără să-i pese de ai săi, rămași fără alimente. Doar apă cerea și nu primea ulcica decît din mîna fiicei sale Maria.

În sat, întîmplarea a trecut ca fulgerul din casă în casă și oamenii curioși se adunau mai tot timpul în jurul beciului. Mai întîi babele, apoi femeile și pînă la urmă cu toții, de unde zeflemiseau pe seama lui Grișa, au început să cînte, împreună cu cel ascuns după chepeng, imnuri religioase.

Cînd Rasputin a ieșit, în fine, din ascunzișul său, oamenii îl priveau impresionați. Se închinau și-l rugau să-i blagoslovească.

— Părinte Grigori, binecuvîntează-ne și mintuiește-ne, îl implorau.

Rasputin, ca o arătare de pe altă lume, palid după atîta vreme în care nu l-a văzut soarele, cu barba zbîrlită, nasul lung și ochii grei, cenușii parcă, înfundați sub sprîncene groase, zîmbea, aruncîndu-le priviri ce înfiorau.

— Vă iert, spunea el, cu glas tremurat, căci am venit la voi trimis să vă dezvălui taina izbăvirii prin păcat. Fericiți veți fi, oameni buni. Ascultați cuvântul sfântului nostru pămînt.

Oamenii buni nu prea înțelegeau rostul cuvintelor consăteanului lor, dar se închinau de zor, convinși că Grișa a devenit un cuvios, ba chiar un sfînt.

Destul de iute, faima Sfîntului Grigori a cuprins toată gubernia și sătenii veneau din toate satele să-l conjure a se rugă pentru ei întru iertarea păcatelor și izbîndirea în diverse pricini. Cei mai mulți erau însă betegi și bolnavi, care sperau în vindecări miraculoase. Grișa se pricepea mai bine la vindecat femei și fete năbădăioase, pe care le lua să se roage cu ele în pădure. Și prea adesea „rugăciunile” făptuite în desișul ademenitor și ascuns al codrului, se îndeplineau ca prin farmec. Fără îndoială, „cuviosul” Rasputin le inițiasse în taina izbăvirii prin păcat, făcîndu-le fericite.

O asemenea purtare, dar mai cu seamă un astfel de îngrozitor obscurantism în masă pare bizar, imposibil. Totuși, întîmplările, relatate într-o extraordinar de întinsă literatură referitoare la „fenomenul” Rasputin s-au petrecut aievea. Cercetătoarea V. P. Borovička a surprins astfel cauzele, mobilurile aparent tenebroase ale atitudinii de credulitate și alienare a celor care-l anturau pe „sfînt” :

Rusia era o țară înapoiată, gîndirea mujicilor primitivă. Era de ajuns ca o femeie să scornească o poveste despre faptele plăcute lui Dumnezeu săvîrșite de Rasputin, că toate celelalte nu numai că repetau cele auzite, dar adăuga fiecare cuvenitul amănunt plăsmuit și așa legenda creștea, creștea într-una...

Oamenii din Rusia, în marea lor majoritate, credeau în superstiții și minuni în timpul cînd N. A. Rimski-Korsakov crea „Șeherezada”, iar Ilie Efimovici Repin picta monumentalele sale pînze, cînd Anton Pavlovici Cehov scria nemuritoarele sale lucrări în care sonda adîncurile sufletului rusesc, iar Konstantin Tiolkoski punea bazele teoretice ale construcției rachetelor interplanetare, cînd Pavlov făcea experiențele sale despre reflexele condiționate.

Beneficiind de un mediu prielnic a tot felul de istorii fantastice, de minuni petrecute la tot pasul, „sfîntul” Rasputin trăgea la predici între două zaiafeturi sau întîlniri amoroase. Vorbea mereu despre taina și poruncile „Sfîntului pămînt”. Cum cuvîntul pămînt purta în el, pe atunci, un iz subversiv, mai întîi Ohrana țaristă, apoi clerul au intrat la bănuieli. Nu le putea fi indiferentă activitatea „sfîntului” din Pokrovskoe, dacă aceasta se dovedea cumva dăunătoare orînduirii politice sau Bisericii ; ori dacă Rasputin lucra pe ascuns ca anarhist sau socialist, ceea ce era pentru autorități și înaltele fețe bisericești sinonim cu Antichrist.

Prin urmare, Rasputin a fost luat la cercetări. Înșiși mitropolitul și episcopul de Sarovsk l-au interogat. Rasputin le-a răspuns intonînd cîntece religioase, citind din cărțile sfînte, aducînd laude lui Dumnezeu. Cine putea condamna un asemenea drept-credincios ? Binecuvîntat de prea sfinții ierarhi, Rasputin și-a văzut de treabă, absolvit acum și de urmărirea cazacilor guvernatorului, cu atît mai mult cu cît, de cîtva timp, se reangajase vizitiu la poștă. Că nu prea se ținea de treabă, asta-i altă poveste. Dar se chema că era slujbaş la stat. Și care jandarm ar mai fi îndrăznit să-l aresteze ca vagabond ?

6. În acest timp, Rusia toată era în fierbere. Pretutindeni răscoale armate, lupte de stradă în orașe, greve,

demonstrații, tulburări țărănești. Țara se afla în fața haosului economic și a crăhului politic. Speriat, țarul, la sugestia miniștrilor, s-a hotărât să intre în scenă, făgăduind printr-un manifest, lipit pretutindeni pe garduri și pe zidurile caselor, libertăți politice și convocarea primului parlament din istoria Rusiei, transformarea absolutismului în monarhie constituțională.

Sigur, așa cum au dovedit evenimentele ulterioare, alegerile parlamentare, ca de altfel întregul eșafodaj al noii instituții cu aparență democratică s-au dovedit o pură înșelătorie, un cârlig amăgitor în special pentru țărani, care continuau să creadă în promisiunea împroprietărilor pe cale parlamentară. Se sconta astfel pe izolarea mișcării populare, pe ruperea ei de sate și în efect pe zădărnicierea revoluției. Legea electorală arăta jalnic sub aspect democratic. Votul nu era nici egal, nici direct, nici universal și nici secret. Mai mult de jumătate din populație nu avea drept de vot, electoratul fiind împărțit în patru curii : proprietari, orășeni, țărani și muncitori. Proprietarilor le reveneau un delegat la 2 000 de alegători, țăranilor la 30 000, iar muncitorilor unul la 90 000. În asemenea condiții, locurile în Dumă aparțineau precumpănitor proprietarilor, moșieri și industriași îndeosebi, urmați de „deputați” țărani îndeobște analfabeți, deci o masă de manevră pentru marii latifundiași și bancheri.

Cu asemenea planuri, bineînțeles guvernul dorea să-și asigure simpatia țăranilor la alegeri și prin ei a reprezentanților acestora în Dumă. Ca o măsură tactică au fost trimiși la sate, încă din vară, o mulțime de emisari cu sarcină precisă : să convingă țărănimea că numai alături de țar și de miniștrii lui se vor putea bucura de avantaje. O bună parte dintre emisari erau prelați, meșteri în cuvântări. În guvernământul Tobolsk se afla în turneu elec-

toral protopopul Vostorgov. A colindat sat după sat, ajungînd și la Pokrovskoe, unde-l așteptau îngrămădiți într-o odaie, toți țărani cu pămînt și slujbașii statului din partea locului, convocați personal de primar. Protopopul a intrat măiestruos, condus de baronul Akim, moșierul satului. A urat ziua bună și sănătate celor prezenți și a început să le vorbească rar, pe un ton sfătos, despre țelurile urmărite de guvern, despre Dumă, despre votare și respectul ce trebuie dat autorităților și prea slăvitului țar. Rasputin, ca slujbaș al poștei, era de față la adunare. Asculta atent pe protopop, nemișcat, în primul rînd. Deodată sare din banca îngustă, făcînd-o să troznească și-l întrerupe pe vorbitor, cu glasul său puternic.

— Ia să ne spui popo, cînd or căpăta bieții țărani, pămînt ?

Protopopul a înlemnit. Baronul, livid, s-a ridicat și el de pe scaun.

— Ce ai spus, mă ?

Rasputin repetă rar, fără teamă, înfruntîndu-l cu privirea.

— Bravo părinte Grigori, strigă un țaran mai din fundul sălii, stîrnind aplauzele și încurajările celorlalți săteni.

Rasputin a așteptat pînă s-au potolit și a continuat, parafrazînd citate din cărțile sfinte.

— Dați țarului ce este al țarului și țaranul va căpăta ce este al țaranului.

Protopopul a încercat să spună și el ceva, dar Rasputin l-a împins cît colo și a ținut el un discurs, întrerupt adesea de exclamațiile și aplauzele aprobatoare ale țaranelor.

— Dacă țarul iubește pe țăran, și-a încheiat el cuvântarea improvizată, așa cum țăranul îl iubește pe țar, atunci să-i dea pământ, să-l ia din mina albă a celor puțini și să-l dea pe mina bătătorită a celor mulți.

Sala întreagă era în delir. Baronul Akim, infuriat la culme de îndrăzneala lui Rasputin, care ațîțase oamenii, dar mai cu seamă de aluzia directă la împărțirea pământului moșieresc, turba.

— Anarhistule, țipa el. O să te mănince temnița.

Dar Rasputin nu se temea de amenințările baronului, știindu-se apărat de obștea satului.

— Grișa-i de-al nostru, zbieră Alexei Nikolaevici Pisarev, care trecea drept înțeleptul satului, făcându-l să tacă pe baron. Noi pe el o să-l trimitem la Dumă arate ăloră vrerea noastră.

Protopopul a mai spus și el ceva misiuni și a plecat întovărașit

— Le-ai zis-o, părinte Grădăniș, că făcu Alexei Nikolaevici, sărutîn-
tul" i-a întins-o cu nepăsare

— Sfântul pământ a vorbit
și misterios Rasputin.

7. Adunarea electorală a
pomină mai întâi în sat, apoi în
de ea chiar și la Petersburg, unde
cele petrecute membrilor comitetu

— Asemenea acțiuni ne-a
nimea, a încheiat ^{cu} ~~la~~ bisericăsc
tat ce m-au ^{ajutat} ~~ajutat~~, dar pe omul
dibătând. Oile de Rasputini, învăț
putere și un ajutor teribil pentru

Comitetul lua aminte cu atenție la protopop. Numai președintele a pufnit în ris.

— Cum s-ar zice, să imblinzim un elefant, ca să punem mina pe toată turma, pînă la urmă.

— Chiar așa, cum arată zicala, aprobă serios Vostorgov, în aplauzele comisiei.

Propunerea protopopului fiind bine primită, secretarul a bătut chiar a doua zi o telegramă la Tobolsk, ca vizi-tiul Grigorie Rasputin din Pokrovskoe să fie trimis de in-dată la Petersburg.

— Să-l ridicați chiar în noaptea asta pe bandit, a urlat polcovnicul cazacilor din Tobolsk, citind telegrama stăpînirii, bănuind că îndrăznețul călugăr, ce-l înfruntase Vostorgov și pe baronul Akim, va fi fără îndoială Capitală pentru răzvrătire.

Fost executat militarmente. Potera de cazaci l-au dus, dîndu-l în lanțuri. Buimăcit, Rasputin a fost încătușat, între cazacii călări. Au cu evlavie mîinile, ca unui fost urcat într-un vagon de un periculos tilhar. „Sfintul” e plin de balegă, obișnuit r siberiene. A strîns o mină și se leneș s-a lăsat în voia că i-a trebuit marfarului spre Petersburg. Soldații l-au dat jos și l-au dus la Comenduire. Rasputin se lăsa de lanțurile de la picioare, murdar, e paie, arătare înspăimîntătoare, erească uimă și speriați. Vostorgov nu știa ce s-a întimplă cu ță-pentru ce întirzia. Că-l a sosit țăște, a înlemnit. O asemenea poveste

nu-și putea închipui. A luat o trăsură și a dat fuga la Comenduire.

Rasputin, rebegit, ostenit de drum, l-a recunoscut imediat.

— Scoateți-l pe dată din lanțuri, a strigat Vostorgov. Cine a ordonat o asemenea ticăloșie? a adăugat și, pentru a șterge impresia, l-a cuprins în brațe pe deținut, sărutându-l zgomotos pe amândoi obraji.

Eliberat, cu scuze mormăite de polcovnic și înjurăturile de rigoare adresate subalternilor, care nu aveau nici o vină în toată această aiurită întâmplare, Rasputin a fost luat în primire de protopop, care l-a dus chiar la el acasă. Fața bisericească i-a dat jos sutana și i-a poruncit jegosului său oaspete să intre în baie. L-a spălat el însuși cu o perie deasă, în câteva ape, pînă cînd rapănul adunat de ani s-a luat de-a binelea. Rasputin, roșu ca un rac fiert, s-a învelit într-un cearceaf să se usuce, în timp ce o slujnică durdulie i-a adus îmbrăcăminte nouă, din vreme pregătită: rubașcă de mătase albă, pantaloni și haină lungă din stofă neagră, moale, călduroasă, cizme înalte din piele galbenă de căprioară.

Protopopul supraveghea îndeaproape echiparea. La sfîrșit, mulțumit de noua înfățișare a țaranului siberian, a plescăit din limbă de cîteva ori, în semn de admirație, și-a scos de la gît o cruce de argint cu lanț gros și a atîrnat-o pe pieptul lui Rasputin.

— Așa mai merita și-a dat verdictul. Putem să te arătăm boierilor.

Grișa pricepea pentru ce trebuie să fie înfățișat acestor. După cum nu înțelegea o iotă din toate cele petreceau cu el în ultimul timp. Ce putea face altceva decît să se supună?

1. Prima ieșire „în lume” a țăranului siberian, hărăzit de protopop carierei de agent electoral, avea să schimbe total cursul vieții ulterioare a lui Rasputin.

Vostorgov și-a luat „creația” de mină și a descins așa la palatul contesei Ignatievna. Era ziua de primire a acesteia. Protopopul l-a lăsat pe Rasputin în hol, alergînd să-și vestească prietenii, care-l așteptau în salonul plin cu oaspeți de vază.

Rămas singur, Grișa se zgîia la tablourile uriașe înșirate pe pereți. Așa ceva nu mai văzuse. Îl zăpăceau culorile, ramele aurite, sclipirile policandrelor și oglinzilor uriașe. Drept în fața lui, o femeie cu trup divin, zugrăvită pe pînză în toată splendida-i nuditate, îl privea mută. Rasputin tresări surprins, transpirînd de plăcere. Și cînd realizează că totul era numai iluzie, s-a infuriat. A scos brusc cuțitul ascuns în carîmbul cizmei, după obiceiul vizitiilor siberieni și a tăiat o cruce drept între sinii plini desenați. Satisfăcut i-a întors spatele, admirîndu-și hainele cele noi.

Contesa, urmată de Vostorgov, a apărut, în sfîrșit. Rasputin o țintui cu o privire inchizitorială.

— Cine ești tu, de lași atîrnată de pereți pe mama oamenilor, pe Eve ? Începu el de-a dreptul, cu obrăznicie.

Ignatievna, uimită, rămase fără grai, fără să priceapă despre ce era vorba.

— Uită-te la ea, arătă Rasputin cu degetul, spre tabloul din spatele gazdei. Îți place ? O batjocoresc toate privirile desfrîinate ? Vai, vouă, păcătoșilor ! adăugă, reamintindu-și vocabularul monahal.

Rasputin își încheie dojana cu trei cruci, făcute patetic, peste tablou.

Gazda realizează pe loc obiectul indignării călugărului. Cuprinsă de o mistică pudoare, se închină la rîndu-i.

— Ah, da, cum de nu m-am gîndit, șopti căindu-se. Voi da poruncă jupînesei să ducă tabloul de aici.

— Acum să poruncești, pe dată, sări Rasputin.

Contesa s-a supus, fără vorbă. Doi valeți, chemați de grabă, au scos rama din cui.

— Înălțime, făcu unul dintre ei, îngrozit, holbindu-se la pînză.

Protopopul Vostorgov, urmărindu-i ochii, înlemni, văzînd și el ce vedea servitorul, crucea de pe pieptul nudului.

— Doamne iartă-ne, rosti fața bisericească, neștiind ce să creadă din toată istoria.

Ignatievna, fascinată, se aruncă la picioarele lui Rasputin, îngenunchind.

— Minune dumnezeiască. S-a întîmplat o minune. Sfințește-ne, preacucernicule făcător de minuni. Miluiește-ne pe noi, păcătoșii.

Rasputin, nepăsător, tăcea, cu palmele împreunate, sub barba lui stufoasă, ca la rugăciune, regăsindu-și vocația de sfînt. Vostorgov tăcea și el. Nu credea o iotă din cele ce îndruga contesa, știind prea bine ce fel de sfînt era amicul siberian. Dar putea să strice atmosfera ?

Nemaipomenita întîmplare stîrni o agitație teribilă printre invitații casei. Femei, bărbați, în neștire se îmbulzeau, pipăind cînd pînza tăiată, cînd brațele făcătorului de minuni, cerîndu-i binecuvîntarea. Singur, protopopul stătea locului, jenat, simțindu-și planul politic năruit. Ce agent electoral mai putea fi un țărănoi ca Rasputin, care făcea pe sfîntul ? Bănuia ceva necurat în toată afacerea, dar cum să afle adevărul ? Așa că a lăsat totul la voia întîmplării.

Rasputin, în rol de sfint, se simțea în largul său, profitând din plin de prostia gloatei ce-l adula. Și atunci, a înțeles pe deplin că ușile „înaltei societăți” îi erau larg deschise. Nu vorbea, nu suridea, nu gesticula. Nemișcat, era ca o statuie, cu capul ușor dat pe spate și ochii pierduți în gol, oferind un spectacol inedit, pe de-a întregul gustat de nătărăii invitați ai contesei, floarea nobilimii rusești.

În noaptea aceea, de august tomnatic, Vostorgov nu a dormit aproape deloc. Gîndurile i se învălmășeau. Trep-tat o idee, care la început părea neinspirată, i se contura acum mai bine, mai clar. Țăranul acesta siberian se înfățișa deodată în ipostaze noi, nebănuite pînă mai ieri. Într-o societate atît de mistică, îl simțea omul potrivit, apărut tocmai la timp spre a-l urca, pe el protopopul, pe treptele cele mai înalte ale ierarhiei bisericești. Îl vedea pe Rasputin îndatorat pînă peste cap față de binefăcătorul său, punind o vorbă bună ici, colo, spre a-l ajuta să se ridice. Rasputin pentru Vostorgov ; Vostorgov pentru Rasputin și uite așa se închipuia ajuns episcop și, de ce nu, mitropolit. Eroul reprezentației din seara precedentă avea stofă. Putea să lase să-i scape un asemenea noroc, o astfel de pleașcă, ce singură venea a i se oferi ? Desigur, trebuia să-l păstreze pentru sine. Comisia electorală putea să-și caute un alt agent.

„Minunea” din palatul Ignatievnei a făcut ocolul „caselor mari”, care, pe dată, au început să-și dispute privilegiul de a avea ca oaspete un „sfint” autentic, un „făcător de minuni”. Rasputin, sfătuit de Vostorgov, transformat în impresar, nu refuza invitațiile. Amîna doar vizi-tele promise nobililor fără influență.

2. La începutul lunii octombrie, Milița, nevasta marelui duce Nikolai Nikolaevici, l-a poftit pe Rasputin în vizită. „Sfintul” s-a înființat prompt, tropăind greu pe scă-

rile de onoare. Casa era plină de contese, ducese, principese, mai toate doamne de onoare ale țării. Rasputin se opri în fața uneia dintre ele. Era contesa Anna Wyrubowa.

— Ție, surioară, ți-am salvat viața, din voia domnului.

Contesa, mirată, l-a crezut ținut, nerecunoscînd în bărbatul din fața sa pe mujicul de odinioară care, acolo, la Pokrovkoe, o scăpase de la moarte.

„Sfintul” a băgat mina în sin și a scos de acolo, ca un magician, o iconiță, pe care o ținea legată cu o sfoară, la gît, pe sub rubașcă. Anna Wyrubowa și-a reamintit pe dată.

— Doamne sfinte, a făcut ea impresionată. Ce semn minunat mai este acesta ?

Apoi povesti celorlalte doamne de la Curtea imperială teribila întîmplare petrecută cu șase ani în urmă, undeva pe drumurile îndepărtatei Siberii.

— Este un adevărat sfînt, răsărit din popor, ca însuși Iisus, decretă marea ducesă Milița, în murmurul de aprobare al nobilelor bigote.

Rasputin tăcea, cu aceeași privire de foc, hipnotizantă, în timp ce Vostorgov se învîrtea încolo și încoaice, întreținînd atmosfera mistică. Protopopul era mulțumit de felul cum decurgea ascensiunea „operei” sale care, în numai cîteva luni, cucerise Petersburgul. Era convins că planul său va reuși, că, în sfîrșit, găsise cheia sigură a porții care deschide drumul succesului. Vostorgov nu bănuia însă teribilul rol pe care urma să-l joace protejatul său în propria lui viață, ca și a întregii Rusii. Căci Rasputin avea să i-o ia cu mult înainte, smulgînd din țîțini poarta ascensiunii, cu o lovitură de cizmă, uitînd pînă la urmă pe acela care îl adusese acolo, la Petersburg.

Figura „sfintului” siberian a atras atenția nu numai a doamnelor din înalta nobilime, care-l divinizau, ascultându-i pioase predicile cu logică bizară, despre iertarea păcatelor și izbăvirea poftelor lumești prin făptuirea păcatului. Primii care au ciulit urechile la vorbele țaranului „sfint” au fost părintele Teofan, episcopul Ermoghen și cucernicul Ilidor. Pentru ei, Grigori, cunoștință veche, începea să capete rolul unui viitor cal troian, cu care sperau să cucerească și să domine autoritatea statului, putere pierdută de virfurile clericale, din clipa când tânărul Nikolai hotărâse să conducă altcum uriașul său imperiu, nesocotind lunga experiență a absolutismului țarist, bazat întii pe forța invizibilă a Bisericii și la urmă pe nagaică și baionetă. Nikolai stabilise așa ordinea forțelor : întii represiunea, apoi iarăși represiunea. Țarul și mai cu seamă țarina erau mistici. Credeau deci în forțe supranaturale. Dar nu în preoți și mai cu seamă în înaltul cler. Se vedeau aici tainice convingeri protestante, pe care le inoculase familiei imperiale blonda și nemțoaica țarină. Planul părintelui Teofan, episcopului Ermoghen și cucernicului Ilidor era simplu. Cu un „sfint” introdus la Curte, manevrat de ei, țarul devenea din clipa aceea marioneta lor și a bisericii. Și „sfintul” se ivise. Era Grigori.

Proiecte își făcea și Rasputin, în mare taină, și spionajul imperial german, care vedea în acesta un viitor informator pe prim rang și nu numai atât, cu condiția unei abile manipulări din umbră. Sigur, se punea mai întii problema racolării, apoi a instruirii țaranului. Treabă delicată mai cu seamă prin faptul că acesta, ca orice mujic, credea în descendența divină a țarilor, fiind un fanatic adorator al „tătucului” Nikolai și implicit al „mamei Rusii”.

Dar cum lui Grigori îi prea plăceau zaiafeturile și compania feminină, chei pentru lacătul care păzea probitatea siberianului se găseau din belșug. Agentura peters-

burgheză germană aștepta de mult apariția unui astfel de personaj pe scena vieții mondene a capitalei Rusiei, pe care să-l pună la lucru în folosul Puterilor Centrale.

Spionajul german în Rusia, așa cum relevă documente de arhivă, era deosebit de activ, avind agenții răspândiți în rețelele complexe, de la simpli observatori, fără misiuni speciale, pînă la supuse personaje, deținătoare ale marilor secrete de stat. În felul acesta, cancelarul Bernhard von Bülow și mai cu seamă contele Schlieffen, șeful Marelui Stat Major al Armatei germane, cunoșteau în amănunt tot ce se petrecea și se urzea la Petersburg pe plan intern și diplomatic. Dar un colos ca Rusia, chiar în condițiile unei perfecte supravegheri, era greu de stăpînit și mai cu seamă de împiedicat în acțiunile majore. Contele Schlieffen tocmai aceasta urmărea, paralizarea economică și militară a giganticului vecin, care amenința expansiunea Germaniei spre răsărit. Criza începuse încă de pe vremea țarului Alexandru al III-lea, un adept fanatic al ideii panslaviste. În numele acestei idei, cu totul reacționare, ca și de acela al apărării credinței creștine ortodoxe, Alexandru al III-lea a pornit o necruțătoare și singeroasă campanie de rusificare prin forță a Finlandei, a germanilor din Polonia, ca și a catolicilor din Rusia, pe care-i socotea schismatici și agenți ai papei de la Roma. În cele din urmă, țarul a părăsit Tripla Alianță, alcătuită din Rusia, Germania și Austro-Ungaria, a început un aspru război vamal împotriva foștilor prieteni germanofoni și s-a alăturat Franței. Bineînțeles, puterile centrale erau neliniștite de noua situație, echilibrul forțelor europene modificându-se în defavoarea lor. Sigur că statele majore german și austro-ungar cunoșteau în amănunt pe ce capacități militare se baza Rusia, deoarece fostul aliat cumpărase masiv armament german, iar marile unități fuseseră pînă nu de mult încadrate cu instructori prusaci. Ba mai mult,

agentura germană pătrunsese pînă și în palatul imperial, prin baronul Frederik, fost colonel în armata germană, numit maestru de ceremonii al Curții. Baronul fusese recomandat familiei imperiale de către Nikita Petrovici Niegos, principele Muntenegrului, filogerman infocat, care se bucura de bună audiență din partea țarului Nikolai al II-lea. Din mai multe motive. În primul rînd erau rude, deoarece surorile lui Nikita, principesele Milița și Anastasia erau măritate cu unchiul lui, marii duci Nikolai Nikolaevici și Piotr Nikolaevici. Apoi, principele Muntenegrului era bun prieten cu împărăteasa-mamă. În fine, cineva trebuia să disciplineze nobilimea care năvălea la palat și să-i impună un mod de comportare european. Or, neciopliților duci, prinți, conți și marchizi ruși, aroganți și încrezuți, crescuți în puterea lor discreționară, ce și-o exercitau necontrolat pe domeniile ce le aparțineau, un cazon german le era cel mai potrivit. Oricum, mai bun decît un manierat francez sau ultrarigid și conservator englez. Baronul Frederik furniza Statului Major al Armatei germane informații foarte prețioase, pe care le culegea cu tact de la generalii ruși, ce-i cultivau amicitia, știindu-l apropiat familiei imperiale. Însă cele mai prețioase date le obținea de la fanfaronul prinț Orloff, șeful Cancelariei militare a Palatului. Baronul reușise cu încetul să devină foarte apropiat țarului, ca și familiei acestuia, dar nu într-atît încît să influențeze sau să paralizeze la nevoie hotărârile lui Nikolai al II-lea, în eventualitatea în care acestea ar fi fost îndreptate împotriva Puterilor Centrale. La Berlin, contele Schlieffen nu se simțea din această cauză pe deplin stăpîn al situației. Iată de ce, la sugestia experților săi care cunoșteau atmosfera mistică și bigotismul perechii imperiale ruse, ordonase agenților de la Petersburg să găsească posibilitatea infiltrării la Curte a unui vraci sau

duhovnic, capabil să servească, conștient sau nu, interesele Germaniei.

Privirile agenturii germane s-au oprit asupra lui Rasputin, pe care îl găseau tocmai nimerit pentru înfăptuirea țelurilor contelui Schlieffen. Și cum același Rasputin intra și în calculele înalților prelați, socoteala spionajului inamic se potrivea bine, încît soarta „sfîntului” siberian era hotărîtă și nimic nu se mai putea împotrivi ascensiunii acestuia care, de altfel, nu bănuia tenebroasele planuri urzite pe seama lui.

Atît agentura de spionaj germană, cît și Biserica, fără a ști una de alta, urmărind interese deosebite, dar în fond similare, adică supunerea voinței țarului, pîneau evenimentul cel mai favorabil pentru a-l introduce pe Rasputin la Palat. Orice boală, orice necaz ivit în familia imperială putea prea bine constitui pretextul prezentării „sfîntului” siberian, mai întîi țarinei, apoi țarului. Pînă atunci însă, omul avea nevoie de publicitate, care să-i contureze o personalitate fantastică, plină de mister, capabilă să-l impună în ochii tuturor. Existînd o adresă unică a intereselor, dopajul psihic, condiționarea opiniilor au fost direcționate mai întîi spre un cerc restrîns de persoane, anume numai acela care, potențial, venea sau trebuia să intre în contact cu familia țarului. Și, în final, spre însăși perechea imperială, obiectivul de bază al eforturilor de manevrare indirectă întreprinse din exterior.

În ce-i privea, părintele Teofan, episcopul Ermoghen, cucernicul Iliodor, ca și protopopul Vostorgov făceau tot ce puteau ca să întărească convingerile tuturor că, în Rusia, a apărut un „sfînt” autentic, întrecîndu-se în a-l prezenta pe Rasputin, luat în subzistența lor, ca pe un vrednic și pios călugăr. Nici unul dintre ei, nici chiar Iliodor, vestit teolog, nu bănuia că protejatul și speranța lor era un fanatic adept al sectei cliștilor, ce-și propusese

el însuși, încă de cînd ieșise din închisoarea Tobolskului, a pune mîna pe cîrma pravoslavniciei Biserici și, pe această cale, a întregii Rusii. Era o dorință nemărturisită, dar care, cu timpul, se va arăta singură, în faptele și acțiunile, evident premeditate, ale fostului vizitiu de diligență.

Pe de altă parte, agentura germană de spionaj încerca și ea tot ce putea spre a pune mîna pe Rasputin. Cu această misiune a fost însărcinată, indirect, marea ducesă Milița, foarte apropiată în special împărătesei mame, văduva țarului Alexandru al III-lea. Milița, după cum lasă să se înțeleagă documentele vremii, cite s-au găsit, nu fusese racolată direct de spionajul german, deși ea nutrea fătîșe sentimente progermane, moștenite din familie. Poate tocmai din această cauză, Marele Stat Major al Armatei germane o evita ca informatoare inițiată, prea lesne de suspectat și de prins, cu toate blazoanele ei nobiliare, de către contraspionajul rus. Dar marea ducesă avea la Petersburg un văr, pe Mitru Radovici, fost ambasador al Muntenegrului la Curtea țarului care, după expirarea misiunii sale diplomatice, rămăsese în Rusia. Bărbat frumos, spiritual, Mitru Radovici își petrecea zilele în postură de mare chefliu și cartofoar. Cheltuia mult, dar nimeni, nici chiar Ohrana, nu se întreba de unde avea bani. Simplul blazon de prinț suprima orice bănuie. În realitate, Mitru Radovici era un versat agent al spionajului german, care utiliza cu succes relațiile sale în sferele înalte ale societății ruse, în scopul culegerii de informații de bună calitate. Tocmai acestui fost ambasador, contele Schlieffen a ordonat să i se încredințeze misiunea dificilă de a-l introduce pe Rasputin la Curtea imperială. Radovici, veșnic în pană de gologani, datornic pînă peste cap, nu putea refuza sarcina, bine remunerată, de altfel. Prima lui acțiune a fost de a și-l apropia pe Rasputin. Ceea ce nu i-a fost prea greu. I-a sugerat mării ducese Milița să orga-

nizeze o reuniune, la care să-l invite pe „sfint” și, cu acest prilej, a intrat în relații directe cu Rasputin. Apoi nu l-a mai părăsit, urmându-l pretutindeni, ca un cîine credincios, făcându-i mereu profesioni de credință, încît, în cele din urmă, a ajuns să fie considerat un fel de discipol al „sfintului”. Rasputin nu i-a refuzat prezența. Dimpotrivă, îl agrea teribil pe muntenegrean care, într-ascuns organiza monstruocase chefuri, cu femei și lăutari țigani, continuate pînă în zori. Cum putea Grișa să ocolească o asemenea prietenie ? Sigur, deocamdată, nimeni nu știa și nici nu bănuia viața dublă a „sfintului”. Doar Mitru Radovici jubila, cunoscînd acest secret, pe care spera să-l utilizeze cîndva în folosul său. Deocamdată, muntenegreanul aștepta clipa cea mai potrivită spre a-l introduce pe Rasputin la Curte. Spusese între timp „prietenului” său că-l va prezenta cît de curînd perochii imperiale, promisiune care făcea parte integrantă din pregătirea viitorului agent. În necunoștință de cauză asupra rolului ce-i fusese ales de către spionajul german, Rasputin era profund mîguit de cîntea ce urma să i se acorde, grație lui Radovici.

3. Prilejul s-a ivit în ziua de 1 noiembrie 1905. Familia se afla încă la reședința sa de la Tarscoe Selo. Cu o lună mai devreme avusese loc o întîmplare ale cărei urmări aveau să umbrească greu asupra destinului multor figuri aflate la cîrma Rusiei. Era o dimineață însorită de toamnă. Tareviciul Alecei, care nu împlinise doi ani, se juca vîoi în parcul palatului, împreună cu Valentin, un copil de vîrsta sa, fiul marinarului Derevenko, însărcinat să păzească zi și noapte pe moștenitorul tronului imperial. Doica Vișneakova și mătăhălosul matroz priveau amuzați la hîrjoanele nevinovată a celor doi prichindei. Deodată, Alioșa, cum îl mîngîiau părinții pe Alecei, s-a împiedicat și a

căzut. Derevenko s-a repezit și l-a ridicat, dar țareviciul striga cît îl ținea gura, cu sîngele șiroind la unul din genunchi. Speriați, marinarul și doica au dat fuga cu copilul în palat, l-au spălat, l-au oblojit și l-au urcat în pat. Dar rana sîngera tare, înroșind pansamentele, unul după altul. Țarina, apoi țarul, chemați în camera lui Alioșa și-au dat seama că zgîrietura de la picior nu era o zgaibă oarecare, ordonînd să fie chemați la palat cei mai buni medici. Între timp, pe gamba bolnavului a apărut o umflătură urîtă, vineție, care creștea în dimensiuni. Diagnosticul consiliului de profesori a fost net : țareviciul moștenise de la mamă o teribilă boală de sînge, ereditară, care secerase multe vieți în familia de Hessa. Era vorba de hemofilie, maladie transmisă de mamă copiilor ei de sex masculin, caracterizată printr-o predispoziție patologică la hemoragii, datorită prelungirii anormale a timpului de coagulare a sîngelui. Situația era gravă, cu atît mai mult cu cît timpul trecea și rana de la genunchi nu se cicatriza, cu toate eforturile specialiștilor. La un moment dat plaga s-a infectat și copilul a început să facă febră din ce în ce mai ridicată și mai periculoasă. Au fost cerute consultații la cei mai renumiți medici din străinătate și au fost aduse la Țarscoe Selo cele mai noi medicamente indicate în combaterea groaznicei maladii. Țarina era îngrozită de soarta unicului său fiu, de nenorocirea care urmărea ca un blestem familia Hessa și care se transmitea prin ea și asupra Romanovilor. Se simțea vinovată și distrusă. Plîngea tot timpul și se ruga în neștire la icoane. O atmosferă sumbră stăpînea Curtea imperială.

4. Despre întîmplarea de la Țarscoe Selo s-a auzit imediat la Petersburg. Pentru înaltul cler, ca și pentru agentura spionajului german venise clipa acțiunii. Episcopul Ermoghen a dat fuga la Țarscoe Selo și i-a amintit

contesei Anna Wyrubowa despre „minunile cucernicului Grigori”, sugerîndu-i să-l introducă pe acesta la căpătiul micului suferind. Doamna de onoare și prietena țarinei a fost convinsă pe loc. Nici nu a ieșit bine episcopul de la palat și s-a înfățișat împărătesei.

— Știu eu ! a ezitat aceasta. Nu îndrăznesc să fac nimic, fără a-l consulta pe țar. Este o problemă care privește întreaga Rusie, draga mea, nu numai pe mine.

Wyrubowa nu a mai insistat. Dar iată sosind la palat un alt personaj, marea ducesă Anastasia Nikolaevna.

— Du-te imediat la țarină, au îndemnat-o sora ei Milița și vărul Mitru Radovici, și spune-i să-l cheme de grabă pe „părintele” Grigori Efimovici. Pe tine te ascultă. Numai el este în stare să-l vindece pe țarevici.

Marea ducesă a plecat la Țarscoe Selo.

— Este un adevărat sfint Grigori acesta, i-a spus țarinei, care a primit-o în apartamentul ei, imediat.

— Oare așa să fie ? a exclamat ușor neîncrezătoare țarina.

— Am fost la el și i-am vorbit despre boala țareviului. Știi ce mi-a spus ?

Alix o urmărea tăcută și nemișcată în fotoliul larg, tapițat în catifea vișinie, întrebînd din ochi.

— Să nu mai plîngă mămuca în zadar, continuă Anastasia Nikolaevna. O să mă rog la căpătiul lui, o să tămăduiesc copilul și el o să aibă obraji rumeni cînd va fi soldat. Dumnezeu va auzi rugăciunile mele, dacă nu a auzit pe cele ale tătucului și mămuchii.

Privirea țarinei s-a înviorat brusc și fața i s-a destins, luminată de speranță.

— Așa a spus omul acela ?

Marea ducesă, inconștientă de rolul ce i-l dase vărul Mitru Radovici, abilul agent al spionajului german,

...uă să povestească țarinei „mirunile” săvârșite de Rasputin la Petersburg. De crucea apăsută pe nudul din palatul Ignatievilor și mai cu seamă despre miraculoasa vindecare a călugăriței Maria Vasilevna, fiica nelegitimă a soțului ei, marele duce Piotr Nikolaevici, chinuită de diavol.

— Milița l-a rugat pe părintele Grigori, spunea Anastasia, întovărășindu-și vorbele cu gesturi patetice, să binecuvinteze pe nefericita călugăriță bintuită de convulsii. Bunul de el a ascultat-o. S-a dus la minăstire și s-a închis cu Maria în chilie. La un timp au ieșit amândoi. El, sfântul, părea sleit de puteri. Dar ea avea imprimată în toată ființa ei o fericire fără seamăn. De atunci a scăpat de convulsii și-l urmează pretutindeni pe binefăcătorul său, slujindu-l cu devotament.

— Aduceți-l pe acest Grigori aici, hotări țarina, fără a-l mai consulta pe Nikolai, amintindu-și că și contesa Wyrubowa îi vorbise despre neobișnuitul vindecător.

Anastasia Nikolaevna a plecat mulțumită de la palat. Ajunsă la Petersburg, a expediat o scrisoare vărului Mitru Radovici : „De acord. Vă aștept pe amândoi”.

Mitru Radovici a priceput tîlcul mesajului. Radiind de bucurie a zburat spre mica locuință a lui Rasputin, spre a-i anunța iminentul eveniment. Grișa a dorit să plece pe loc la Țarscoe Selo. Dar Mitru a ponderat zelul „amicului” său. Avea motiv serios : încă nu încasase comisionul agenturii, care suporta toate cheltuielile afacerii. Trei zile s-au scurs pînă a pus mîna pe bani.

Anastasia, inciudată, s-a dus zilnic la țarină, liniștind-o cu promisiunea că „sfîntul” va fi curînd la patul țareviciului. A treia zi, Rasputin și-a făcut apariția. Țarina a fost anunțată degrabă. Dar intrarea străinului în palat trebuia să rămînă o taină, deoarece un eșec se putea repercuta asupra reputației perechii imperiale. Prin urmare,

țarina s-a îngrijit personal ca Grigori Efimovici să fie introdus în apartamentele imperiale, fără ca gărzile și agenții secreți să bage de seamă. Anna Wyrubowa l-a primit pe Rasputin în apartamentul ei situat într-un pavilion din fundul parcului. Un călugăr în vizită la o tină ră văduvă putea fi cel mult un prilej de cleveteală la palat. Dar contesa consimțise cu curaj acest risc. De la ea, printr-o porțiță, lăsată inadins descuiată, Rasputin, condus de contesă, a ajuns la palat, fiind ascuns în apartamentul doicii Vișneakova pînă la ora nouă seara, cînd fusese stabilită vizita la țarevici.

„Intrarea în scenă a lui Rasputin, comentează biografa Borovicka, seamănă ca două picături de apă cu a celorlalți colegi ai săi întru șarlatanie, fie că este vorba de escrocul Cagliostro, fie despre oricare alt farsor făcător de minuni, căci oamenii creduli, care se lasă ușor duși de nas, există în toate țările Europei. O mare doză de impertinență, o conștiință de sine de neînvins, o privire expresivă și o ținută sigură, regească în fața spectatorilor, cărora trebuia să li se taie respirația încă din primele secunde, iată care sînt regulile jocului. Rasputin ținea seama de experiența înaintașilor săi.”

5. Cînd pendula din holul mic a încetat cele nouă lovituri de gong, doica Vișneakova a intrat în cabinetul particular de lucru al țarului, pe o ușă secretă, mascată de bibliotecă și l-a anunțat pe așteptatul oaspete. Țarul s-a ridicat de la biroul său și țarina, emoționată, a încetat să mai brodeze o cămășuță de mătase pentru Alioșa. Rasputin a intrat lipăindu-și greu tălpile cizmelor de parchetul ca oglinda. A făcut cîțiva pași spre țar, dînd din cap binețe, după moda țărănească, fără să rostească un cuvînt, l-a îmbrățișat pe stăpînul tuturor rușilor și l-a sărutat pe amîndoi obraji, ca și cum ar fi fost o cunoștință

Din punctul de vedere al înalților prelați și al oficinei de spionaj germane, intrarea lui Rasputin în scenă constituia un succes, fiecare parte acordînd meritul realizării manevrei propriului ei agent; prima — episcopului Ermoghen și contesei Anna Wyrubowa, cealaltă — lui Mitru Radovici. Problema care se punea în continuare era cum să se perpetueze prezența lui Rasputin în preajma perechii imperiale. Ideea i-a venit baronului Frederick, șeful ceremonialului, pe care țarina, ea însăși în căutarea unei formule de a-l avea cît mai la îndemînă pe „vindecătorul” lui Alioșa, l-a consultat.

— I-am putea da o slujbă oarecare la palat, cum ar fi, să zicem, de paznic al candelor sau al capelei.

Ideea rumegată de mult de agentul Frederick, pus în temă de oficina de spionaj germană, a fost găsită excelentă, țarul fiind imediat de acord să-l numească pe Grigori Efimovici „Paznic al candelor Curții imperiale ruse”, fixîndu-i și o rentă bunicică. Astfel, Rasputin căpăta accesul liber, nestingherit, în preajma familiei demnitare, exact ce urmăreau atît spionajul german, cît și înalții prelați.

Rasputin venea zilnic la palat, schimba uleiul și mucurile zecilor de candelor care ardeau în fața icoanelor, înșirate pe unde nici nu gîndeai, la ordinul bigotei țarine. Cînd termina treaba se juca cu țareviciul, care-i sorbea cuvintele rostite apăsător, țărănește. Alioșa părea vindecător, alerga, ridea din orice, ca oricare copil de vîrsta lui. Dacă o zi nu-l vedea pe „părintele” Grigori începea să bolească, i se ridica temperatura și toată lumea intra în alertă. Cum apărea Rasputin, țareviciul își revenea, ca și cum viața lui depindea de prezența bărbosului siberian. Faptul era evident pentru toți cei care frecventau Curtea imperială, dar chiar și pentru numeroșii medici care supravegheau sănătatea moștenitorului tronului. Există multe

încercări de a explica acest fenomen. Istoriograful francez Alain Decaux consideră că, foarte posibil, în momentul în care Rasputin a fost introdus la palat, hemoragia țareviciului să se fi oprit de la sine, ca urmare a tratamentului medical instituit la timp. În memoriile profesorului Piotr Vasilievici Rubiacov, care a îngrijit pe țarevici, ameliorările repetate, care coincideau cu „ședințele” lui Rasputin sînt puse pe seama a citorva cauze, anume excelența îngrijire acordată bolnavului și buna medicație, la care se adaugă rezistența excepțională a organismului copilului. La creșterea acestei rezistențe contribuia sugestia, mobilizarea psihică, pe care o insufla Rasputin copilului, dar acest efect s-a putut cunoaște abia în următoarele decenii, cînd s-au demonstrat științific atît fenomenul „placelo”, cît și rolul major al voinței și autosugestiei în terapia modernă. Era deci aceasta o forță supranaturală de care dispunea țăranul siberian ? O serie de lucrări sînt capabile să explice clar în ce consta de fapt puterea lui Grișa Efimovici. Încă de pe vremea cînd se afla la mînaștirea Verhoturie, starețul Gore îl inițiasc în arta hipnotismului. Voința și mai ales ochii săi cu străluciri metalice, pe care reușea de minune să-i fixeze asupra subiectelor sale îl făceau fascinant. Maurice Paléologue, fost ambasador la Petersburg, nota în memoriile sale : „Rasputin are o înfățișare obișnuită, dar ochii lui albaștri sînt deosebit de expresivi, privirea lui pătrunzătoare și copilărească totodată, vicleană și sinceră, pierdută în depărtări. Cînd vorbește, se animă, pupilele lui par încărcate în magnetism”.

6. Activitatea de hipnotizator a lui Rasputin este astăzi perfect dovedită, prin descoperirea unor numeroase rapoarte ale poliției secrete ruse, ca și din însemnările lui Beletki, șeful Ohranei pe vremea lui Nikolai al II-lea. Rasputin se exersa continuu în arta păstrării voinței și a concentrării, avînd ca antrenor pe cel mai cunoscut maes-

tru hipnotizator al vremii, supranumit Altagurev, care profesa la Petersburg. Hipnoza și sugestia erau armele de șoc ale „sfintului”. Biograful sovietic Arcadii Vaxberg consemnează : „Rasputin răspindea vorba că simpla lui prezență îl apără pe băiat de boală. Și, într-adevăr, de cîte ori pleca el, starea sănătății copilului se înrăutățea imediat. Era suficient să se reîntoarcă și boala de ameliora. S-a descoperit însă că Anna Wyrubowa, doamna de onoare a țarinei și medicul tibetan Badmajev îi puneau moștenitorului tronului în mîncare praf din rădăcini de jensen și din coarne de cerb tînăr, care aveau darul de a produce cicatrizarea rănilor. Dar praful dădea un efect invers celor predispuși la alergii, cărora le provoca hemoragii puternice. Însă acest efect nu era cunoscut la acea vreme. Cînd se întorcea Rasputin, ei nu mai puneau praful în mîncare și în mod firesc, încetul cu încetul, simptomele bolii dispăreau. „Omul sfînt” spunea : „La două săptămîni după moartea mea, moștenitorul tronului se va îmbolnăvi”.

Studii de factură mai recentă, avînd ca obiect elucidarea „fenomenului” Rasputin, dau o interpretare modernă evoluției bolii țareviciului, pe baza analizei foilor de observație medicală și a unei vaste literaturi documentare — memorii, biografii, acte de arhivă etc. Se consideră că bolnavul suferea și de o formă neobișnuită de purpura, boală caracterizată prin apariția pe piele și pe mucoase a unor pete roșii, hemoragice, datorită ruperii capilarelor sanguine, care apare îndeobște în unele stări alergice, ca și în intoxicații și infecții. Marcat de o predispoziție ereditară la boli de sirge, țareviciul făcea plăgi deschise, care se cicatrizau greu, redeschizîndu-se la cea mai banală lovitură. Se încheau anevoie rănile și prin faptul că micuțul, ca orice copil, nu putea rămîne inactiv multă vreme. Mai mult, băiatul suferea și de psihopatie, manifestată la el prin tulburări ale afectivității și comporta-

mentului, nedecelate însă de medicii curanți, dar evidente din foile de observații.

Tratamentul empiric prin hipnotism aplicat țareviciului, de către Rasputin, coroborat cu medicația prescrisă de profesorul Rubiacov și îndepărtarea medicului tibetan Badmajev, s-a dovedit eficace, el determinând o stare de relaxare a bolnavului și deci o mai bună circulație a sîngelui, precum și un comportament euforic.

Prin urmare, țareviciul, în mod categoric, depindea de voința lui Rasputin. Și nu numai el. Cum vestea „puerii” lui miraculoase s-a răspîndit în cercuri din ce în ce mai largi, circulînd mai întîi oral, apoi în presă, Rasputin a ajuns curînd a fi cunoscut în întreaga țară ca om sfînt”.

Cu o iuțeală de necrezut, Grigori Efimovici s-a văzut adăta Petersburgului. Circulau o mulțime de legende despre minunile făptuite de „sfîntul cel nou”, alimentate din umbră de episcopul Ermoghen, protopopul Vostorgov, părințele Teofan și cuviosul Iliodor, ca și de marile ducese Milîța și Anastasia, care nu pierdeau un prilej spre a preaslăvi „dumnezeieștile întîmplări” petrecute ici, colo. Fenomenul condiționării opiniei publice funcționa fără reproș, deformînd, stîlcind adevărul ; bine reglat de vîrfurile bisericii și spionajului german.

Bineînțeles, Rasputin avea numai de profitat de pe urma reclamei care se făcea în jurul său, convins de propriile lui puteri supranaturale, dar care, în realitate, erau produsul unui simplu efect psiho-sociologic. „În vremea aceea, scria generalul A. Spiridonovitch, în anul 1928, („Les derniers années de la Cour de Tarskoe Selo”), saloanele și-l disputau pe Rasputin. Dămile neurastenice din înalta societate a Petersburgului nu vorbeau decît de el. L-au învățat să se îmbrace curat, să se pieptene, să se spele. Erau o serie de oameni ca e să și gîndeau să se folosească de el, pentru a reuși în intrigile lor.”

7. Înălții prelați jubilau, de altfel ca și oficina germană de spionaj, așteptînd cu răbdare să culeagă roadele influenței crescînde a lui Rasputin asupra Curții imperiale. Bine stipendiat de baronul Frederick, din vistieria imperială, „sfîntul” a închiriat o vilă elegantă în centrul Capitalei, în care recepțiile și primirile simandicoase se țineau lănt, discret filate de poliția secretă. De la început, agenții Siguranței generale a statului, puși să păzească din umbră persoana atît de scumpă țarului și țarinei, au avut surprize. Ei raportau generalului Beletki, șeful lor, tot felul de întîmplări picante, al căror erou principal era „părintele Grigori Efimovici”. Purtarea „sfîntului” era scandaloasă și ea a culminat cu o istorie demnă de un înrăjit pervers. Doi agenți au surprins pe Rasputin într-o baie publică, cu o duzină de cucoane din înalta societate în jurul lui. Raportul lor era clar. După ce a rostit o predică în care propovăduia „iertarea păcatelor prin făptuirea păcatului”, a început să se dezbrace, imitat de femeile care nu se jenau. A urmat apoi un ritual ciudat, în care „cucernicul” Rasputin îmbrățișa pe rînd extaziantele sale adevpte, care așteptau complet goale „botezul” sfîntului și binecuvîntarea lui. În toiul acestei scîrboase ceremonii a năvălit poliția, arestînd întreaga adunare și transportînd-o în sănii direct la penitenciar.

Generalul Beletki, informat imediat despre toată tărășenia, a ordonat eliberarea necondiționată a arestatelor, ca și a „Paznicului candelor Curții imperiale”, puțin speriat, mai cu seamă că printre cei cărora urma să li se facă acte de trimitere în judecată pentru ultraj la adresa bunelor moravuri se afla o mare ducasă și trei soții ale unor demnitari. Dar, chiar dacă Rasputin și extaziantele sale companioane au plecat acasă, scandalul nu putea fi înăbușit, dat fiind puzderia de martori ai întîmplării. Prin urmare, Beletki a socotit de cuviință să pună

la curent guvernul asupra celor ce se petreceau la Petersburg. Piort Arkadievi Stolișin, prim-ministru al guvernului țarist, l-a ascultat cu atenție și surprindere. Intrigant versat, Stolișin nu a acționat de unul singur. A chemat de îndată pe episcopul Ermoghen și i-a arătat documentele compromițătoare.

— Ce facem, prea sfinția ta ? a întrebat el aparent naiv, așteptînd o hotărîre pe care nu se încumeta să o ia.

— Știu eu, a dat din cap episcopul, încercînd să tergiverseze răspunsul și să-și salveze protejatul. De bună seamă Grigori Efimovici a căzut pradă rătăcirii, în viața aceasta plină de păcat a Petersburgului. Să-l trimitem o vreme la minăstire să se pocăiască, domnule prim-ministru, propuse el o pedeapsă cît mai ușoară, în așteptarea unui moment al rechemării „sfintului”.

Stolișin, care nu bănuia intențiile reale ale episcopului, răsufală ușurat. Nu el era acela care-l gonia pe Rasputin.

Spășit, Grigori Efimovici a dat socoteală înalților prelați, înfuriați că, prin purtarea călugărului siberian, își vedeau periclitat planul de cucerire a influenței Bisericii la Curtea imperială. Chiar a doua zi, fără să-și ia rămas bun, fără să anunțe nici măcar pe baronul Frederick, de care depindea administrativ la palatul țarilor, Rasputin a plecat în surghiun, trimis la o minăstire de scopiți pe malul Mării Albe. Redevenit călugăr, Grișa își petrecea timpul citind și ținînd piept asalturilor stareșului, care ținea morțiș să-l convingă a intra în tagma lui.

— Nu, părinte, se ferea Rasputin. Dumnezeu a lăsat pe lume femeie și bărbat, care purced de la Adam și Eva, spre a se înmulți. Eunuc nu a plăzduit. Iaca de ce cred că-i mare păcatul de a te lăsa scopit, ca porcul la îngrășat.

8. Tirziu au aflat țarul și țarina despre surghiunul lui Rasputin socotind îndepărtarea „paznicului candelor” ca o intrigă de culise, foarte periculoasă, îndreptată indirect asupra țareviciului, care începuse din nou să bolească. Episcopul Ermoghen a fost chemat la palat să dea socoteală țarinei.

— Cum ați îndrăznit să alungați un om atât de sfânt, fără a cere încuviințarea prea înălțatului țar? se răsti ea la fața bisericească.

— Grigori Efimovici ducea o viață nedemnă de rasa călugărească, mărită doamnă, încercă să se scuze episcopul.

— Chemați-l încpoi, acum, pe dată chiar, se înroși țarina, infuriată de o asemenea explicație, care i se părea un sacrilegiu.

— Este o cale lungă de străbătut. Nu va putea sosi atât de curînd.

— Atunci lasă totul pe seama noastră, prea sfinția ta.

Ermoghen a plecat mulțumit de la palat, grăbit să comunice tovarășilor săi hotărîrea țarinei, care repunea în actualitate vechiul lor plan întrerupt de nesăbuita purtare a călugărului siberian.

— O să-l ținem din scurt, a spus protopopul Vostorgov, maestru al propunerilor neîmplinite, în aprobarea tuturor.

În acest timp, un avion militar, decolat de la Petersburg, ateriza pe un cîmp lângă minăstirea de surghiun. Călugării, mirați de o asemenea mașinărie nemaivăzută, au alergat să vadă minunea. Rasputin privea pe fereastra chillei sale pilotul, îmbrăcat în piele, și liota de monahi care-l conduceau grămadă spre clădirile minăstirii.

Starețul a bătut la ușa chillei, intimidat. Rasputin a deschis măreț.

— Ordinul prea înălțatului Nikolai Romanov, părinte, i s-a adresat direct pilotul, salutînd și bătînd călcîiele. Vă luați ce-i al dumneavoastră și porniți la drum imediat spre Țarskoe Selo. Am să vă conduc cu cea mai mare iuteală.

Rasputin a surîs larg, și-a luat lucrurile într-un sac, a binecuvîntat pe pilot, după aceea avionul, iar la urmă pe călugării care-l priveau sfioși și a urcat la spatele aviatorului, în avionul de lemn și pinză. Elicea a început să zbirniie sperîind pe bieții călugări care au luat-o la goană, și pasărea mecanică, rulînd din ce în ce mai repede, s-a înălțat în văzduh, urmărită pînă nu s-a mai zărit de cei rămași jos. La o vreme, avionul a început să coboare. Pilotul i-a făcut semn lui Rasputin să se uite sub ei. Se vedea palatul de la Țarskoe Selo. Ajunseseră ! Un viraj larg, apoi un altul mai scurt și iată-i deasupra parcului bine cunoscut de Rasputin. Pilotul a căutat un loc de aterizare într-o poiană, dar a făcut o manevră greșită, atingînd roțile avionului de coroana unui copac. Într-o fracțiune de secundă, mașina s-a răsucit și a căzut ca un bolovan, spărgîndu-se în bucăți. De sub scheletul mutilat „paznicul candelor” a ieșit cu greutate, dar nevătămat. Și-a îndreptat hainele, a privit în jur ca să se orienteze și a plecat spre palat, fără a-l interesa soarta sărmanului pilot care zăcea undeva sub epava avionului, cu coloana vertebrală fracturată. Ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, a parcurs lunga alee cu plopi și a intrat în maiestuoasa clădire, salutată de cazacii din gardă, oprindu-se numai la ușa apartamentului țarinei, păzit de un eunuc etiopian uriaș.

— Spune țarinei că Rasputin este aici, a poruncit paznicului.

Cînd l-a văzut, împărăteasa a căzut în genunchi, sărutîndu-i mina dreaptă.

— Minune de la Dumnezeu, a exclamat ea, care și fusese informată despre accidentul de aeroplan, din care Rasputin scăpase nevătămat.

Cum era de așteptat, starea țareviciului s-a ameliorat foarte repede, începînd chiar din clipa în care a revăzut pe „prietenul” său.

Noile întîmplări au creat o stare de agitație teribilă la palat, apoi în întregul Petersburg, pus la curent de marile cotidiene, care au relatat accidentul cu o vervă neobișnuită.

IV

1. Abia ajuns la Petersburg, Rasputin s-a apucat din nou de chefuri și orgii. Dar Beletki, om prudent, nu mai dădea rapoartele stăpînului său Stolipin, strîngîndu-le cu grijă în dosare „strict confidentiale”. Pentru el, așa cum avea să scrie cîndva în jurnalul său intim, Rasputin era un șarlatan periculos și un escroc de mare clasă. Timpul trecea și lucra pentru „paznicul candelor” care se infiltrasă de-a binelea în entouragele imperiale. Cu încetul, țarul a început să-l consulte asupra oportunității unor hotărîri majore, convins că sfaturile părintelui Grigori porneau de la Dumnezeu, nealterate de ambiții sau vanități politice. Fără îndoială, stăpînul absolut al Rusiei se înșela groaznic.

Mitru Radovici, devenit între timp cel mai bun amic al „Sfîntului”, a văzut sosit momentul acțiunii. El afla tot ce-l interesa despre hotărîrile țarului și, în același timp, sugera amicului său „sfaturi” pentru monarh, bineînțeles favorabile declanșării unor acțiuni conforme politicii Ger-

maniei. Pe de altă parte, înaltul cler era și el mulțumit, influența Bisericii asupra Curții imperiale crescînd, datorită prezenței necurmăte la palat a lui Rasputin, care nu întrerupsese legăturile sale cu episcopul Ermoghen și ceilalți prelați sus puși. Insuși Grigori Efimovici nu avea de ce să se plîngă. Treburile îi mergeau bine și viața și-o ducea precum îi era voia, fără a mai fi supărat de careva, sfidînd pe toți, inclusiv pe rudele apropiate perechii imperiale. Cu timpul, marii duci, marii comandanți militari și chiar membrii guvernului, ofensați, au început să evite Curtea imperială, venind la palat cît mai rar posibil, cu toții indignați de rolul de confident și consilier al țarului pe care-l dobîndise necioplitul siberian. Cu atît mai mult cu cît acesta, de la o vreme, mituit gras, determina pe Nikolai să facă tot felul de destituiri și de numiri în înalte posturi, unele foarte favorabile Marelui Stat Major al Armatei germane. Istoria a durat astfel pînă în anul 1911, cînd doi tineri conjurați, ofițeri în regimentul de gardă, au încercat să-l asasineze pe „Sfîntul Grigori” într-o noapte de desfriu petrecută cu acesta, precum îi era obiceiul, la Villa Rode, înconjurat de prostituate și lăutari, în compania nelipsitului Mitru Radovici. Rasputin a scăpat ca prin minune, dar a devenit de atunci mai prudent. Știa că-l păzeau trei agenți secreți, unul pus de contesa Wyrubowa din ordinul țarinei, altul plătit de bancherii Rubinstein și Manus, la care își asigurase viața și altul al siguranței statului. Dar, neavînd încredere în această gardă de dar, care se dovedise vulnerabilă, a cerut țarului, foarte indignat, să-i asigure o gardă personală. El nu bănuia însă că acesta era doar începutul unui lung șir de atentate, care pînă în cele din urmă aveau să-l răpună, fiecare pus la cale de alte cercuri, politice sau religioase.

2. Scurt timp după încercarea nereușită a celor doi ofițeri de a-l suprima pe Rasputin, primul-ministru Stolipin

a aranjat el însuși suprimarea călugărului, care-l incomoda în conducerea absolută a treburilor statului. Ciudat a fost deznodământul acestei afaceri și el lasă a se întrevădea o posibilă rețea bine pusă la punct, stipendiată de spionajul german, care lucra din umbră, pentru asigurarea securității lui Rasputin, fără ca acesta să o bănuiască. Stolipin, profitind de plecarea familiei imperiale la Kiev, invitată de Serghei Alexandrovici, fratele defunctului țar Alexandru al III-lea, căsătorit cu sora țarinei-mamă, a proiectat ingenios complotul care să ducă la uciderea lui Rasputin. Mai întâi a ordonat ca „paznicul candelor” să fie dat jos cu forța, singur, la prima stație, din trenul imperial. Astfel, rămas izolat, urma să fie răpus de agenții siguranței, după care țarul ar fi fost informat că uciderea „părintelui” ar fi fost făptuită de către un anarhist. Tot dosarul, bine ticluit, îl avea la îndemână, inclusiv „biografia criminalului” prins asupra faptului (în realitate un agent secret, bine instruit) ce trebuia să fie făcut scăpat și bine recompensat pentru serviciile sale ! Într-adevăr, Rasputin a fost alungat din trenul imperial, conform planului, dar acesta, în loc să se îndrepte spre Țarskoe Selo, a plecat la... Moscova. Firește, ițele s-au încurcat și Stolipin, ajuns la Kiev cu perechea imperială, aștepta zadarnic telegrama de la Petersburg, care să-i vestească lichidarea lui Rasputin.

Concomitent, secta cliștilor din Kiev a pus la cale asasinarea țarului Nikolai al II-lea în Palatul roz al marelui duce Serghei Alexandrovici. Cu puțin înainte de explozia bombei, care de altfel nu a produs decât unele mici avarii clădirii, la prefectura poliției s-a predat un oarecare Ivan Ignatiev. Acesta a denunțat pe autorii atentatului : Ivan Igorici, Nikolai Borov, Andronie Sablim, Iliodor Dolgoruki, Nikolai Poliava și Aculin Geamrîmov,

Ivan Ignatiev a fost prezentat însuși împăratului. Țarul l-a primit în uniformă de mare ținută, dorind să-și arate astfel recunoștința față de cel care i se arătase atît de devotat.

— Cu ce te pot răsplăti, cinstite cotățean ? l-a întrebat pe Ivan Ignatiev, așteptîndu-se la orice cerere.

— Cu favoarea de a vedea și eu spectacolul de gald oferit în cinstea înălțimii voastre, i-a răspuns Ignatiev, fără să ezite, spre mirarea țarului.

Bineînțeles, cererea atît de modestă i-a fost aprobată și omul, îmbrăcat în haine elegante, din garderoba imperială, a primit invitația de a sta chiar în loja imperială, pe fotoliul rezervat lui Stolipin. Spectacolul a început fără prezența primului-ministru, care aștepta la hotel un semn că Rasputin a fost executat. În cele din urmă s-a hotărît să plece la teatru. A ajuns în actul doi al operei „Boris Godunov”, exact în momentul în care clopote și trîmbițe se întreceau cu corurile bisericești. A deschis ușa lojei imperiale și, văzîndu-și fotoliul ocupat de un necunoscut, a dat să se retragă. Dar necunoscutul s-a ridicat brusc, a scos un pistol pe care-l ținuse ascuns în buzunar și ținînd a descărca cinci gloanțe în pieptul lui Stolipin, care a căzut secerat. Ignatiev a fost imobilizat de țar și aghiotantul său, fiind luat imediat în primire de agenții siguranței. Criminalul tăcea, mut la toate torturile ce i se aplicau. În final, Belitki, șeful siguranței, dovedind o genială intuiție, a recurs la o stratagemă. Deghizat în haine de călugăr rătăcitor s-a lăsat închis în celula asasinului.

— Ce ai făcut de te-au adus aici ? l-a întrebat neștiutor Ignatiev.

— Sint călugăr pelerin, frate, minți șeful siguranței.

M-au bătut și m-au arestat pentru credința mea. Dar tu, omule, ce ai greșit de pătimești?

Ivan Ignatiev, care și el făcea parte din secta cliștilor rătăcitori, cuprins de o stare ciudată, văzându-se în tovărășia unui coreligionar, s-a mărturisit.

— Sîntem cincisprezece frați jurați să scăpăm Rusia de blestem, să mîntuim lumea, trimițînd în iad sufletul spurcat al țarului Nikolai și al miniștrilor lui. Apoi povesti cum i-a dus de nas pe polițiști și pe țar, denunțînd niște oameni care nu aveau nimic cu atentatul de la Palatul roz.

— Cum asta? se prefăcu mirat falsul călugăr pelerin.

— La Petersburg s-a arătat Mesia, începu Ignatiev. Pe el îl cheamă Grigori Efimovici Rasputin. A venit pe pămînt să mîntuiască Rusia. Curînd toți mujicii vor avea în curte un porc, o vacă și un butoi cu votcă, iar țarul va îmbrățișa pe toți frații întru Christos. Dar nu blestematul de Nikolai cel negru și sîngeros, ci Alioșa pe care-l iubește Grigori Efimovici, va fi acela.

Belitki a înțeles pe dată mobilul asasinatului, dar cele aflate au rămas în casa de fier a siguranței, notate într-un dosar strict secret, de conținutul căruia știau doar cîteva persoane însărcinate cu cercetarea cazului. Ignatiev a murit curînd, într-un ospiciu de nebuni, unde fusese internat ca dement, și taina lui a rămas îngropată în arhivele cu caracter confidențial al Ministerului de Interne.

3. De ce nu a dat în vileag Belitki cele aflate? Versat anchetator, instruit la Londra și Paris, el a intuit legături ciudate care uneau mai multe întîmplări din ziua asasinatului. De pildă aflase despre complotul lui Stolîpin îndreptat asupra lui Rasputin, dar nu știa cine îl prevenise și-l determinase pe acesta să plece la Moscova, scăpînd astfel de la moarte. Mai aflase de la tatăl său,

șeful Cămarilor imperiale, că Anna Wyrubowa îl trimisese pe marinarul Derevenko cu puțin înainte de atentatul de la Palatul roz să plimbe țareviciul cu trăsura prin oraș, de îndată ce primise o telegramă de la Rasputin, care-i spunea să nu lase pe micuț în casă. Astfel, Alioșa a scăpat de efectele exploziei. Țarul și țarina au văzut în telegrama lui Rasputin o nouă minune. Dar, în fond, ce se afla oare în spatele acestor ițe? Nu cumva un complot uriaș, condus de însuși Rasputin? Sau cine știe de care alt personaj? Oricum, Belitki se simțea dezarmat și neputincios, fără probe capabile să-l susțină. Așadar, Belitki s-a ferit să-și exprime ipotezele, înaintând noului prim-ministru Goremikin un simplu raport, din care rezulta că Ignatiev era un dement, care l-a ucis pe Stolipin într-un acces de furie, deoarece văzuse în acesta un dușman al țarului. Mușamalizată astfel, afacerea nu a fost părăsită de către perseverentul polițist. Vagi bănuiele îi indicau un Rasputin în ipostaza de periculos atentator la siguranța statului, cu veleități de unic cîrmuitor al Rusiei, dacă nu cumva unealta unui complot puternic, sprijinit din exterior. Aici Belitki se apropia mult de adevăr, dar el nu avea să știe aceasta niciodată. În orice caz, pentru a se lămurii, a introdus în anturajul lui Rasputin pe agenta sa Olga Protopov, cu misiunea de a raporta detaliat fiecare mișcare a „paznicului candelor”.

Nu există, deocamdată, nici un document capabil să ateste existența unei rețele de agenți care lucra numai în serviciul lui Rasputin. Dar faptele arată că „sfîntul” dispunea permanent de informații excelente, care-l ajutau să ia hotărîri cardinale. Să fi făcut aceasta pentru el spionajul german, care avea antene bine centrate, pretutindeni în Rusia? Ar însemna că Rasputin, la un moment dat, devenise el însuși agent secret al oficinei de spionaj condusă de contele Schlieffen. Documente găsite

în arhivele germane, după cel de al doilea război mondial, par a indica acest fapt. În mod cert, nu înaltul cler și nici Ohrana îl informau pe Rasputin

4. Spre sfârșitul anului 1911, scaunul episcopatului din Tobolsk a devenit vacant. Cum numirile în înaltul cler puteau emana atât de la Sinodul Bisericii, cât și de la țar, ca ființă dumnezeiască, Rasputin l-a sfătuit și l-a convins în cele din urmă pe Nikolai să pună ca episcop al locurilor tinereților sale pe un oarecare călugăr Warnawa. „Om simplu, fără nici o educație, dar cu atât mai iubit de Dumnezeu” l-a recomandat „Sfântul Grigori”. Adevărul, care s-a aflat mai târziu, era că Warnawa fusese ani de-a rindul tovarășul de blestemății și chiar de pușcărie al lui Rasputin, pe vremea cînd acesta colinda, vagabond, satele Siberiei. În această calitate, el ceruse amicului său, ajuns mare la Curtea imperială, un serviciu oarecare. Pe care Rasputin s-a grăbit să-l ofere cu generozitate, pretinzînd tainicului său amic un beneficiu substanțial. Nu sînt dubii că Warnawa s-a grăbit să accepte condițiile. Fără a-și face probleme că pălăria oferită era mai mare decît capul său. După cum nu este nici o îndoială că Rasputin, prin numirea lui Warnawa, punea în aplicare vechiul său plan de a dezorganiza biserica, în speranța că, în cele din urmă, va ajunge să o conducă singur.

Reacția Sinodului la propunerea țarului a fost violentă, înaltul cler protestînd cu politețe într-o audiență cerută lui Nikolai al II-lea. A urmat însă votul, pe care emisarii stăpînului atotputernic al Rusiei au avut grijă să-l măsluiască. Și iată pe fostul grădinar Warnawa, bețiv notoriu, care abia știa să citească, devenit episcop. Scandalul a fost imens, izbucnind înainte ca țarul să poată înăbuși sciteile. Cei care au dat semnalul opoziției au fost chiar prelații care îl lansaseră pe Rasputin, în frunte cu episcopul Ermoghen. El era unul dintre fon-

datorii societății politice intitulată „Adevărații ruși”, inițial de factură conservatoare, apoi din ce în ce mai orientată spre dreapta, ce-și propusese să lupte cu ajutorul Bisericii împotriva valului de nemulțumiri ce cuprinsese țara, propovăduind lozinca demagogică „Rusia-țarul și credința strămoșească”. Un slogan de care, citeva decenii mai târziu, se va sluji, în variante adoptate, fascismul italian. Episcopul Ermoghen, partizan înfocat al unor idei politice ultraconservatoare, văzuse în Rasputin, ca de altfel și ceilalți membri marcanți ai societății „Adevărații ruși”, pe țăranul autentic, sfințit de credință, un model capabil în închipuirea lor să frneze mersul implacabil al evenimentelor, care de fapt nu erau altceva decât un efect al stării de mare înapoiere și sărăcie a țării. Episcopul Ermoghen a realizat cu încetul că Rasputin, pe care-l aranjase inițial în planurile societății ca pion de atac înaintat, acționa de acum pe cont propriu, într-o manieră care deteriora, până la distrugere, dezideratele ideologice ale „Adevăraților ruși”. Numirea călugărului Warnawa, ca episcop al Tobolskului, de către țar, la intervenția lui Rasputin, a umplut paharul, declanșând riposta înaltului cler, care conducea și societatea politică „Adevărații ruși”.

5. Dar impertinența „paznicului candelor” depășea închipuirea prelaților. Imediat după ce bețivul Warnawa a fost uns episcop, Rasputin a cerut Sinodului să-l hirotonisească și pe el ca preot. Îndrăzneala era fără margini. În plenul Sinodului, episcopul Ermoghen a ținut o documentată cuvîntare, în care Rasputin a fost arătat în adevărata lui față. De fapt, toți știau că „omul lui Dumnezeu” ducea o viață dublă. În viața publică el căuta să apară ca vrednic cucernic, în timp ce, în particular, apărea ca un campion al imoralității. Călugărul Iliodor, pe numele lui civic Serghei Tufanov, inzestrat cu o forță de convingere extraordinară, maestru înăscut al retoricii,

autor moral al citorva războaie și mișcări populare, temut chiar și de Ohrana țaristă, s-a alăturat pe loc episcopului Ermoghen. Autoritățile bisericești, convinse de membrii societății „Adevărații ruși”, au hotărît să scape de Rasputin. Călugărul Iliodor a imaginat un proiect de asasinare. „Paznicul candelor” urma să fie atras într-o seară acasă la călugăr, unde un ofițer trebuia să-l împuște. Dar Rasputin nu s-a lăsat prins în cursă. Ba mai mult, dîndu-și seama că nu va putea lupta împotriva Bisericii, în ansamblul ei, a dat o lovitură de teatru. Peste noapte și-a luat tălpășița, plecînd în pelerinaj la Muntele Athos și la Ierusalim.

Cînd s-a întors, lucrurile păreau potolite. Renunțase la hirotonisire, dar nu și la deșănțatele aventuri amoroase și zafeturile cu lăutari, plătite din plocoanele substanțiale primite de la tot felul de indivizi, pentru servicii și intervenții sigure. Episcopul Ermoghen și cuviosul Iliodor l-au atacat din nou. Dar Rasputin, șarlatan lipsit de scrupule, nu era omul care să se lase învins ușor. Un ordin al țarului, dat la rugămintea „sfintului”, a fost suficient pentru mitropolitul Pitirim spre a-l trimite în surghiun pe Ermoghen, la o mînăstire în Lituania. Iliodor, încredințat de forța lui Rasputin, a plecat în exil voluntar în Norvegia, de unde a pornit o virulentă campanie împotriva lui Rasputin. Așadar, una din forțele care îl aduseseră pe „sfînt” la Curtea țarului hotărîse să se descotoarsească de el.

Cît privește spionajul german, acesta și-a dat seama că avea numai de pierdut de pe urma înlăturării lui Grigori Efimovici, pe care Mitru Radovici, nelipsit din campaniile nocturne ale „paznicului candelor”, îl dirija subtil, din umbră, potrivit ordinelor primite de la contele Schlieffen. Mai mulți spioni au fost însărcinați cu paza discretă, dar eficace a agentului Rasputin. Ei erau con-

duși de un oarecare Mitia Fedorov, care avea și mistu-
nea descoperirii unui eventual joc dublu al „sfintului”,
verificat escroc, gata oricînd să se vîndă pentru banii
necesari orgiilor sale. Activitatea spionajului german și
interesul lui față de Rasputin, prietenia la cataramă a
acestuia cu Mitru Radovici, de mult suspectat ca infor-
mator, au alertat în cele din urmă serviciile de contra-
spionaj ale Marelui Stat Major al Armatei ruse, care a
pus și el la lucru proprii săi ofițeri. Agentul cel mai înain-
tat al Marelui Stat Major rus era studenta Olga Protopov,
mai vechea spioană a lui Belitki, care de fapt o și
„dăruise” contraspionajului, la cererea Marelui Stat Major.
Olga, devenind amanta lui Mitru Radovici, a pus repede
mîna pe firele rețelei germane. Doșare voluminoase s-au
strîns, cuprinzînd rapoartele zilnice atît ale Olgăi Pro-
topov, cît și ale altor supraveghetori ai „sfintului”. Ele
dezvăluiau în amănunt tot ce se petrecea, întreaga viață
vizibilă și ascunsă a lui Grigori Efimovici, relațiile scan-
daloase pe care acesta le întreținea cu rude foarte apro-
piate de sex feminin ale familiei imperiale, cu soțiile
miniștrilor și generalilor. Sigur, un atac direct sau surprin-
derea în flagrant delict reprezenta un pericol pentru ori-
care demnitar, orice încercare de demascare a „sfintului”
fiind privită de țar ca o intrigă periculoasă la adresa
treburilor statului, urmată de inevitabile și grele conse-
cințe. Insuși noul prim-ministru Kokovțov, care s-a făcut
la un moment dat ecoul nemulțumirilor generale, prezen-
tînd țarului o serie de documente compromițătoare la
adresa lui Rasputin, a trebuit la scurt timp după acest
demers să-și prezinte demisia.

6. „Afacerea Rasputin” nu era nicidecum încheiată.
Undeva la Londra, tînărul ministru Winston Churchill, a
cărui figură va domina istoria Angliei cîteva decenii, a
însărcinat pe căpitanul de infanterie Vernon Kell să plece

la Petersburg, în secret, pentru a informa pe aliații ruși asupra unei vaste rețele de spionaj și a unei abile conjurații puse la cale de Marele Stat Major german, descoperite de agenții britanici, avînd ca erou central pe Rasputin. Executînd ordinul, Kell a prezentat generalului Ianușkevici, șeful Marelui Stat Major rus, cu lux de amănunte legăturile lui Mitru Radovici cu bancherul petersburghez Dmitri Rubinstein, subliniînd că acesta din urmă primea de la ex-ambasadorul munte negrean informații secrete avînd ca sursă sigură pe Grigori Efimovici Rasputin. De la Rubinstein, potrivit rapoartelor agenților lui „Intelligence Service” informațiile ajungeau la bancherul Wartburg din München, iar prin acesta la Ballin, consilierul intim al Kaiserului. Analiza serviciilor ruse de contraspionaj, făcută după raportul lui Kell, a scos la iveală și alte fapte, care confirmau bănuielile că Rasputin lucra direct sau indirect pentru Marele Stat Major german. În aceste condiții, „paznicul candelor” a fost pus pe lista suspectilor periculoși pentru siguranța statului. Generalul Ianușkevici, la sugestia lui Kell, a hotărît să-l facă inofensiv pe Rasputin, cu mijloacele oferite de funcția sa, escamotînd regulile de informare a forurilor ierarhice, din măsură de securitate a intereselor majore ale țării. Planul întocmit cu Kell, prevedea două căi : mituirea lui Rasputin cu o fabuloasă sumă de 200 000 de ruble (primul-ministru avea salariul lunar de 500 ruble) pentru a-l convinge să se retragă în provincia natală și, în caz de refuz, „luarea măsurilor de apărare activă, procedîndu-se la neutralizarea lui fizică”. Imediat s-a trecut la aplicarea primei faze a proiectului, un „comitet” oferindu-i lui Rasputin banii stabiliți. Sfătuit de Mitru Radovici, Rasputin a refuzat categoric, fără a bănui că prin aceasta își semnase propria lui condamnare la moarte. Contraspionajul a început imediat elaborarea în mare

secret a planului de asasinare a lui Rasputin. Tocmai în acel timp, când părea că nimic nu-l putea atinge pe zănatecul călugăr, cu atât mai mult cu cât acesta, răspîndind zvonul că luptă pentru a-l determina pe țar să împartă moșiile la țărani, începuse să capete simpatia oamenilor de rînd. Dar iată intrînd în joc presa, destul de inactivă pînă atunci. Primul atac a pornit din partea ziarului „Golos Moskwy”, organul societății „Adevărații ruși”. Era de fapt, în paginile acestei publicații, riposta înaltului cler, dar și a contraspionajului rus. Acțiunea a început indirect. Mai întîi, ziarul a editat o broșură, scrisă de cel mai erudit profesor al Academiei teologice din Petersburg, prelatul Novosedov, în care ataca secta cliștilor și-l demasca pe Rasputin ca membru al acesteia, acuzîndu-l, pe bună dreptate, că submina prin purtările lui înțietatea bisericii ortodoxe în Rusia și autoritatea țarului.

Broșura a avut un răsunet fantastic și, cu toată interzicerea retipăririi ei, s-a răspîndit în întreaga țară. După acest preambul a intrat în acțiune însuși ziarul „Golos Moskwy” care a reluat capitol cu capitol broșura, adăugînd comentarii și documente puse copios la dispoziție, în mod secret, de către Marele Stat Major al armatei ruse și de Siguranța generală a statului. Au urmat interpelări în Dumă din partea deputaților, instigați de episcopul Ermoghen și generalul Ianușkevici, care doreau să se facă lumină în afacerea Rasputin. Dosarul, hînc alcătuit, privind scandalul politic izbucnit a fost prezentat țarului de către Mihail Vladimirovici Rodzianko, președintele Dumei, însărcinat anume cu efectuarea acestui delicat demers.

Țarul a trebuit să se despartă de „sfîntul” său, cu toată părerea de rău, amenințat fiind de demisia concomitentă a tuturor deputaților, ca și a guvernului. Marele

Stat Major al armatei și Biserica au învins. Rasputin și-a luat bagajele și a plecat de la palat, refugiindu-se în satul său natal.

Din punctul de vedere al generalului Ianușkevici, „problema” era acum rezolvată, Rasputin fiind îndepărtat de la sursele de informare. Spionajul german suferise o înfrângere, dar nu se putea împăca cu pierderea unui astfel de excepțional agent, cu atât mai mult cu cât pregătea războiul împotriva puterilor aliate. În calculele experților militari germani intrau două elemente, anume întârzierea intrării în conflict a Rusiei sau chiar neutralizarea acesteia, ceea ce ar fi sporit forța de șoc a Puterilor Centrale. Contele Schlieffen miza mult în îndeplinirea unuia sau altuia dintre aceste deziderate pe influența lui Rasputin asupra țarului. Prin urmare, Mitru Radovici a fost însărcinat de spionajul german să plece la Pokrovskoe, unde Rasputin își inaugurase o spațioasă și elegantă reședință. După câteva zile de interminabile chefuri date în cinstea prietenului său muntenegrean, Rasputin a pus la poștă o scrisoare către țarină, în care o sfătuia să-i spună tatucului că el, Grigori Efimovici, „a aflat de la Dumnezeu” că războiul va fi pierzania Rusiei, sfătuind-o să-l împiedice pe Nikolai a semna ordinul de luptă.

Prin intermediul prințului Orloff care cenzura continuu, într-ascuns, corespondența imperială, din rațiuni de stat și militare, conținutul scrisorii lui Rasputin a ajuns la Marele Stat Major rus. Generalul Ianușkevici și-a dat seama că deportarea lui Rasputin împiedica scurgerea de informații dar nu și transmiterea prin acesta a dorințelor inamicului. Atunci a decis suprimarea „sfântului”, imediat.

7. Atentatul a fost pus la cale cu ajutorul membrilor societății „Adevărații ruși”. Călugărul Iliodor, aflat încă în Norvegia, a elaborat el însuși un plan, rolul de călău

revenind fanaticei Kona Guseva, fostă prostituată. Un duhovnic a reușit să-i insuflă o puternică ură împotriva lui Rasputin, pornind cu ea în căutarea victimei. La 28 iunie 1914, Guseva, înarmată cu un pumnal, l-a înțilnit, în sfârșit, pe Grigori Efimovici și l-a înjunghiat grav în abdomen. Cu singele șiroi, Rasputin s-a tîrît pînă acasă, unde a căzut fără simțire, după cum își amintea fiica sa Maria Solovieff-Rasputin. Operat la spitalul din Tiumen, medicii i-au redat sănătatea după o lună de îngrijiri. Între timp, Rusia a intrat în război. Cu cîteva ore înainte ca țarul să fi semnat declarația de beligeranță, i-a trimis o telegramă în care-l conjura ca nu cumva să facă acest lucru. Nikolai ar fi exclamat, cînd a primit-o : „Prea tîrziu !” și a dat ordin ca „paznicul candelor” să se înapoieze la Petersburg.

Reîntors în Capitală, Rasputin, păzit cu strășnicie, din dispoziția personală a țarului, a renunțat în bună măsură la viața de odinioară, ocupîndu-se mai mult de țar, pe care îl domina pe de-a întregul. Sub influența sfaturilor acestuia, în fapt acțiuni destabilizatoare ale spionajului german, țarul a pornit o adevărată campanie de destituiri a demnitarilor, ca și a comandanților marilor unități militare, înlocuindu-i cu oameni propuși de Rasputin. Chiar marele duce Nikolai, generalissimul armatei, a fost înlăturat, conducerea supremă fiind preluată, tot la sfatul lui Rasputin, de către țar, incapabil notoriu în arta militară. Acum, ofensivele pe front erau stabilite de Rasputin. Generalii pierdeau bătălie după bătălie, fiind surprinși întotdeauna de riposta inamicului, care se dovedea perfect informat asupra intențiilor adversarului. Rețeaua de spionaj germană stăpînea destinele armatei ruse, ale cărei mișcări le dirija după dorință, prin intermediul filiei Mitru Radovici-Rasputin-țar. Serviciile de contraspionaj rusești erau disperate, punînd la cale planuri după pla-

nuri de asasinare a celui care, în mod evident, ducea la pieire armata. Generalul Dumbadze, comandantul militar al ținutului Ialta, a organizat ca „sfântul” să fie aruncat în mare pe parcursul unei călătorii de la Sevastopol la Ialta. Nu i-a reușit. Siguranța a aranjat un accident și altă dată o încăierare la „Villa Roda”. Dar de fiecare dată, ca prin farmec, Rasputin a scăpat, prevenit de propriii săi agenți, în majoritate spioni germani. Chiar ministrul de interne Hvostov a ticluit un scenariu, de asemenea dejucat, pentru omorîrea lui Rasputin.

Cum dispariția fizică a „sfântului” părea a fi imposibilă s-a recurs la suprimarea lui Mitru Radovici, cureaua de legătură între oficina germană de spionaj și Rasputin. Lipsit de acest pion, „paznicul candelor” a intrat în derută. Dar mai puternic a avut de suferit Marele Stat Major german, păgubit brusc și grav în interesele sale, prin faptul că nu mai putea direcționa acțiunile țarului și deci ale armatei ruse. Sigur, informații continuau să se scurgă în Germania datorită rețelei de spionaj bine plasată, printre agenți aflindu-se și marea ducesă Milița, al cărei soț, pe care-l descosea cu istețime, era ajutorul comandantului armatei, țarul Nikolai al II-lea. Dar Germania era sufocată de efortul de război și unica posibilitate de a slăbi chingile de foc în care era prinsă o constituia scoaterea Rusiei din război, pe orice cale. Așa a fost organizat de spionajul german complotul prințului Andronnikow care urmărea să-l determine pe țar să abdice și să o proclame pe țarină regentă, mizîndu-se pe aportul lui Rasputin, apoi aceasta, sub influența „sfântului”, să încheie pace separată cu Germania.

Agenții englezi au aflat la Berlin despre acest monstruos plan, care însemna pierderea războiului de către Puterile aliate. Samuel Hoare, șeful lui „Intelligence Service”, s-a grăbit să-și anunțe colegii ruși despre ce se

punea la cale, trimițind în același timp la Petersburg un emisar special, pe lady Sibel Grey, cu dispoziția categorică de a proceda la eliminarea definitivă a lui Rasputin. Agentă britanică, sprijinită de Marele Stat Major rus, a organizat un complot condus de prințul Felix Iusupov, la care au aderat marele duce Dmitri Pavlovici, vărul primar al țarului, ofițer de stat major, deputatul Vladimir Purișkevici și medicul Stanislaw Lazovet. La 29 decembrie 1916, „sfântul” a fost atras în palatul prințului Iusupov. Acolo i se pregătiseră prăjituri și vin otrăvit cu cianură. Timp de două ore, Rasputin a mâncat și a băut din preparatele ucigătoare dar, spre groaza conjuraților, nu murea. Părea că este apărat de puteri supranaturale. În disperare de cauză, prințul Iusupov a scos pistolul și l-a împușcat în piept. l-au zdrobit apoi capul cu patul unei carabine și l-au aruncat în Neva, sub podul Petrovski.

A doua zi, poliția i-a găsit cadavrul sub gheață, medicii legiști constatând apă în plămâni, ceea ce însemna că Rasputin nu murise din cauza otrăvii sau a rănilor grave, ci înecat. Împrejurările uciderii lui Rasputin, neobișnuita lui rezistență fizică, povestite cu lux de amănunte de ziare, au generat și alimentat o opinie bizară, de factură mistică, în rîndul ignorantilor, care de unde pînă mai ieri îl calificau pe cel asasinat ca vindut Satanei, și-au modificat structural părerile, căzînd în cealaltă extremă, anume de a-l declara pe Grigori Efimovici martir al credinței, apărat de puteri supranaturale. Dacă pentru autoritățile țariste această mișcare mistică nu era cu nimic supărătoare, după abdicarea lui Nikolai al II-lea de la tronul imperial faptul devenea supărător. La două zile după arestarea țarului, din ordinul comandantului adjunct al garnizoanei Petersburg, un pluton de geniu, condus de un locotenent major, a pătruns în capela de la Țarskoe

Selo, unde se afla înhumat Rasputin, a deschis mormîntul, a scos cadavrul, l-a transportat într-o pădure, l-a stropit cu petrol și i-a dat foc. După ce a ars complet, pînă dimineată, ofițerul a pus soldații să împrăstie cenușa. Apoi a întocmit un raport privind îndeplinirea ordinului, semnat de întregul pluton. Episodul Rasputin se încheiase.

8. Sigur, în legătură cu ultimele ore din viața lui Grigori Efimovici au rămas pînă nu de mult unele enigmatice amănunte. De pildă, mai mulți cercetători, analizînd cazul, au conchis că Rasputin nu ar fi fost otrăvit, de unde și forța lui de a rezista glonțului de revolver, ca și loviturii primită în țeastă. Doctorul Lazovet, fugit la Paris după asasinarea lui Rasputin și fostul deputat Puriskevici dezmint categoric în amintirile lor, această afirmație. Ei arată că, surprinși de ineficacitatea drogului administrat victimei lor, au ținut mai tîrziu să verifice experimental acțiunea otrăvirii, dînd la un cal rănit cantitatea de cianură rămasă într-un borcănel, din noaptea aceea de pomină. Animalul a murit aproape fulgerător. Enigma devenea și mai adîncă. Ea a fost însă elucidată mult mai tîrziu de medicul francez Paul Ganier. Acesta a stabilit că prăjiturile otrăvite cu cianură fuseseră preparate cu glucoză. În combinație cu cianura, ea a dat o reacție chimică, din care a rezultat glucoza cianhidrică, o substanță mult mai puțin toxică. Stînd în contact mult timp cu aerul, otrava s-a alterat, acidul cianhidric fiind eliminat. În ce privește otrava turnată de prințul lusupov în vin, aceasta era un element activ extras din planta „Strycnos toxifera”, denumită în mod obișnuit „curara”. Aici se cuvin reținute două elemente. În primul rînd, Rasputin, după amintirile fiicei sale Maria, ca și ale generalului Vasiliev, ultimul șef al Ohranei țariste, se imunizase împotriva acțiunii curarei, luînd în timp cantități din ce în ce mai mari din această otravă, care nu-și mai făcea efectul asupra

lui. În plus, el consuma mâncăruri foarte sărate, fiind știut de toxicologi să sarea de bucătărie constituie un antidot al curarei. Mai mult, eprubeta prințului Iusupov a stat fără dop, la lumină, o bună bucată de vreme, după propria mărturisire a acestuia, fapt care a dus la descompunerea substanței. Curarina trebuia păstrată la întuneric și într-un recipient închis, perfect ermetic. Or, prințul Iusupov nu cunoștea aceste reguli și nu le-a aplicat. Ceea ce s-a soldat cu eșecul intențiilor sale.

În ce privește afirmația mereu repetată de „Sfântul Grigori” că, la două săptămâni de la moartea sa, țarevi-ciul va pieri, istoria i-a confirmat profeția cu o oarecare aproximație. Oricum, nu mult după dispariția lui Rasputin, întreaga familie imperială a fost asasinată de bolșevici.

„Fenomenul Rasputin” este o creație umană. El s-a născut nu prin apariția unui personaj înzestrat cu puteri supranaturale, ci datorită condițiilor vremii, jocului de interese și forțe existente la un moment dat pe scena politică a Rusiei. Simpla analiză a factorilor care au condus la inventarea și consolidarea personalității lui Rasputin duce la concluzia că un „sfânt” era necesar atunci și nu altădată anumitor cercuri. În această ipostază, „paznic al candelor imperiale” putea fi numit oricare individ, cu condiția să fi întrunit minimul de cerințe trebuincioase plaserii sale în sferele înalte ale societății țarului, atât de penetrabilă prin bigotism și ignoranță. Rasputin a fost o făcătură premeditată a înaltului cler și a spionajului german.

Destinul lui era calculat. Omul care purta numele de Rasputin acționa, în fapt, ca o marionetă banală, programată să execute comenzi de la distanță. Rasputin putea să devină mit. Avea șanse. Dar numai cu două condiții, ca viața socială și politică a Rusiei țariste să se perpetueze și apoi ca mitul respectiv să fie necesar în

continuare acelor care l-au plăzmit. Revoluția din 1917 o zădărnicit însă îndeplinirea ambelor situații. Iată de ce „Sfintul Grigori Efimovici Rasputin” nu și-a putut cîștiga un loc în calendarul religios, ca martir al credinței sau precuvios făcător de minuni.

Pierzînd agentura de spionaj cea mai eficientă, în frunte cu Rasputin, Marele Stat Major al Armatei germane a recurs la o acțiune incontrollabilă, cu urmări ce se vor dovedi dezastruoase. Fără a cîntări implicațiile uriașe, Hindenburg și Ludendorff, subordonații acestor generali rigizi, au stabilit un plan infernal, care trebuia să incendieze Rusia, să o ducă implicit la prăbușirea interioară, apoi la ieșirea din război, ușurînd deci sarcina militară a Germaniei pe celelalte fronturi. Oficina de spionaj germană a primit, prin urmare, ordinul de a sprijini și exacerba mișcările anarhice și socialist-revoluționare ruse, înfiripate pe fondul mai vechilor nemulțumiri ale populației, acumulate inerent într-un regim totalitar, feudal, cum era cel al Rusiei țariste. Prin urmare, în Rusia au început să circule zăre și manifeste sovietice, tipărite de fapt la Berlin, ațîțînd la revoltă. Un an de propagandă dirijată de nemți a fost de ajuns și iată izbucnind insurrecția la Petrograd. La 15 martie 1917, sub presiunea evenimentelor, țarul abdică, o săptămînă mai tîrziu fiind arestat din ordinul guvernului provizoriu. Contrar celor scontate, Marele Stat Major german va constata că Rusia, condusă mai departe de guvernul „socialistului-revoluționar” Kerenski, continuă totuși războiul. În această conjunctură nefavorabilă nemților, este plasat în joc un nou pion. Se numea Vladimir Ilici Ulianov. Emigrantul rus trăia în Elveția, redactînd articole pentru zărele tipărite la Berlin, destinate Rusiei. El va traversa Germania sub oblăduirea spionajului militar, într-un vagon de marfă plumbuit de rigoare, spre a ajunge pe căi ocolite la

Petersburg, în aprilie 1917. Activitatea lui defetistă în favoarea inamicului va fi însă repede demascată de contra spionajul rus și, trei luni mai târziu, guvernul lui Kerenski îl va trimite în judecată pentru „trădare de stat”. Ulianov-Lenin fuge, spre a nu da socoteală justiției, pregătind însă în ascuns o lovitură de stat. El organizează Gărzile Roșii, înarmate puternic, pe căi clandestine, de nemți. Aceste gărzi, având drept căpetenii supreme pe Ulianov-Lenin și pe Troțki vor constitui unitățile de șoc ale loviturii de stat de la 7 noiembrie 1917, când guvernul provizoriu va fi arestat în Palatul de iarnă din Petrograd. Ajuns astfel la putere, bolșevismul leninist se va dovedi un preț prea mare pentru ieșirea din război a Rusiei în favoarea Germaniei militariste. Căci Troțki va propovădui, în euforia lui inocentă, răspîndirea revoluției în Germania și alte țări europene, pe calea armelor. El va dispărea de pe arena istoriei, însă ideile lui vor rămîne.

Omenirea întreagă va plăti astfel dramatic visurile de mărire ale imperialismului războinic german, bulgărele de zăpadă roșie împins la vale, atunci, în 1917.

„Sfîntul“ de la Maglavit

I

1. Vara anului 1935 a fost capricioasă. Un soare torid arsese nemilos cîmpul, uscînd totul cu razele sale. Seceta se bănuise de la începutul primăverii, de cînd ploile încetaseră să dăruiască pămîntului umezeala binefăcătoare. Dar, în luna mai, cînd porumbul firav zăcea ars pe ogoare, ea revenise o certitudine. Din cînd în cînd, nori s-au adunat în văzduh, aduși de un vînt rece de toamnă tîrzie, care au mai potolit arșița. Stropii de apă s-au încăpățînat totuși să nu cadă din cer, în ciuda procesiunilor moaștelor sfînte, aducătoare de ploaie. O lume necăjită, adusă în pragul disperării, aștepta resemnată sfîrșitul. Cine-i putea izbăvi dintr-o asemenea nenorocire ?

Toamna se apropia și — cu ea — soseau scadențele. Moșierii și arendașii pîndeau dijmele, băncile cereau împrumuturile, percepatorii, impozitele. Țara mocnea, într-o nemulțumire surdă, izbucnită ici, colo, la Vlădița în Mehedintși, la Brașoveni — Dolj, Tutova — Argeș, Mihai Viteazu — Turda, unde sute de săteni cu ciomege și topoare

alungau perceptorii și jandarmii, veniți să le sechestreze ultimele țoale de prin case.

Președintele Consiliului de Miniștri, Gheorghe Tătă-răscu, care succedase la guvernare lui I. G. Duca, asasinat în decembrie 1933, avea motive să fie teribil de îngrijorat. Pe capul său apăsa greutatea rezolvării unor probleme politice și economice ce păreau de nesoluționat. Rapoartele Siguranței erau din ce în ce mai alarmante privind starea de spirit a populației. Greve, țărani nemulțumiți, val de proteste și demonstrații de stradă la Cluj, Sibiu, Mediaș și Tg. Mureș. Și, peste toate acestea, culmea, însăși protipendada liberală, ce-i acordase sprijinul pînă atunci, murmură, indispusă de criza financiară, care făcea ca băncile să-și închidă porțile.

Regele, speriat și de evenimentele prin care trecea continentul, de norii bruni ce se zăreau deasupra Spaniei, Italiei, Germaniei, de fasciștii care pășeau frenetic peste cadavrele victimelor lor, conjura pe Tătă-răscu să fie maleabil cu extrema dreaptă ce avea ca lideri pe A. C. Cuza și Corneliu Zelea Codreanu, susținuți de Hitler, față de care nici pe departe nu nutrea simpatii, ci mai curînd o grea ură, stăpînită din tact politic.

În goană după adepți, într-o țară analfabetă, umilită, plină de necinste, bîntuită de tuberculoză, pelagră și sifilis, cu copii nehrăniți, morți în leagăn, cu femei sterpe și bărbați vlăguiți, dreapta, insetată de puterea pe care și-o dorea cu orice mijloace și o simțea aproape, se organiza în noi formații politice — „Frontul Românesc” desprins din Partidul Național Țărănesc, „Totul pentru țară” titlu de conjunctură pentru „Garda de Fier” a lui Corneliu Zelea Codreanu, Partidul Național Creștin ieșit din fuziunea „Ligii Apărării Naționale Creștine”, de esență fascistă — cu Partidul Național Agrar.

Vara secetoasă a anului 1935 părea noilor partide mănoasă deci pentru propagandă politică. Cu atât mai mult cu cât țărăniștii și liberalii se zbăteau în lupte intestinale, iar social-democrații și socialiștii nu reușeau să se unească într-un singur bloc. Țărăniștii se certau la cuțite cu liberalii, fiecare acuzându-se în parlament că fac concesii în special legionarilor. Bătrînul liberal Dinu Brătianu nu era de acord cu tînărul liberal Gh. Tătărăscu, Iuliu Maniu și I. Mihalache, cu doctorul N. Lupu și Dem. Dobrescu, iar cu nici unii dintre ei, Carol al II-lea de Hohenzollern care, ultragiât în sentimentele sale amoroase față de celebra lui amantă Elena Lupescu, atacat mai direct, mai pe ascuns de politicieni, nutrea tănuite dorinți dictatoriale, molipsit cumva de o modă ciudată a tiraniei și cinismului, ce bîntuia apusul.

În goana după acolii și popularitate cu orice chip, se scoteau ziare și publicații, ce apăreau în avalanșe și dispăreau tot atât de repede, după ce se împrôșcau cu înjurături unele pe celelalte. Pamfil Șeicaru și Stelian Popescu, rechinii presei românești, tronau, dirijînd corul huiduielilor și dansul intrigilor perfide, susținînd în ison pe Corneliu Zelea Codreanu și cochetînd cu legionarii lozinci derutante și demagogice : „Omul și poporul !”, „Piine și dreptate !”, „Contra exploatării capitaliste !”, toate în numele „românismului” și „creștinismului”.

„Curentul”, cotidianul lui Șeicaru, ataca cel mai tare, patronul luîndu-și partea leului din fiecare „balon” sau șantaj de presă. S-a întîmplat să îndrăznească gazetarii de la ziarele „Dimineața” și „Adevărul”, două din marile cotidiane românești, să-i demaște niscai afaceri veroase.

Șeicaru nu era omul care să tacă. Contraatacul său a fost declanșat imediat, revărsîndu-se în acea vară toridă a lui '35 într-o campanie de presă menită să compromită și să distrugă cu orice mijloace gazetele oponente. Și

iată-l, nici mai mult, nici mai puțin, calificându-și adversarii drept „bolșevici”, sperînd, poate, să întărească Siguranța și, de ce nu, să determine anchete, retrageri de tiraje, pagube financiare, orice, numai să-și vadă inamicii distruși.

În acest decor de vacarm și confuzie generală, de isterie și rapacitate politică, petrecute fără rușine într-o țară necăjită de grijile zilei de mîine, reporterii de la „Dimineața” și „Adevărul” asudau în căutare de subiecte senzaționale, capabile să crească tirajul, atît de subminat în urma atacurilor presei lui Șeicaru.

2. Exact în acest moment, undeva, într-o comună de pe malul Dunării, în fundul Olteniei, se petrecea o incredibilă poveste. În ziua de 15 iunie 1935, în jurul orei 16—17, ciobanul Petre Gh. I. Preda Lupu din Maglavit, însoțit de un bătrîn, bate la poarta popei Bobin. Avea fața răvășită și părea foarte speriat.

— Popă, m-a trimis Dumnezeu la tine, încep ciobanul, fără nici o altă introducere, dînd să intre în casă.

Popa s-a uitat lung la el, și, cum îl știa cam sărman, a gîndit că omul s-a scrîntit la cap, cum se zice. Nu l-a contrazis, încercînd să-l ia cu binișorul, nu cumva să-l întărească și cine știe ce dandana să mai iasă.

— Ei, ce zici, frate ! Cum asta ? făcu el, căutînd cu ochii spre bătrînul ce stătea în spatele ciobanului, nu prea sperînd într-un ajutor la caz de nevoie.

— Ia, într-o vineri seara, mergeam la stîna și mi-a ieșit înainte o arătare albă din frunziș și s-a oprit înaintea mea. Unde mergi, mă, zice. La tîrlă, zic.

— N-ai băgat de seamă cine era, Petre ? întrebă popa cît putea de blînd.

— Era un moș cu plete albe.

— Ai pus mîna pe el ?

— Nu se putea, era numai aburi și plutea lîngă mine. Motu mi-a zis : lasă stîna, du-te în sat și zi popii

și oamenilor să se potăiască și să nu mai fie nelegiuți, că de nu, a să hie foc și prăpăd, a să ne rupă.

Popa Bobin se încruntă, jignit.

— Cine să se pocăiască, măi Petre, eu, părintele ?
Vezi că dai de păcat.

— Uite d-ai n-am zis nimic pînă acum. Și vinerea aialaltă care a trecut, iar mergeam la stîină și iar m-a oprit motul, tot la locul lui. De ce nu ai făcut ce ți-am poruncit ? zice. Aștept să zici mîine și iar a dispărut. Tot n-am zis. Aseară, tot vineri, iar motu : „De ce nu ai zis, mă, ce te-am învățat ?” Apoi a mers cu mine la stîină și mi-a tot vorbit și eu l-am tot rugat să ne ierte, că sîntem păcătoși. Ciobanul s-a oprit să mai respire, ștergîndu-și broboanele de sudoare de pe fața-i congestionată.

— Părinte, îndrăzni bătrînul, martor al ciudatei confesiuni, așa-i, l-am auzit și noi ceilalți ciobani vorbind, parcă cu cineva. Dar noi nu-l vedeam decît pe Petrache, alb ca varul, cu ochii în fundul capului, bolborosind acolo, deasupra căldării cu lapte. Ce ai bă, cu cine vorbești ? Ai vedenii ? l-am întrebat.

— Dar eu n-am răspuns, continuă Petre Lupu, că simțeam că-mi vine amețeala și trebuia să tac. M-am apucat să mulg otle. Dumnezeua lingă mine. Mă certa că de ce nu am zis la oameni, că de ce nu l-am ascultat.

— Uite și eu te întreb acum același lucru, omule, marșă popa Bobin. Du-te acasă, te închină, bate o sută de mătănii și te culcă, măi Petre, crezu că rezolvă treaba, preotul.

Dar Petrache, nimic.

— Nu, popo, nu mă duc, că motu m-a trimis. Uite mi-e frică de el, nu de tine. Motu mi-a poruncit : „să te duci să zici oamenilor, altfel oi fi pocit”. Atunci am început să mă închin și el a dispărut din fața mea. Am văzut

doar un nor alb. Nu mai era nimene, capul îmi ardea, îmi vijlia ca un stup și ceva mă apăsă pe inimă. Dimineața de cum a răsărit soarele, m-am ridicat și am plecat în sat. Am întâlnit un om și i-am zis. Încă unul, încă unul. Acum îți zic și ție popo. M-oi crede, nu m-oi crede, dar eu l-am văzut pe Dumnezeu și asta zic, măcar de m-oți omori.

Ciobanul, terminându-și povestirea, s-a așezat pe iarbă în curte, istovit, cu fața ca arsă, răsuflând greu, ca un horcăit. Popa Bobin, speriat, s-a repezit în casă, după cana cu apă. Omul deschisese ochii mari. S-a ridicat și a plecat năuc.

— Măi să fie, mare poveste cu nebunul, și-a zis ușurat totuși că a scăpat de cioban.

A doua zi, duminică, altă bazaconie. Popa tocmai se ruga la icoane pentru ploaia care nu cădea. Cind, deodată, pe negîndite, iată-l pe Petrasche imbrîncind lumea din biserică și repezindu-se în altar. Popa Bobin dă să-l oprească.

— N-am treabă cu tine, popo. Mă cheamă acolo Motu.

Oamenii s-au uitat unii la alții, și-au făcut cruce și apoi l-au lăsat pe cioban să iasă din biserică. Avea fața împietrită și ochii larg deschiși. Pășea clătîindu-se, bolborosînd într-una „potăiți-vă”.

Preotul Bobin a sfîrșit rugăciunile, înfuriat pe ciobanul care i-a stricat slujba. Așa ceva nu putea ierta mai ales unui oarecare, din sat, care mai avea pe deasupra îndrăzneala să-l facă păcătos în fața țăranilor. A trimis repede pe paracliser după șeful postului de jandarmi.

— Ia uite ce pătesc cu proștul de Petre a lui Preda Lupu, domnule plutonier. Eu spun să-l iei dumneata să-l mai potolești puțin, că altfel cine știe ce mai face nebunul.

După o asemenea nemaiauzită întâmplare, comuna fierbea. Cum era sărbătoare și cum oamenii au mai plecat prin satele din jur la neamuri și prieteni, o veste atât de teribilă s-a răspândit cu iuțeală. Dar Petrache Lupu nu s-a mai arătat. S-a întins sub un șopron, pe o rogojină și a tras un pui de somn pînă luni dimineața, cînd l-a sculat un jandarm.

— Hai, bă, la post ! l-a înghiontit acesta cu patul armiei.

— Eu, mă ? Uite nu merg. Eu mă duc la popă să-i zic că l-am văzut pă Motu.

— Ba o să vezi tu pe dracu', mă nenorocitul. Dreptii îi ordonă autoritar soldatul.

Petrache, văzîndu-l așa îndîrjit pe reprezentantul legii, s-a ridicat, și-a strîns brăcinarii și a plecat cu el la post.

— Să-l lăsați în pace, dom' șef, au sărit cîțiva cu gura, luînd parte ciobanului. Oare ce-a făcut ? Nu a furat, nu a hulit. E un om cu frica lui Dumnezeu.

Șeful de post l-a ținut toată dimineața cu jandarmii lui. Afară, lume multă, ca la răzmeriță. Vine primarul Fl. I. Stănuță.

— Ce facem cu nebunul, dom' primar, a întrebat neliniștit plutonierul, trăgînd cu ochiul pe fereastră la mulțimea de afară. Eu îl trimit la spital, la Craiova.

— Știu eu ! Bine ar fi să întrebăm pe domnul senator Toma Vălăreanu, să n-o pășim cu ăștia, arată el spre uliță.

— Uite mă ce-ai făcut, zbieră la cioban, plutonierul. Ne-ai urcat oamenii în cap. Cînd ți-oi plesni una, te astîmperi tu. Auzi ?

Dar ciobanul tăcea, nemișcat.

Șeful de post îl examinează cu ochii miliți, scuihind un muc de țigară de mult stîns în colțul gurii.

— Ia sună caporal, pe domnul senator Vălăreanu, la București.

Caporalul se execută, învîrtind cu putere manivela aparatului telefonic.

Senatorul Toma Vălăreanu dădea bani cu împrumut sătenilor. Treburile nu prea mergeau, de cînd cu seceta și nici nu prea spera să încaseze curînd dobînzile și așa destul de piperate, de la niște amăriți de țărani, care nu aveau nici după ce bea apă. Tocmai făcea socotelile, înfuriat pe vara aceea caniculară care-l ținea legat de Capitală, în loc să stea la Sinaia, sub brazii de pe Fur-nica, cînd a sunat telefonul.

— Ce spui, primarule ! a exclamat nedumerit. Chiar așa ? Dă-i dracului drumul, să nu iasă vreo năzdrăvănie.

— Nu pot, fără ceva la mîină, domnule senator, răs-punse la celălalt capăt al firului primarul Stănucă, care povestise pe nerăsuflăte toată tărășenia de la Maglavit.

— Îți trimit o scrisoare, cît de curînd, zise senatorul, trîntind receptorul înciudat.

3. A doua zi, 19 iunie, senatorul Vălăreanu era în tren spre Craiova, curios să vadă la fața locului ce năz-bitie se petrecea la Maglavit, comună aflată în circum-scriptia lui electorală.

S-a nimerit ca tocmai unul dintre gazetarii de la „Dimineața” să călătorească și el cu acceleratul de Craiova. Mergea omul la Călimănești. Vară era, lume la băi, de asemenea. Și unde se afla „lume bună”, imposibil să nu pice un subiect. Reporterul moțăia, toropit de căldură, pe canapeaua de pluș roșu a compartimentului de clasa întîi. Trecuse de Pitești, dar pînă la Piatra Olt, unde schimba trenul, se afla cale de mers. Acceleratul se tîra pe șinele încinse, fierbînd în vagoane trupurile bieților călători, learcă de transpirație și fleșcăiți de miazmele pes-tilențiale din vagoanele neaerisite și murdare. În compar-

timent, lingă el, doi bărbați. Unul, ce părea a fi om înstărit, povestea celuilalt, cu o înfățișare mai comună, o istorie ciudată, despre un cioban, care pretindea că vorbise cu Dumnezeu. Simțurile profesionale ale gazetarului s-au trezit brusc, adușmecind un subiect de pomină. Așa că, fără nici o altă introducere, a intrat în vorbă.

— Ciobanul dumneavoastră trebuie să fie un sfânt, domnule, insinuă el.

— Fugi frate, ripostă povestitorul, oarecum surprins de intervenția neașteptată a vecinului său, pe care-l crezuse ațipit. Care sfânt? E un analfabet, un prostănac. În fine, un țicnit, altfel cum? Auzi ce-l duce capul domnule! Dar mai tragic este că a înnebunit lumea. S-au găsit o mulțime care cred în bazaconiile astea.

— Și dacă, totuși, ciobanul l-a văzut de Dumnezeu, insistă reporterul.

— Ei, pe naiba. Îl știu eu pe amărit. Am niște proprietăți prin partea locului și mai sînt și senator acolo.

— Pe unde, dacă nu sînt indiscret? făcu gazetarul, interesat.

— La Maglavit.

— Unde vine comuna aceasta?

— Lîngă Calafat, la cîțiva kilometri de tîrg.

Nu mai trebuie arătat că o astfel de istorie s-a părut ziaristului o „bombă” capabilă să facă pulbere chiar „Curentul” domnului Șeicaru. Bineînțeles a renunțat la răcorosul Călimănești și s-a repezit, lipindu-se de senator, spre Maglavit, să-l caute pe cioban.

Seara, Toma Vălăreanu și reporterul bucureștean au rămas amîndoi la Craiova. Au mîncat copios împreună, au ciocnit pînă în zori o parfumată Fetească de Segarcea, apoi senatorul s-a dus să tragă, cam cherchelit, un pui de somn, la hotel. Reporterul avea alt gînd. L-a lăsat pe senator și, tocînd o mașină, a plecat singur spre Maglavit.

Cum a ajuns în sat, s-a dus mai întâi la preotul Nicolae Bobin, parohul bisericii, cu care a avut o aprinsă convorbire, la un pahar de vin. Apoi, popa l-a chemat la el pe Petrache, cel care avea să devină mai apoi „Sfântul” și tustrei au discutat îndelung. După care, ziaristul a șters-o la București, să publice „bomba” zilei.

Senatorul Toma Vălăreanu nu l-a mai întâlnit multă vreme pe reporterul de la „Dimineața”, căruia îi purta o oarecare pică pentru escapada de la Craiova, care-l făcuse să piardă o zi întreagă într-o cameră nenorocită de hotel. Oricum, a ajuns la Maglavit și el, dar a doua zi.

— Măi Petrache, tu mă cunoști pe mine ? l-a întrebat pe cioban, care stătea sfios în picioare, în fața lui.

— Ihi, confirmă acesta, onomatopeic.

— Apoi, dacă mă cunoști, ia să-mi spui, tu ești cumva bolnav, măi băiete ? încercă să se lămurească asupra faptului, bănuind o ascunsă suferință.

Ciobanul a tăcut, intimidat. Senatorul a insistat, cu blindețe, precaut.

— Hai, omule, că doar nu te omor, ce Dumnezeu. Te doare ceva, te știi cu vreo vătămătură ?

— Nu țin minte pînă cînd m-am dus cioban cu oile, îndrăzni Petrache. Mi-a murit tata pe cînd eram într-un an. Și am fost bolnav de bubat și am rămas tare de urechi și de vorbit. S-a măritat mama după tata al doilea. M-am îmbolnăvit aici la noi și m-a luat aia bătrînă di la Hunie, a lu Dobre. Pe urmă m-a loat mama de acolo și am mai fost și aici bolnav. Au avut amîndouă grijă de mine și mama bătrînă și mama. Au avut grije toți. La fo doișpce ani, m-am pus cioban. Am ciobănit ca fo șaișpe ani. Cam așa am ciobănit eu. Am dooșopt de ani acum. Cînd au venit oamini din răzbel, eu m-am pus dupe oi cioban. Am ciobănit și n-am loat și eu nici un ban. Am dat ajutor la alde tata cu toții la o casă. La

armată am fost de fo douăşnouă, m-a amînat şi la treizăci şi unu m-a loat la armată. Am făcut o lună în Calafat. Şi pe urmă n-a putut să facă nimic în armată cu mine. M-a trimis la Craiova în spitalu' militar. Am tătut şi acolo o lună de zile. Am tătut cu rochii de ălea roşii pe mine şi cu chitie de ciorap pe cap. Lucru mare. Am tătut pe acolo ca să mă caute toctoru militar. Face : „Ce vrei mă băiatule ?” Şi m-a dus acolo la toctorul înaintea lui. Tocatoru făcea o ȱigare. El de multe ori zicea. Dar nu ştiam ce spune că n-auzeam, nu m-am răspuns la el. Iar m-a rugat : „Ce vrei mă băiatule ?” Mi-a pocnit patru palme. Şi n-am răspuns nimic. N-a putut să facă nimic cu mine. A venit un gîneral bătrîn, care da drumu fa lume. A spus toctoru de gîneral : „E voinic de băiat, dacă nu poate, nu ştie nimic. A zis că să dea drumu acasă. Şi-a zis că să nu scape de tot să' fie ca de fomie văduvă. Aşa dispensat. M-am însurat acum trei ani. O cheamă Veta. Băiatu are un an şi trei luni. Îl cheamă Lisandru. Mie să-mi daţi drumu. Că chiar de mă omoriţi, eu am vorbit cu Motu. Cu voi n-am treabă.

— Bine, măi Petrache, dacă spui tu că n-ai treabă cu noi, du-te acasă, se lămuri senatorul, înţelegînd că nu are ce-i face. Apoi, scoţînd stiloul din buzunarul de la piept, mîzgăli cîteva rînduri către primar, luîndu-şi răspunderea eliberării ciobanului.

Primarul a împăturit hîrtia cu grijă, în două.

— Hai, ce stai, întinde-o, a strigat el la arestat.

Petrache Lupu o zbughi pe uşă, fiind pe dată înconjurat de sătenii care-l aşteptau în drum, comentînd. Unii se închinau, dar cei mai mulţi rideau. Îl ştiau ei pe Petrache, dintr-ai lor, nu un evlavios şi cu atît mai puţin un sfînt.

Duminică, Petrache s-a dus iar la biserică. Popa l-a fulgerat scurt din ochi şi el a stat cuminte, la locul lui.

Ca la țară, oamenii au început să uite cele întâmplate, în timp ce consăteanul lor își vedea liniștit de treabă la stină. Era doar o liniște aparentă, căci acești țărani neștiuți pînă mai deunăzi, urmau să se trezească repede în mijlocul unei fantastice aventuri, pe care nici unul dintre ei nu aveau cum să o bănuiască.

4. Lovitura a căzut la 25 iunie, zi în care „Dimineța” apărea pe prima pagină cu un reportaj de senzație : „Ciobanul Petre Lupu de la Maglavit a vorbit cu Dumnezeu”.

Cum era de așteptat, reportajul a stirnit vîlvă. Dar celelalte cotidiane tăceau milc. Afacerea era prea delicată, cu alură de farsă și nimeni nu îndrăznea să se lase prins în vreo cursă. Oricum, lumea gazetarilor bucureșteni sesiza lovitura „Dimineții”, țintită direct asupra „Curentului”, care nu sufla, derutată ca niciodată. „Dimineța”, încurajată, reia tema în 27 iunie. Luîndu-și inima în dinți, Stelian Popescu încearcă să minimalizeze povestea, în „Universul”, persiflînd cu „Dimineța”, într-o nedisimulată voință de a-l ajuta pe amicul Șeicaru, aflat la ananghie. Între timp, versatul Pamfil Șeicaru se trezește. În mintea lui se naște ideea unei afaceri colosale. Un sfînt bine ghidat putea deveni repede o senzațională sursă de venituri. Și cum treaba oricum era pornită s-a hotărît brusc să preia „minunea” pe contul lui. Adunîndu-și statul major, omul „șantajului și etajului”, regizează o campanie extraordinară la care avea să se ralieze treptat o bună parte din presă, inclusiv „Universul” lui Stelian Popescu, dezmeticit pînă la urmă și cooptat în afacere.

Prima mișcare a lui Șeicaru : înființarea la Maglavit a subredacției „Curentului”. Cel dintîi material de greutate publicat : interviul popei Bobin. Dar acesta, neinspirat, declară „nu cred că revelațiunea lui Dumnezeu în aceste timpuri ar mai fi posibilă”. Șeicaru se infurie. Tocmai în

ziarul lui o asemenea tîmpenie ? I-a înjurat de toți dumnezeii pe autorul interviului și pe cei care l-au publicat fără știrea lui și a dat dispoziții să se ridice chiar a doua zi o troiță pe locul unde a văzut ciobanul de la Maglavit pe Dumnezeu. Iar pe troiță să se scrie vizibil că este donată de el, Pamfil Șeicaru și ziarul „Curentul”. Dorea astfel să impuște doi iepuri dintr-un foc. Mai întii să anihileze efectul popei Bobin, care risca să-i strice toate socotelile, chiar de la început. Apoi să determine un val de donații pentru „Cîmpul sfînt” de la Maglavit, căci nu era atît de prost, încît să nu-și imagineze că gestul lui de a ridica o troiță va rămîne neobservat și neimitat, dacă va conduce dibaci operația. Dar de ce numai cruci și nu o biserică ? Sau chiar o mînăstire. Șeicaru își frecă palmele una de alta, încîntat de idee. S-a așezat la biroul său somptuos și a redactat o scurtă notă și un îndemn pentru colecta publică necesară construirii la Maglavit a „Mînăstirii neamului”. În fruntea listei a așezat ziarul „Curentul” cu 55 000 lei. A chemat la telefon pe avocatul Gîrboviceanu, prefectul de Dolj, un amic devotat, și l-a convins să doneze și acesta, din banii statului, firește, 50 000 lei, plus materialul de construcție necesar. Afacerea se punea pe picioare. Cine va cădea în plasă ?

Pamfil Șeicaru nu făcea improvizații. Apăsă pe butonul soneriei și imediat tinăra și eleganta lui secretară, exalînd discret un insinuant parfum „Chat noir” și-a făcut apariția.

— Cheamă pe Jaleș, a ordonat patronul, fără să dea atenție provocatoarei prezențe.

— Domnul Jaleș nu este în redacție.

— Dudaie, s-a infuriat patronul, ți-am cerut să mă pui în legătură cu Jaleș. Nu să mi-l aduci aici proștap. Executarea, fetițo. Și rapid. Dacă te uiti pe fereastră ai să vezi o sută mai deștepte ca tine, bătînd la ușa redacției.

Secretara, înspăimântată de amenințarea patronului, pe care nu-l mai văzuse atît de nervos, l-a găsit pe Jaleș, undeva la o rudă.

— Ascultă Jaleș, pleci cu primul tren la Maglavit, i-a ordonat Șeicar, cînd acesta a apărut, learcă de apă. Te duci acolo și-l instruiești pe idiotul ăla de Bobin, popa satului, să-și țină gura. Te pricepi tu cum să faci. Gata, dă-i drumul.

Jaleș, omul de casă al lui Șeicar, era obișnuit cu invectivele patronului la adresa oricui, indiferent că era regele sau un biet popă de țară și nu le lua în serios, deținînd un arsenal subtil de metode pentru a convinge pe cineva, de la mită, la șantaj, pe care le punea în scenă cu o rară inventivitate, spre folosul ziarului și, firește, al patronului.

Deci l-a convins și pe popa Bobin să treacă în tabăra „Curentului”. Aceasta se petrecea la 2 iulie 1935. Din ziua aceea, Maglavitul a început să ia aspectul unui uriaș bîlci. Ca să fie oricum acoperit în fața superiorilor, popa Bobin, sfătuit de Jaleș, a întocmit o lungă relatare despre „vedențiile” lui Petre Gh. I. Preda Lupu pe care a trimis-o Episcopiei Rîmnicului Noului Severin, incluzînd în ea și declarația ciobanului. Cam tardivă informarea popii, căci era 4 iulie cînd a întocmit-o, împreună cu omul lui Șeicar. Dar cum niciodată nu este prea tîrziu, dacă intră în joc paralele, scrisoarea a fost citită cu interes de preotul consilier D. Cristescu, care i-a înminat-o imediat episcopului Vartolomeiu.

„Despre cele întimplate s-a dus vestea ca fulgerul, scria popa Bobin, nu numai în satul nostru, ci în toată țara, căci n-au trecut nici cîteva ore după ce el (ciobanul n.n.) mi-a adus la cunoștință și reprezentanți ai diferitelor ziare au și sosit cu mașinile la fața locului, spre a lua informațiuni chiar de la el personal, însoțiți fiind de Domnul prețor al preturei Calafat, de dl șef al Siguranței,

de jandarmi, primar și alți demnitari din satul acesta, cum și de aiurea. Unele ziare ca „Dimineața” au publicat cele întâmplate, alterind poate intenționat cele auzite de la acest tinăr. Altul, însă (nu uită popa Bobin să adauge, la sfatul lui Jaleș) anume „Curentul” este mult mai aproape de adevăr. Am fost și subsemnatul întrebat despre persoana acestui cioban și mi-am spus părerea după cum l-am cunoscut și așa după cum poate ați văzut publicat în ziare și Prea Sfinția Voastră, mai precis în „Curentul”... Cu toată smerenia vă expun faptele petrecute în mod cronologic și vă dau amănunte despre persoana acestui cioban, rămânând totodată în așteptarea P. S. Voastre cuvînt, care-mi este cu atît mai necesar cu cît sînt zilnic asaltat de ziariști, de scrisori din diferite puncte ale țării și de pelerini culți și de tot felul care nu mai conținesc cu întrebările și cu cercetările”.

La sfîrșit a adăugat, tot după sfatul lui Jaleș :

„Cu smerenie propunem ca locul vedeniei să devină loc sfînt, să se ridice o sfîntă minăstire, o biserică, un schit cît de mic sau cel puțin vreo cruce numai ca indiciu pentru pelerini. Pînă să ne impună acestea mirenii, ar fi de dorit (marșează popa Bobin) să ieșim din acest impas și, cu un ceas mai devreme să se spunem și noi cuvîntul de reprezentanți ai Domnului”.

Popa Bobin știa el ce știa, căci din curtea bisericii el vedea forfota din sat, puzderia de oameni ce veneau de pretutindeni, stîrniți de nemaiauzita întimplare, povestită atît de copios și răspîndită de ziare în toată țara. Popa Bobin nu mințea nimic în cele scrise de el episcopului. Numai că încurca datele calendaristice și momentele epice. La o cît de sumară analiză, oricine își putea da seama că povestea avea ceva cusut cu ață albă. Mai cu seamă incredibilul exod de pelerini spre Maglavit, începînd la cîteva ore după ce popa Bobin a aflat despre

vedeniile ciobanului. Dar cine stătea să despice firul în patru, cînd toată oficialitatea adulemca în „minunea de la Maglavit” o bănoasă afacere, pe care nu dorea nimeni să o scape din mîini. Adevărul asupra modului cum s-a dus vrestea era altul și mult mai simplu. Bineînțeles, episcopul, om instruit și nu prea lesne de dus de nas, l-a intuit imediat. Dar ce treabă avea el să-l muștruluiască pe popa Bobin, atîta vreme cît se putea trage un profit din toată tărășenia, măcar și moral. A așteptat, deci, zece zile, să vadă ce mai iese cu afacerea, nu cumva să se supere Sinodul sau, doamne ferește, patriarhul, care nu prea îl avea la inimă. Apoi s-a hotărît să răspundă totuși prudent, comunicînd la 14 iulie, popii Bobin, că va trimite bani pentru ca ciobanul să fie... examinat de medici, adăugînd, ca un avertisment „Clerul miroase încă în bună parte a Duh politic și a interese materiale”.

Popa Bobin a înțeles aluzia și și-a alertat aliații de la „Curentul”.

— La dracu' cu boșorogul ăsta, a urlat Șeicaru, cînd a aflat despre răspunsul episcopului.

Și a pus în funcțiune artileria lui grea de la Craiova, întruchipată de abilul prefect Gîrboviceanu și de doctorul Mihai Albu, directorul Spitalului „Mihai Bravu” din urbe, om cu influență asupra episcopului. Prefectul și doctorul s-au urcat într-o mașină și au descins la episcopie.

— Domnule prefect, l-a certat episcopul pe Gîrboviceanu. Ce-i cu scandalul acesta de la Maglavit? Să dați ordin să se oprească pelerinajul. Mai mare rușinea. Dacă află patriarhul, guvernul? Ei, ce te faci? Eu te pun în gardă, de față cu doctorul Albu.

— Prea Sfințite, se repezi Gîrboviceanu, știu eu ce să spun? Lumea dă năvală la Maglavit, ziarele urlă. Cum să opresc toată treaba asta? Nici cu un regiment de jandarmi nu potolești mulțimea care vine din toată țara.

Episcopul a tăcut un moment, mîngîindu-și cu mina dreaptă barba. Apoi s-a adresat doctorului Albu.

— Dar dacă ciobanul este nebun, domnule doctor ? L-a cercetat cineva ? Nu ! Am cerut să-l examineze un specialist. Răspunzi dumneata dacă se găsește mai știu eu ce persoană să controleze starea mintală a ăluia ? Pînă să răspunzi dumneata, ca mirean, eu am obligații mai mari față de Biserică.

— Dacă aceasta-i toată problema, răsuflă ușurat doctorul Albu, care se aștepta la cine știe ce condiții și tratative penibile, cu permisiunea Prea Sfinției Voastre, am să mă reped eu la Maglavit, să-l examinez pe cioban în modul cel mai discret.

— Atunci, domnilor, ne-am înțeles, lămuri episcopul pe cei doi mesageri ai lui Șeicar. Însă, continuă el, aici la episcopie, s-a auzit și despre niște colecte de bani. Cu acestea ce mai este, domnule prefect ?

— Mai dau oamenii, la cutia milei, la biserică, știți dumneavoastră, încercă prefectul să facă pe naivul.

Episcopul, care citise despre „donația” prefecturii, l-a săgetat din ochi.

— Nu despre cutia milei, domnule prefect, vorbesc eu, ci despre duhul intereselor materiale, care s-a arătat la Maglavit. Ia privește aici în ziar. Bănet domnule, nu glumă. Cui îi trebuie clădirile bisericești și în ce scop, fiindcă noi nu am consimțit nimic. Uite, vine domnul Șeicar de la București și se apucă de strîngere bani. Pe noi nu ne bagă în seamă, nu ne întreabă. Ehei, domnul Șeicar cu ale lui, cele lumești, noi cu ale noastre, cele bisericești, oftă episcopul semnificativ.

Trimișii domnului Șeicar s-au dumirit de-a binelea la ce bălea fața bisericească. Dar ce puteau face ei, spre a-l liniști pe episcopul, care atît de limpede îi lăsase a înțelege că prietenul lor întinsese coarda, în mod prea imprudent.

— Ia te uită, exclamă Șeicaru cînd trimișii lui l-au pus în temă asupra demersului făcut la episcopie. Vrea parale, popa, șuieră insolent. Să-și ia singur, fraților, voi așa să-i comunicați. Cum? Ce să-l învăț eu? Asta-i bună!

5. În timpul acesta, la Maglavit a început să plouă cu minuni, toate povestite în „Curentul”, cu lux de amănunte. Petrache Lupu iar l-a văzut pe „Motu” care-i spusese: „Mă, tu ascultă cuvintele mele și zî-le la toată lumea. Cine nu va voi să creadă va fi vai de el. Să zîci ce ți-am zis eu și chiar ăluia mai mare om din țară, pentru ca el să dea ordin la lume să nu hie răi, căci altfel prăpădul va veni peste ei, îi va distruge”. A apărut și un concurent al ciobanului, un anume Fl. I. D. N. Dincă din Hunia, lingă Maglavit. El ținea morțiș să spună ziaristilor că i-a ieșit în cale un „mos” cu plete albe care i-a poruncit : „Du-te la Maglavit și spune lui Petrache Lupu și preotului Bobin să nu se supere de ce spune lumea. Să o lase să ridă, să vorbească pe socoteala lui Petrache, că el are grijă de necredincioși”. Ziarul „Curentul” umplea paginile cu astfel de istorioare, cu relatări despre tot felul de pedepse căzute pe capul unor necredincioși, care luaseră în deridere cuvintele ciobanului : unul a paralizat, altul și-a rupt mina sau piciorul, un sifon a explodat într-o circiumă plină cu zeflemitori etc. În schimb, cei care credeau se vindeau de boli, bînd apă din fîntina săpată lingă locul unde l-a văzut Petrache pe „Motu” și pe care scria „Fîntina ciobanului Petrache Lupu, omul care l-a văzut pe Dumnezeu”. Alte fîntini asemănătoare, făcute din mila pelerinilor, au fost presărate pe cîmpul sfînt și la stîină. Dar ce ajungeau aceste cîteva fîntini cu apă tulbure miilor și miilor de nenorociți care scoteau găleată cu găleată spre a-și da cu apă pe față, pe membre, pe trup, într-o deșartă speranță de miraculoasă vindecare ?

1. În acele zile de vară, Maglavitul aducea cu o uriașă tabără. Întăriți de ziare, oamenii alergau cu zecile de mii spre Maglavit: paralitici, orbi, surzi, ciungi și șchiopi, tuberculoși, bolnavi de toate maladiile incurabile, femei părăsite, negustori falși, neurastenici, săraci cu speranța îmbogățirii peste noapte, bogați plictisiți, curioși de toate vîrstele, bătrini habotnici, maniaci și nebuni, escroci de toate calibrele, călugări și preoți organizatori de pelegrinaje, afaceriști de duzină, negustori ambulanți, vînzători de apă rece, de zaharicale și înghețată, pungași de buzunar, o lume pestriță care mișuna ca furnicile. O asemenea masă umană trebuia menținută într-o stare de teribilă excitație mistică. Și, pentru prima oară, în istoria religiei, această stare nu au declanșat-o preoții, ci mijloacele cele mai moderne de informare, care s-au substituit conștient metodelor străvechi de convingere utilizate de slujitorii tuturor cultelor de pe Pămînt, de-a lungul mileniilor. Firește, efectul acestei presiuni desfășurată sistematic asupra cititorilor nu s-a lăsat mult așteptat. Ajuns în momentul de vîrf, fenomenul s-a dezlănțuit cu o forță extraordinară, determinînd o isterie mistică. Problema era clară: trebuie să crezi în minune. Dacă nu crezi, riști să fii pedepsit de „Motul” sau să nu ți se îndeplinească dorințele. Regula era prezentată de fiecare dată în ziarele tipărite zilnic în sute de mii de exemplare, în broșurile care apăreau ca ciupercile după ploaie. Doar dacă nu citeai nimic, puteai să scapi de obsesie. Dar aceasta nu era posibil, deoarece evenimentele erau comentate, înflorite, contrafăcute, răspindite și prin viu grai, pretulindeni. Toată lumea vorbea despre „Minunea de la Maglavit”.

Un ziar corect, „Graiul românesc” a încercat discret să-l contracareze pe marele regizor Pamfil Șeicaru: „În

fața cazului de la Maglavit, scria deci M. A. Theodorescu, care a cunoscut cea mai largă și adesea cea mai fantastică publicitate din partea presei, întreaga opinie publică a rămas complet nedumerită. Nimic din ceea ce poate scorni imaginația populară nu a rămas nepublicat și neexploatat pentru a se da o și mai mare amploare, pentru a se inspira o și mai mare încredere în „Minunea de la Maglavit”. Dar de unde la început minunea consta doar în faptul că Dumnezeu s-a arătat și a vorbit unui cioban, aceasta fiind minunea, ulterior însuși ciobanul a fost transformat într-un făcător de minuni, — „a fost transformat” deoarece Petre Lupu, om simplu, nu are nimic comun cu tot ceea ce a creat imaginația populară. S-a lansat apoi de o parte din presa de mare tiraj și pare că s-a realizat cu perfectă măiestrie, de unii din acei mai apropiați de ciobanul de la Maglavit, o serie întreagă de minuni. Și acum, zi de zi, apar noi „minuni”: bolnavi însănătoșiți, doar prin puterea mistică a ciobanului de la Maglavit, de acum devenit sfânt, oameni pedepsiți că nu au crezut sau au luat în deridere pe „Sfântul Petrache”. Și nu e de mirare dacă, pînă în cele din urmă, vom constata nașterea unei adevărate secte a Maglaviștilor. Presa lasă să se descrie un Dumnezeu care permite să i se ia numele lui în deșert, să fie înjurat, el și biserica măsii, dar care pedepsește aspru pe acei care nu cred în Petrache Lupu și în minunile lui !... S-a ajuns la o adevărată psihoză. În mai multe locuri, la mai mulți indivizi, de diferite etăți li s-au arătat tot vedenii dumnezeiești. În noianul acesta de știri, o relatare obiectivă se impune. O relatare ce nu trece prin lentilele reci ale omului de știință și nici prin dogmele credinței, fenomene pur materiale.

Dar cine să facă această relatare și cine mai putea stăvili nebunia colectivă declanșată și alimentată de Șeicaru, cîtă vreme convenea politicianilor vremii ? Ce repre-

zenta această nebunie? În plină cîmpie, cît cuprindeai cu ochii, o mare de capete, mulți dintre oameni în cîrje, pe tîrgi sau în cărucioare. Parcaje uriașe de căruțe, ca într-un cantonament militar medieval, înconjurau „cîmpul sfînt”. În poiene, în pădure, furnicar de curioși, aiuriți, asudați, obosiți. În fața gării, sute de căruțe și care cu boi așteptau trenurile speciale, organizate de întreprinzători, care revărsau mii și mii de pelerini, desfigurați de drumul făcut în condiții incomode, dornici să ajungă cît mai repede la tîrla lui Petrache. Pe șoseaua spre Maglavit, mare de praf înecăcios, un șir neîntrerupt de căruțe, automobile, autobuze, camionete înșesate cu călători, țărani călare, oameni cu desagi în spate, se tirăște la pas, într-o înșiruire bizară, dezolantă, de cortegiu funebru. La intrarea în sat, pe marginea drumului, tot felul de tarabe, apărute peste noapte, negustorași de luminări, tămîie, cărți de rugăciuni și cărți poștale ilustrate cu chipul lui Petrache Lupu, negustori evrei bucureșteni de pe Calea Văcărești și telali din „Taica Lazăr”, olari protestanți din Transilvania, simigii mahomedani din Dobrogea, meseriași catolici de la Sibiu și Brașov, care făceau avere pe seama „minunilor ortodoxe de la Maglavit”.

Aceștia erau însă plevușca. Rechinii cei mari stăteau la București. Banii curgeau la Maglavit: danii pentru „mînăstire”, pentru „Sfîntul Petrache”, pentru fintini și tot felul de alte amenajări, subscripții fără control și taxe impuse de oricine, pentru orice. „Curentul” avea propria lui listă de subscripție, pe care — în cîteva zile de la deschidere — au fost adunate sume totalizînd peste o jumătate de milion de lei. Cu banii strînși la Maglavit se ocupa popa Bobin. Cît adunase, nimeni nu știa.

2. Afacerea lui Pamfil Șeicaru mergea bine. Ii mergea bine și popii Bobin. De fapt tuturor le mergea bine,

de la preotul organizator de pelerinaje cu trenuri speciale, până la Manase Stein, telal de pe strada Bărăției, îmbogățit peste noapte din vânzarea cărțuliilor de rugăciuni. Speculanții înfloreau ca ciupercile după ploaie și prosperau. Pentru o rogojină prăpădită într-un ceardac, socotită drept pat, sătenii cereau 50 de lei pe noapte; pentru o saltea de paie — 100 de lei. Cea mai modestă hrană, o bucată de brinză și câteva ouă se vindeau pe un preț mai piperat decât la cel mai bun restaurant din Capitală. Din cărăușie, sătenii câștigau zilnic incredibila sumă de 700—800 de lei. Se luau câte 20 de lei de persoană într-o căruță, cale de 7 kilometri, de la gară în sat. Barăci, mari, insalubre, ridicate repede de întreprinzători sosiți la Maglavit, te miri de unde, au fost transformate în cârciumi, unde se vindeau la prețuri astronomice fripturi, mititei, pîine și un vin de cea mai proastă calitate. În câteva dughene se servea pește prăjit, pescuit în „balta sfântă”, iar în multe altele, zarzavagii de ocazie ofereau legume și fructe, la ochi, fără cântar. Fruntașii satului deveniseră casieri la „cutiile milei”, alții făceau chete. Unii păstrau ordinea la „fîntînile sfinte” și împărțeau apa sfințită, contra cost. Nicăieri nici un control, nici o restricție împotriva speculei, nici o constrângere pentru păstrarea igienei. La Maglavit, numai cine nu vroia nu făcea bani. Pînă și Administrația C.F.R. trăgea profituri din „Minunea de la Maglavit”. Halta Maglavit a fost transformată în gară, la care toate trenurile opreau. A acordat mari reduceri la orice tren, din toate direcțiile, a format curse directe și trenuri speciale. Societatea Wagons-Lits/Cook se transformase într-o mare antrepriză organizatoare de procesiuni la Maglavit. De la Iași la Maglavit, o călătorie dus-întors, la clasa a treia costa 660 de lei, la clasa a doua 940 de lei. Noaptea, pelerinii dormeau sub cerul liber, cu excepția cîtorva sute care, de cu zi, reușeau să-și asigure

un așternut pe paie, taxat aidoma unui pat la hotelul „Athénée Palace” din București.

Toate aceste învirteli supărau tare pe Prea Sfinția Sa, episcopul Vartolomeiu. Cum aflase că doctorul Albu nici gînd nu avusese să consulte medical pe cioban, se simțea ofensat și exclus. Așa ceva era inadmisibil. A hotărît deci să atace rapid și cît mai violent.

— Părinte consilier, a spus el preotului Cristescu, miine dis de dimineață pleci mata la Maglavit și vezi ce se petrece acolo. Aștept să te întorci cu un raport cît mai complet.

Popa Bobin a cam sfeclit-o cînd l-a văzut în cancelaria parohiei pe trimisul episcopului.

— Sfinția Voastră, a șoptit el mîeros, vedeți ce este aici, cît potop de lume. Dacă tocmai noi vom sta în coadă, atît așteaptă sectanții. De ce Sfinția Voastră să nu aibă parte Biserica și slujitorii ei de această minune? Unde s-a mai pomenit în țara asta atîta puhoi de omenire și atîta bănet adunat pentru Biserică?

Părintele consilier a clipit din ochi.

— Ascultă părinte Bobin, Biserica este una și cutia milei, alta. Acum, între noi! Pe cine ai miluit dumneata cu bănetul pe care ziseși că l-ai strîns?

— Am făcut fintini, am ridicat troițe și cruci, se justifică subalternul.

— Și cu restul?

— Care rest, Sfinția Voastră?

— Părinte Bobin, vezi să nu minii episcopia. Ia spune cine administrează sumele strînse pentru minăstire, despre care Sfîntul Sinod nici nu are cunoștință? Ați format vreun comitet?

Popa Babin a înțeles pe loc aluzia.

— Cum spune Sfinția Voastră, să-l alcătuim chiar acum.

Lovitura popii Bobin a țintit exact.

Consilierul episcopal a rămas peste noapte la Maglavit, timp suficient ca să evalueze practic beneficiile „minunii”, mai cu seamă că popa Bobin ştia să-şi cinstască bine oaspeţii. A doua zi, s-a întors la episcopie şi a întocmit raportul, străduindu-se să teoretizeze „Minunea de la Maglavit”, asemănând-o cu miracolele biblice şi vedeniile Fecioarei de la Lourdes. În final a propus episcopului să aprobe construirea unei mănăstiri, formarea unui comitet pentru strângerea „avalanşei de donaţii”, iar banii adunaţi pînă acum în saci la preotul Bobin să fie depuşi la o bancă serioasă. În fine, mai propune să fie reînălţată biserica din sat şi dependenţele sale, de unde se vedea de la o poştă interesul popii Bobin, care scria prin mîna Sfinţiei sale preotul consilier. În final, ca nu cumva să se supere Prea Sfinţia Sa episcopul, era de părere că n-ar strica o cercetare medicală a ciobanului, „dar discretă, pentru a nu se produce tulburări printre săteni”.

Episcopul şi-a pus ochelarii şi a citit atent cele înşirate de consilierul său, înţelegînd mai bine ce se petrecea în realitate la Maglavit şi foloasele minunii.

— Sfinţia ta s-a convins că Petre acela al dumitale nu este un şarlatan sau un nebun ? Uite ce facem. O să scriem prefectului să-l aducă pe doctorul Paulian la Maglavit pentru consultarea ciobanului.

— Cu smerenie vă amintesc Prea Sfinţia Voastră, îndrăzni consilierul episcopal, că doctorul Paulian s-a declarat în ziare împotriva ciobanului, categorisindu-l ca bolnav mintal.

Episcopul l-a privit ciudat şi nu i-a răspuns, întinzîndu-i raportul întocmit cu atîta grijă, pe care a notat hotărîrea şi porunca sa de înaltă faţă bisericească.

Prefectul a rămas perplex cînd a citit referatul episcopului.

— Doctore Albu, l-a sunat și la telefon pe șeful spitalului. Babalicul se întrece cu gluma. Aleargă cât poți de repede la Maglavit și vezi ce faci cu ciobanul acela, nu cumva să ne trezim cu Paulian acolo. Că, cine știe ce dandana mai iese. Și ce o să zică Șeicarul ?

— Ce să iasă, popa are nevoie de acoperire la mină, nu pricepi ? O vrea cu orice chip de la noi. Cum s-ar spune să scoată cu noi castanele.

— Frate dragă, asta-i soarta noastră, a funcționarilor de stat. Noi dăm adevăruri, ei se fac că le iau ca bune și uite așa mergem înainte.

— Adică și dumneata crezi că ciobanul este bolnav ?

— Ce să cred, am aici pe birou niște hirtii tare urite.

— Alerg să le văd, făcu doctorul Albu, curios să afle ce găsisse prefectul.

Avocatul Gîrboviceanu deținea într-adevăr câteva acte. Unul dintre ele era foaia matricolă a soldatului neinstruit Petre Lupu, născut la 12 octombrie 1907, ora nouă seara, la Maglavit, plasa Calafat, județul Dolj, fiul lui Gheorghe I. Preda Lupu și al Floarei, de profesie muncitor, în care erau notate constatările medicale :

21 martie 1929 — amînat, otită medie supurată

19 martie 1930 — amînat a doua oară, debilitate mintală

10 martie 1931 — lăsat la vatră fiind dispensat medical. Clasat „Impropriu serv. militar pentru surdo-mutism provenit din sifilis ereditar”.

La Corp Art. 74 Legea Recrutării. Ordin de zi Nr. 176/931. Rgt. 31 Inf.

Di general medic Vasilescu August dă ultima hotărîre asupra diagnosticului stabilit : „otită medie supurată bilaterală cu perforația largă a ambelor timpane, ușoară idioție”.

O altă hîrtie era raportul șefului postului de jandarmi din Maglavit, în care acesta nota „personalitatea” ciobanului :

Stare materială : fără pămînt.

Semne particulare : vorbește greoi, gîngăvit, nu aude bine.

Evenimente : reclamat în cazul unui furt de oi, cu făptași necunoscuți și neprinși. I se zice „prostul satului”.

Poreclă : Pîlpia.

Doctorul Albu citi toate hîrțiile fără grabă.

— Ce naiba poreclă o mai ai și asta !? se întrebă el nedumerit. Auzi, Pîlpia ?!

— Adică vulpia, omule, cum spun țărani.

— Vulpe ? Semnificativ, mon ami. C'est un renard, peut-être une canaille.

— Ah, nu chéri. Nu citești, prostul satului. Porecla i se trage de la un tic verbal, se pare. Din cînd în cînd alerga, cu ani în urmă, prin sat și striga „am vădut pîlpia, pîlpia”. Acum l-a vădut pe motu, la talcie.

Doctorul Albu nu se putu stăpîni și începu să ridă în hohote.

— Grozav îl imiți, ca la Tănase. Ai talent, domnule. De unde ai auzit comedia asta ?

— Din ziare. De unde se poate informa mai bine un prefect decît din ziare ?

Doctorul Albu se opri brusc din rîs, arborînd o mimică îngrijorată.

— Cred că nu o să lași să se publice în ziare hîrțiile care mi le-ai arătat.

Prefectul adună documentele de pe birou și, aranjîndu-le cu grijă într-un dosar de carton, deschise casa de fier și-l puse înăuntru.

— La secret ! ținu el să precizeze, deși nu mai era nevoie.

— Atunci să facem certificatul pentru episcopie, conchise doctorul Albu, ușurat. În fond, nu scrie nicăieri că omul este nebun. Prea Sfinția Sa asta vrea să știe. Albă ori neagră ; nebun sau nu. Prin urmare, am să-i scriu că nu-i nebun.

— Fără să-l vezi sub nici un chip ?

— Îl văd, nu-l văd, tot una este, mon chéri.

— Eu insist, totuși, să mergi la fața locului, ce naiba. Uite, ia mașina mea. Dacă se află că nici nu ai călcat prin Maglavit ?

În cele din urmă, doctorul Albu, de voie, de nevoie s-a dus, să nu-și supere amicii politici. Precaut, a întocmit totuși un certificat medical, în care a notat datele antropologice ale ciobanului și concluzia sa : „Din punct de vedere psihic — aproape normal. Nu se recomandă internarea în spital de boli nervoase. La consultul discret, omul pare mai mult înfricoșat, decît psihopat”.

— Auzi, dragă, ce am aflat la Maglavit, îl informă doctorul Albu pe prefect, de cum s-a înapoiat la Craiova. Amăritul acela de cioban a pus pe CEC, pînă în ziua de 3 august, 132 000 de lei.

Prefectul a rămas cu gura căscată.

— Asta zic și eu minune, doctore, se dezmetici Gîrboviceanu. Cine ți-a dat vestea ?

— Pretorul și primarul. Amîndoi văzuseră cu ochii lor, la poștă, depunerile. De fapt s-a strîns mai mult, dar cine a stat să-l controleze pe popa din sat ? Nu s-ar fi știut nici asta, dar popa din sat, presat de episcopie, a făcut un fel de comitet ad-hoc și a numărat de față cu acesta 144 000 de lei. Le-a dat ăloră din comitet 12 000 de lei, restul a depus la CEC pe numele ciobanului, care nu știe comedia, iar el zice că n-a luat nimic. Tu îl crezi ?

— Drept cine mă iei ! Ia să vedem noi ce-i cu popa ăla, hotărî prefectul, găsind prea din cale afară procop-seala atît de rapidă şi atît de ascunsă a preotului Bobin.

Prefectul, indignat că scăpase el chilipirul, telefonă pe dată la Bucureşti, punîndu-l în temă pe Şeicaru.

— La ce te aşteptai, dragă, ripostă la celălalt capăt al firului, directorul „Curentului”. Tipii uită că fără noi se alegea rahatul de ei. Ce te rog ! Spune-i şi ramolitului de episcop ce mi-ai comunicat mie, adaugă că doctorul Albu l-a consultat pe cioban şi sugerează-i să facă el un comitet, din care să nu uite nici pe Pamfil Şeicaru şi nici pe Stelian Popescu. Oricum, bine că mi-ai dat de veste. Trimit eu acolo un om.

Prea Sfinţia Sa Vartolomeiu s-a simţit uşurat şi învingător, după ce prefectul a executat dispoziţiile prietenului său Şeicaru.

— Aşează-te la masă, sfinţia ta, a ordonat el părintelui consilier Cristescu, şi scrie ce-ţi dictez eu.

Părintele şi-a tocmit hîrtia şi tocul.

— Către Prefectura judeţului Dolj, începuse episcopul dictînd rar. Cum aceste procesiuni de la Maglavit nu vatămă nici ordinea publică, nici binele obştesc, ci tocmai dimpotrivă îi cedau Patriei, Istoriei şi Statului nostru pe creştinii virtuţilor celor mai strălucite pe care le-a cunoscut lumea, cum şi ai ordinei şi ai celui mai mare folos pentru toate aceste valori eterne ale poporului nostru, e timpul nu numai să nu se mai oprească, ba chiar să fie stimulate, căci cu ajutorul lor vom readuce la statul credinţei străbune şi pe eretici, care ne sparg zilnic unitatea sufletească a poporului, ameninţîndu-ne în acelaşi timp siguranţa şi a Patriei şi a Statului nostru, prin dezertarea lor de la datoriile militare. Mă semnezi, pui stam-pila şi i-o trimiţi lui Gîrboviceanu, de îndată. Cit priveşte pe dumneata, convoci pentru poimîine cincizeci de preoţi

la Maglavit și faci sobor cu ciobanul, la stînă. Ai grijă să anunți la telefon ce pregătim, ca să fie credincioșii adunați la fața locului. După sobor, chemi pe cioban, cițiva săteni mai de vază, primarul, jandarmul, directorul școlii, pe părintele Bobin și alcătuiești un comitet serios, în care să intre și domnii Pamfil Șeicaru și Stelian Popescu.

Soborul poruncit de episcop a avut loc în ziua de 6 august. „Curentul” și „Universul”, care făcuseră în prealabil o publicitate teribilă evenimentului, au evaluat ca participanți 100 000 de oameni.

Cum era stabilit, după sobor, preotul Cristescu a convocat persoanele indicate, propunînd comitetul stabilit de ierarhul său. Jaleș, omul lui Șeicaru, avea și el indicațiile sale.

— Eu propun să-l punem în comitet și pe domnul general Cantacuzino-Grănicerul, pe Prea Sfinția Sa arhimandritul Scriban și pe Sfinția Sa preotul Stănică-Orodel.

Consilierul episcopal, încurcat, nu știa ce să spună. De refuzat nu putea, ca să nu supere cumva pe Șeicaru, care stătea în umbra celor trei propuși de Jaleș. Își dădea seama că tot comitetul făcut de Vartolomeiu se ducea de ripă, fiind pînă la urmă la cheremul oamenilor lui Șeicaru și al legionarilor, căci ce erau generalul, arhimandritul și popa Stănică-Orodel, președintele societății „Renașterea”? Cit era de țaran, primarul, dar vechi agent electoral liberal, pricepu și el manevra.

— Apăi, dacă tot trebuie să lărgim comitetul, eu propun pe domnul președinte Gheorghe Tătărăscu, pe domnul Constantin I. C. Brătianu și pe domnul profesor Gheorghe Brătianu.

Adunarea murmură, dar nimeni nu îndrăzni să-l dezaprobe pe primar, omul zilei.

— Atunci să-l punem și pe părintele Gala Galaction, sări Jaleș.

Consilierul tresări. Gîndi că prea este obraznic omul lui Șeicaru și pe loc îi veni o idee năstrușnică.

— Dacă-i așa și doriți să avem o coloratură politică, să-i cooptăm și pe mareșalul Averescu, pe domnii Iuliu Maniu, Mihalache, Iorga, Iunian și doctorul Lupu.

— De acord, se înfipse din nou Jales, care nu dorea să rămînă în minoritate, plusînd ca la o licitație. Dar cu condiția să-i adăugăm și pe Al. Vaida Voevod, Octavian Goga și A. C. Cuza.

Istovit, părintele consilier acceptă, dar cu un amendament. Ca președinte pe viață al Comitetului să-l aleagă pe șeful său, episcopul Vartolomeiu.

Jaleș a fost de acord, ca și cum el trebuia să hotărască acolo, conchizînd :

— Acum, că s-a ales comitetul, bine ar fi să trimitem cite o telegramă Majestății Sale regelui. Prea Fericitului Părinte patriarhul Miron Cristea, generalului Cantacuzino-Grănicerul și domnilor Pamfil Șeicaru și Stelian Popescu.

Asta era prea de tot pentru părintele consilier. Se gîndi la perdaful care o să i-l tragă episcopul, cînd va afla despre telegrame. În special de cea către patriarh, căci știa el la ce cuțite se aflau cei doi înalți prelați.

— Eu telegrame nu trimit, domnule Jaleș, izbucni, congestionat la față. Sînt omul Bisericii, nu politician. Și te rog pe dumneata, dacă vrei să bați telegrame, fă-o în numele dumitale, nu al comitetului, care trebuie să fie independent.

Își dădu seama de aberația argumentului său, dar ce putea face. Scoase din sutană batista lui mare, albă, cit o față de pernă și-și șterse sudoarea.

— Oricum fără aprobarea Prea Sfinției Sale, care-i președinte al comitetului ce l-am alcătuit aici de față, nu

putem trimite nici o telegramă, nimănui, nici chiar Majestății Sale regelui.

Jaleș realizează că pierduse partida, dar el telegrame trebuia să trimită la ziar, doar așa avea indicații de la Șeicar. Schimbă deci planul și ducându-se la poștă transmise patronului său următorul text :

„Domnului Pamfil Șeicar. Zecile de mii de credincioși adunați pe cîmpul revelațiilor divine de la Maglavit vă mulțumim pentru înfăptuirea Minăstirii Neamului, socotindu-vă ctitor”.

Apoi altă telegramă :

„Domnului Stelian Popescu. Zecile de mii de credincioși creștini reuniți pe cîmpul revelațiilor divine de la Maglavit vă mulțumesc călduros pentru atitudinea creștinească și vă cer, ca totdeauna, puternicul dv. sprijin pentru grabnica înfăptuire a minăstirii locale, socotindu-vă ctitor al ei”.

În fine, a treia ~~misi~~ivă :

„Domnului general Cantacuzino-Grănicerul. Zecile de mii de credincioși, creștini și români, adunați pe cîmpul revelațiilor de la Maglavit salută cu entuziasm hotărîrea legionarilor creștini de a ridica prin munca lor idealistă zidurile Minăstirii Neamului”.

De prisos a se mai sublinia că miile de credincioși habar nu aveau despre telegramele trimise în numele lor, căci în timp ce omul lui Șeicar ticluia textele, ei își căutau culcușuri sub cerul liber, în pădure, prin poiene, pe marginea drumului.

Cînd au citit a doua zi telegramele și lista comitefului de la Maglavit, atît de straniu și cu obligații foarte lumești, într-o istorie cu totul mistică, Averescu și Iorga au sărit ca arși, protestînd. Tărăniștii și liberalii au tăcut, mai prudenți, dar nu au dat curs invitației de a accepta

prezența în comitet. Cel mai tare s-a înfuriat senatorul Vălăreanu, care s-a simțit eliminat din conducerea afacerilor, tocmai el mentorul politic al comunei. Un asemenea afront nu-l putea ierta. Bineînțeles, gîndi că, povestea a ticluit-o episcopul, cu care se afla de multă vreme în ceartă. Sărmanul nu-l bănuia cu nimic pe Șeicar, adevăratul regizor al „Minunii de la Maglavit”. Așa că a hotărît să se răzbune crunt pe Prea Sfinția Sa.

3. Episcopul Vartolomeiu nici pe departe nu intuia ce dușman îl pîdea. Era mulțumit că, pînă la urmă, socotelile ieșeau cum le gîndise el. Acoperire scrisă de la prefect și de la doctorul Albu avea, comitetul îl ținea în mină, ca președinte, totul se întorcea în favoarea sa. Prin urmare, putea să cinstească izbînda printr-un sobor cum nu se mai văzuse. În ziua de 14 septembrie, a adunat la Maglavit o sută de preoți și, în fruntea lor, a organizat o procesiune de zile mari, bineînțeles, cu participarea ciobanului sfînt. La sfîrșit, Petrache Lupu, „uns” de episcop „mesager divin”, a fost invitat să se urce într-un foișor și să spună și el ceva mulțimii, numai ochi și urechi.

Mut, cu privirea pierdută în neant, a așteptat cîteva minute, în fața microfonului anume montat, a oftat, apoi cu voce destul de clară, deși gîngav și peltic, s-a adresat prin difuzoare miilor de oameni.

— Măi fraților, păziți-vă. Luați seama la buzunare. Sînt hoți care vă fură.

Apoi tăcere, prelungită minute în șir. Mulțimea stă cu răsufierea tăiată, stană de piatră, în genunchi. Petrache Lupu îi privește de sus, rotindu-și capul, apoi reîncepe :

— Măi fraților, așa mi-a zis motu. Să vă lăsați de pătate, fraților, că e rău. Să nu luați de la altul, să nu

luați oile, să nu luați butatele, că e rău și prăpăd fraților. Vă potăiți fraților ?

— Daa ! I-au aprobat hipnotizați, într-un uriaș cor miile de oameni.

— Mai furați fraților ?

— Nuuu !

Petrache a tăcut iar, făcînd doar gesturi monotone și neconținut repetate. Apoi s-a oprit, rămînînd rigid. Popa Bobin, care sta lingă el, i-a șoptit ceva. Atunci, Petrache s-a dezmeticit, ca dintr-o ațipeală. A luat de jos un carton mare, dinainte pregătit, pe care cineva desenase un romb și iar a început :

— Și în altă zi, pe seară, mi-a apărut în față o stea mare și luminată, mă fraților. În colțuri era ploaie, vînt, fot și tărbune. Motu mi-a zis că dată lumea nu s-o potăi, o să-mi arate din nou teaua și atunci o să fie prăpăd mare, mă fraților. O să dea ploaie mare și o să înceapă fotu și vîntu și prăpădu. Așa mi-a zis, fraților.

Povestea cu steaua era ceva nou pentru mulțime. Nouă era și pentru Petrache și de aceea e cam încurcat, cam dezorientat și dezordonat în gesturi și mai gîngăvit ca niciodată. Nimeni nu pricepea cum de a văzut în colțurile stelei, care trebuia să fie un punct luminos, sau măcar simbolică în cinci raze cel puțin, patru elemente, anume ploaie, vînt, foc și cărbune. În fine, ce fel de stea mai era o figură rombică ?

Întrebările acestea și le-a pus și ziarul „Zorile”, comentînd noua „minune” de la Maglavit, într-un interviu luat profesorului Gheorghe Marinescu. Savantul găsea suspectă istoria, povestită de un om care nu știa cit fac trei și cu trei și nici măcar „Tatăl nostru”, dar cunoștea bine cum arată un romb, figură geometrică destul de complicată și pentru un elev de curs elementar, cu atît mai mult pentru un analfabet.

Nu era prima oară cînd presa de bună cuviință lua atitudine în problema Maglavitului. Dar acum, noua istorie a lui Petrache Lupu era prea gogonată spre a nu se oferi singură criticilor celor mai ascuțite.

4. Cum s-a dovedit mai tîrziu, autorul noilor minuni nu era altul decît popa Bobin. Părintele, poate îngrijorat că „viziunile” lui Petrache nu sînt suficient de trainice ca forță de convingere în timp, poate gelos pe atîția străini care zilnic scoteau broșurele și cărți de rugăciuni pe care le vindeau sub nasul lui, ori poate, cine știe, avid să mai facă ceva parale, s-a apucat să scrie el însuși „Istoria minunilor de la Maglavit”, pe care a publicat-o repede, oferind-o la preț de concurență, cu trei lei exemplarul, sub mențiunea „reproducerea și retipărirea este rezervată numai autorului”. Popa Bobin își lua astfel o măsură de prevedere juridică, deoarece toate broșurelele ce se vindeau la Maglavit semănau între ele ca două picături de apă, autorii lor plagiindu-se cu nerușinare unii pe ceilalți. Și de ce făcea aceasta popa Bobin? Pentru că broșurica lui conținea tot felul de „minuni” petrecute la Maglavit, neștiute de nimeni pînă atunci. Numai că aceste „minuni”, în care apăreau cînd Dumnezeu, cînd Maica Precesta, cînd însuși împielitatul, aduceau tare mult cu miracolele din evanghelii. Ceea ce l-a infuriat mai întîi pe protopop, apoi pe episcop.

— Popa ăsta de la Maglavit prea nu-și cunoaște măsura, îl categorisi episcopul. Ia privește cum și-a pus chipul pe copertă. Parcă face politică, nu altceva. Să mergi dumneata, părinte consilier și să-l domolești.

Părintele consilier nu avea ce face. L-a bombănit, în sinea lui, pe episcop, dar și-a luat valiza chiar a doua zi de dimineață, mergînd glonț la popa Bobin.

— Tare s-a supărat Prea Sfinția Sa, începu el, de cum a intrat în cancelaria parohială.

— De ce Sfinția Ta, făcu popa Bobin, cu o mutră nevinovată.

— Cărțulia aceasta ai scris-o dumneata, desigur. Să ne spui ce oare te-a îndemnat, părinte, la o asemenea întreprindere nechibzuită.

— Să vedeți, Sfinția Voastră, se justifică popa Bobin, devenind protocolar și smerit. Aici la noi circulă tot felul de cărți cu minuni, scrise de te mir. cine. Așa că se cuvenea ca o față bisericească să pună mina pe condei și să arate tot adevărul, împiedicînd a se răspiundi știri eronate cu privire la aceste revelațiuni care ar putea cauza atît ciobanului, cît și Bisericii și clerului ei.

— Va să zică, de datoria dumitale este nu să se răspîndească cît mai mult poveștile ciobanului cu arătarea lui Dumnezeu, ci să-ți rezervi drepturi de beneficii.

— Să nu spuneți Sfinția Voastră una ca asta, se apără popa Bobin. Din broșurele mai mult pierd.

— Și te-ai făcut dumneata filantrop peste noapte. Dar cu vedeniile alea noi, despre care mata scrii în carte, ce mai este ? Prea Sfinția Sa de ce nu a fost încunoștințat ? Trebuie să afle episcopia despre ele din broșurica dumitale ? Să știi că Prea Sfinția Sa este foc de miniat pentru o astfel de purtare, care dacă se mai repetă, eu nu mai pot garanta nimic. Sau vrei să ajungi surghiunit la vreo minăstire, părinte ?

— Păcatele mele, se sperie popa Bobin.

— Dar cu bazaconiile acelea ce-i ?

— Care bazaconii ?

— Cum care ? Cu arătarea diavolului, a Maicii Precesta, a Sfinților Apostoli ? Astea de unde le mai scoseși frate ? Ia să oprești mata broșura că tare rău faci !

Popa Bobin nu se pierdu.

— Mai am cîteva sute de bucăți, părinte consilier, ce mă fac cu ele ?

Părintele consilier se lasă totuși pînă la urmă înduplecat, căci popa Bobin avea argumentele pămîntului.

— Părinte, îl sfătui la plecare popa Bobin, Sfinția Ta de ce nu scrie o broșurică. Așa cîteva pagini. O dau eu în parohie, la enoriași, cît ai bate din palme, clipi șiret omul bisericii.

Consilierul episcopal cîntări pe loc propunerea, văzînd în ea ploconul popii Bobin, oferit cu perdea. Broșurica a făcut-o iute, intitulînd-o „Scurte lămuriri asupra minunii de la Maglavit”. „Noi avem nevoie de pocăință, scria cucernicul consilier. Răul țîșnește. Mizeria morală depășește pe cea materială. Era nevoie ca Dumnezeu să zguduie conștiințele prin aceste vedenii ale lui Petre Lupu”. Și părintele consilier s-a pocăit, zguduindu-și conștiința cu ploconul trimis de popa Bobin, ieșit din vînzarea broșurii, plus ceva pe deasupra.

Astfel, descurcărețul popă Bobin a împușcat doi iepuri : pe părintele consilier și vînzarea nestîngerită a „capodoperei” epice despre convorbirile lui Petrache Lupu cu Dumnezeu, convorbiri pe care ciobanul, de altfel, nu putea nici să le ateste, nici să le conteste, el fiind analfabet, neputincios deci să priceapă slova slujitorului bisericii, prins în febra creației literare.

5. Petrache Lupu, chiar dacă ar fi dorit, nu ar fi putut să se lupte cu zecile de mîzgălitori de hirtie care se întreceau a povesti întîmplări pe care el însuși niciodată nu le trăise. Pentru simplul motiv că se afla prins într-un iureș de neînchipuit, din care nu putea să scape, oricît încerca. Era prizonierul propriei sale creații, adică a Sfințului Petrache, plimbat cu alai de preoți și călugări aliniați pe lingă el, de aventurieri puși pe treabă și tot

felul de escroci și trepăduși, dornici de căpățuială. Și peste toți domnea și organiza mascarada Statul Major alcătuit din Șeicarul și generalul Cantacuzino-Grănicerul, care-și trimisese „băieții” lui cu cămășile verzi la lucru, la Maglavit. Cînd nu da binecuvîntări, Sfîntul Petrache oferea interviuri ziariștilor. Și cînd nu făcea nici una nici alta, stătea ceasuri întregi în ședințele comitetului Prea Sfîntiei Sale episcopul, moțîind, fără să priceapă nimic din tîrguielile și sfada domnilor, care se înfruntau unii pe alții, ascunzîndu-se de cîte o hoție sau alta. Apoi seara, sfîntul pleca acasă să-și odihnească oasele de atîta tevatură. Nu mai mergea pe jos, cum făcuse din totdeauna. I se tocmise un automobil mare cu șofer de la oraș. Dormea cu nevastă-sa, gravidă, și cu Lisandru, fiu-său, sub șopronul din fundul curții, pe niște țeale, unde se simțea mai apărat de privirile curioase ale sutelor de necunoscuți, care nici noaptea nu-i dădeau pace, iscodindu-l. Popa Bobin îl certa că nu stă în casa nouă, abia construită.

— Popo, făcea Petrache, astă tasă eu n-o vreau, tă-i plină de oameni.

Ciobanul, săracul, avea dreptate. Ograda, pînă nu de mult goală, era înțesată de necunoscuți, curioși să vadă casa lui Petrache Lupu. Casa, de fapt, nici nu o socotea a lui. Era de curînd construită, din chirpici, de zidarii satului, pe cîteva mii de lei ; o tindă, din care se da în două odăi. Nu se deosebea de ale celorlalți săteni cu oarecare stare, decît prin amenajarea interioară. Cădele și luminări aprinse, scoarțe nou-nouțe, zeci de icoane înșirate pe pereți, dădeau încăperilor un aspect sumbru, de capelă improvizată, de cavou proaspăt zidit. Străinii nu conteneau să tropăie pînă noaptea tîrziu, prin această casă bizară cu decor după gustul popii Bobin și al cohortei de preoți și călugări pripășiți la Maglavit,

lăsând la ieșire un pol, doi, în farfuria pe care o ținea întinsă un sătean, pînă mai ieri ocupat cu munca la cîmp, dar la care renunțase, găsind mult mai bănoasă „minunea” din care atîția trăgeau profituri.

6. S-au schimbat astfel repede nu numai preocupările și mentalitatea maglavitenilor, dar și înfățișarea locurilor, înainte atît de pastorale și curate.

„La Buturugi”, locul în care Petrache Lupu păscuse de ani de zile oile, și unde zicea el că „l-am vădut pe motu la talcie, ti mi-a polunțit tă vă potăiți”, un relief sălbatec, presărat cu sălcii și plop, cu iarbă grasă, aducea acum cu un cîmîț, presărat cu o mulțime de troițe, una mai împodobită decît alta, cruci de toate mărimile, cu candelă arzînd, sfoșnice și icoane bătute pe pari înfiți din loc în loc. În imediata apropiere a locului, sub sute de adăposturi primitive, înjghebate în pripă din crengi și frunze, zăceau turme de neputincioși și bolnavi, într-o îngrămădeală halucinantă, de vis oribil, răbdători să-i binecuzinteze „sfîntul”, cu credința ce te îngrozește, într-o vindecare miraculoasă : oamenii care niciodată sau de multă vreme nu văzuseră lumina soarelui, paralitici, surdo-muți, ologi, bolnavi cu răni zemuinde și rău miroitoare, cu pielea plină de eczeme sau plăgi sifilitice, tot ce poate fi mai morbid pe lumea aceasta, mai de netratat medical. Din zori pînă noaptea, așteptau aici, pe două rînduri, cu stoicism, trecerea ciobanului „sfînt”, care să se roage pentru ei, să-i binecuvînteze „Doamne adută, doamne adută !”

Cam la un kilometru de locul „La Buturugi” se afla tîrla, acoperită cu stuf, unde-și făcuse veacul „ciobanul sfînt” și lingă ea, fîntîna folosită pentru adăpatul oilor. Tîrla devenise sfințită, iar fîntîna, miraculoasă. Locul nu mai era de recunoscut. „Băieții” generalului Cantacuzino-Grănicerul amenajaseră aici o estradă și înfipseaseră în

pământ, lingă ea, o cruce înaltă. Sute de cruci mai mici stăteau așezate ca amintire de pelerini, în jurul unor icoane, înghesuite între sfeșnice cu mii de lumînări și candelă ce ardeau fără întrerupere. Din loc în loc cite o „cutie a milei”.

În jurul puțului de la tîrlă, zeii de oameni așteptau cu sticle și damigene, să le umple, să le ducă acasă cu apă sfințită, apă de la Maglavit, cum credeau ei, bună pentru răni, pentru ochi, pentru toate boalele. „E păcat, spunea careva, să vii pînă aici și să nu iei cîtiva stropi, o sticlă, două”.

Tot felul de buboși, tot felul de nenorociți, de neșpălați își băgau miinile în găleate abia scoasă din fin-tină, să-și umple cănile, sticlele, borcanele.

„Domnule prefect, murdăria la Maglavit și în împrejurimile comunei este de nedescris, s-a plîns în scris mai marelui județului, inspectorul sanitar dr. Viorel Popescu. Nu sînt latrine, fîntini curate, condiții igienice de locuit. Vă rog dispuneți măsurile. Ciobanul Petre G. Lupu dă semne evidente de parafrenie (bocă psihică ce poate fi considerată ca formă intermediară între schizofrenie și paranoia. Pe de o parte există o dezorganizare a gîndirii bolnavului, pe de alta, tendința de a-și lega gîndirile și faptele de o idee delirantă, care poate să se manifeste și în sfera senzorială, individul avînd halucinații în legătură cu delirul său, n.n.). Gîndirea ciobanului este de tip delirant, iar gesturile îi sînt dezordonate, neadecvate la vorbire, neavînd aspect de implorare, de binecuvîntare, ci al lipsei de control. Propun internarea la București”.

Prefectul, încurcat, l-a chemat imediat pe semnatarul scrisorii, încercînd să-l îmbrobodească, făcînd o mutră naivă.

— Nu te agita, doctore. Dacă apa-i sfințită, ce treabă mai are acolo medicina?

Doctorul Popescu l-a privit perplex, neștiind dacă istețul avocat din fața lui își bătea joc de el, făcînd pe timpitul sau căzuse și acesta în patima bigotismului.

— Lipsa de igienă va duce la epidemii, domnule prefect, insistă medicul. Eu v-am făcut atent. Am raportul în scris. Acum hotărîți dumneavoastră, replică tăios, enervat de stupizenia situației.

Prefectul a înțeles să răspunderea îi era pasată. Ceva trebuia totuși să facă.

Am să-l numesc pe medicul primar al Calafatului responsabil pentru păstrarea sănătății în comună, iar pretorului o să-i dau dispoziții să angajeze oameni la curățenie. Mai mult ce pot face? Ești mulțumit, inspector?

— Dar cu ciobanul? insistă medicul, neconvins.

— Ce să facem? L-a văzut doctorul Albu și l-a găsit sănătos.

Inspectorul s-a simțit ofensat în capacitatea lui profesională.

— Omul este bolnav. Doctorul Albu, domnule prefect, pentru care am toată stima, ar trebui totuși să apeleze și la un specialist reputat. S-ar putea să mă înșel, dar manifestările ciobanului, pe care l-am urmărit cu atenție îndelung, sînt destul de tipice.

— Dă-mi voie să lămuresc problema, doctore, ca să excludem neînțelegerile. Dumneata ai în grijă păstrarea sănătății populației. Ți-ai făcut datoria, ne-ai făcut atenți, vom lua măsuri. Cît privește ciobanul, aici este altceva. Să zicem că ai dreptate, că omul este bolnav. Dar dacă îl trimitem la balamuc și iese răzmeriță sau ne trezim cu o campanie prin presă, cine ca răspunde? Ei?!

Doctorul Popescu nu s-a lăsat înfrînt, deși murdăria continua să troneze la Maglavit.

— Domnule primar, trimite cîțiva oameni să închidă fîntinile de la stîină, ordonă el telefonic, încercînd totuși să întreprindă ceva, văzînd îndărătnicia prefectului, pe care nu avea cum să o înțeleagă, deoarece nu cunoștea tainicile interese care existau în jurul „Minunii de la Maglavit”.

Dar fîntinile au rămas în continuare utilizate.

— Am să te amendez, domnule primar, l-a amenințat inspectorul sanitar, peste cîteva zile, venind să controleze aplicarea dispozițiilor sale. De ce nu ai închis fîntinile ?

— Le-am închis, domnule doctor, dar ce să faci cu pelerinii, care le deschid peste noapte ? răspunse candid edilul comunei, care nici gînd nu avusese să îndeplinească ordinul inspectorului sanitar.

— Atunci răspunzi dumneata direct dacă izbucnește o epidemie și moare cineva. Pușcăria te mănîncă. Înțelegi ce spun ?

Primarul a înțeles. Dar putea el să închidă bunătate de fîntini care aduceau atîta bănet ? Încercă deci să iasă din încurcătură, printr-o întrebare.

— Dacă-i așa pericol, iar fîntinile nici n-am cum le închide, ce-i de făcut ?

— Atunci, mîine chiar, așezi latrine, vreo douăzeci, prin pădure, la stîină, pe cîmp, peste tot și le stropești cu var zilnic, îl sfătui doctorul. Arzi gunoaiele. Iar în fîntini arunci în fiecare zi cîte trei găleți de var și una de sare grunțuroasă pentru vite. Asta noaptea, să nu vă vadă lumea. Ai înțeles ?

— Desigur, domnule doctor. Dar de unde bani, pentru toate ?

Pînă la urmă, primarul a găsit gologani, speriat cum era de molime. Și astfel, de bine, de rău, cu apa băută din fîntinile „sfinte”, saturată de chimicale, oamenii nu

se îmbolnăveau. Dar nici nu se vindecau bolnavii, care nu știau cît var și cîtă sare puseseră pe ascuns oamenii primăriei în apa fîntirilor.

Mai apoi s-a aflat că, în poiana de la „Buturugi”, salcia unde s-a arătat Dumnezeu lui Petru Lupu a început să plîngă. Dînr-o creangă picura, din timp în timp, stropi de apă lîmpe. Cîeva scornise zvonul că stropii erau făcători de minuni, vindecînd orice boală. Un șir nesfîrșit de oameni s-a format lîngă copac, fiecare sperînd să picure cîtva stropi, cu care pleca fericit că scapă cu ajutorul lor de boli și necazuri. Doi flăcăi, cățărați în salcie, lăsau să cadă în sticlutele întinse de nenorociții ce stăteau nerăbdători, cîteva picături, pe care le distribuiau apoi contracost. Minunea cu salcia s-a răs-pîndit și, peste cîteva zile, alți patru copaci „plîngeau”. Comitetul lui Șeicarul s-a grăbit să pună aici o firmă mare, pe care scria că, în poiană, va fi construit un sanatoriu, bineînțeles cu banii strînși de la cei ce luau „lacrimi sfinte”. Iar oamenii, în credulitatea și naivitatea lor băgau mina în buzunar și încesau sutele în cutia „de subscripție benevolă”.

Tărășenia cu sălciile plîngătoare a fost dată în vileag de ziarul „Dimineața”, într-un articol semnat de Al. Mihail. Gazetarul, fire iscoditoare, tot cercetînd copacii, a descoperit misterul „lacrimiilor”. În scoarță erau făcute de flăcăi, pe ascuns, găuri cu diametrul de cîtiva milimetri, menținute deschise prin infime fragmente de pai. Prin aceste orificii, sălciile lăsau să curgă seva din trunchiul lor, aidoma latexului din arborele de cauciuc. Șmecheria era veche prin partea locului, fiecare copil o știa de la bătrîni. Dar mulțimea adunată din toată țara la Maglavit, de unde să cunoască meșteșugul puilor de olteni de pe malul Dunării ?

7. În această atmosferă de mistificare și complicitate, zilele și săptămânile treceau una după alta, iar afacerile prosperau. Toamna era pe trecute. Trenurile speciale erau mai dese, tarabele și cârciumile înmulțite. Lume la Maglavit, din ce în ce mai multă, stirnită de campania neîncetată și bine dirijată a ziarelor lui Șeicar și Popescu, secondate de tot felul de fițiuci editate de grupări politice obscure, de legionari și cuziști.

Pe „Cîmpul revelațiilor divine” cum fusese botezat de Pamfil Șeicar islazul comunal al Maglavitului, mii și mii de oameni, cu fața rătăcită și ochii injectați, fanatizați în credințe mistice, alți și alți infirmi, epileptici, canceroși, sifilitici, tot felul de bolnavi cu maladii netratate de ani, așteptau, laolaltă cu armata de gură cască, hoți de buzunare și escroci, „predica” ciobanului sfânt.

Petrache Lupu se schimbase și el. După atâtea „predici” repetate la nesfârșit, după același tipic, învățate pe de rost cu corectările și adaosurile popei Bobin, rostea cuvintele mai clar, frazele mai cursiv. Devenise vorbăreț, ceea ce medicii constatau ca normal, iar popa Bobin să insinueze ca nouă minune. Ciobanul nu mai umbla în zdrențe. Își cumpăraseră cămăși albe, cu gulere, de la Craiova, o vestă neagră de stofă și pantaloni nemțești. Pe piept agățase o cruce grea de aur, iar în buzunarul de la vestă îndesase un ceas nou-nouț, cu lanț de argint, de care era tare mindru, deși nu știa să citească orele. Un frizer venea regulat de la Calafat să-l tundă și să-l bărbierească, iar în poartă stătea permanent la dispoziția lui un automobil luxos cu șofer. Se mai împlinise la trup și la față, ceea ce grăia că lăsase deoparte, de mult, truda la stină și mesele sărace. Preoții și călugării, care nu-l slăbeau din ochi. l-au învățat să se iscălească. Înșira literele cam brambura, dar se chema că știe să-și scrie numele.

Și lumea stătea, tăcută, să vină și să o binecuvînteze : „Doamne adută, doamne adută” ! Venea pe la 10 dimineața. Mașina își făcea loc cu greu prin mulțime, claxonînd mereu. În față, alături de șofer, sta absent Petrache Lupu. Ajuns la estradă, automobilul se oprea. „Sfîntul” rămînea în mașină. Șoferul se repezea să deschidă portiera, în timp ce cîțiva preoți cu centură și diagonală de legionari îl ajutau să coboare, apoi să urce agale treptele scenei improvizate. „Sfîntul” se lăsa condus pînă sus. Acolo rămînea locului, privind pierdut peste marea de capete. Lingă estradă, „lume bună” de la București : cîțiva miniștri, senatori, politicieni dornici să-și facă publicitate, care-l așteptau și ei pe cioban să-i binecuvînteze, privindu-l cu uimire și făcînd semn fotografiilor să-i surprindă pe peliculă la momentul potrivit. Reprezențatîia „sfîntului” începea, acompaniată de popa Bobin care, avînd la dreapta și la stînga lui cîțiva săteni, aduna cheta pe tăvi, făcîndu-și loc printre curioșii ingenunchiați, ce băteau la cruci în neștire.

Maglavitul avea aspectul unei imense și groțești panorăme. Se modificase mult. Satul, oamenii lui și ciobanul își pierduseră puritatea strămoșească. Fapt remarcat de toți cei care cunoșteau locul dinaintea „minunii”, sau chiar imediat după aceasta.

„S-a schimbat mult ciobanul Petrache Lupu de cînd l am văzut ultima dată, acum cîteva luni, în primele zile ale revelațiunii divine pe care susținea că a avut-o, remarcă în revista „Realitatea ilustrată”, ziaristul G. Miron. Astăzi, continua el reportajul, deși entuziasmul pentru „cauza” pe care o pledează nu pare deloc alterat... frazele pe care le rostește au ceva forțat și plictisit în depănarea lor. Petrache privește speriat mulțimea... și, urcat în amvon, se prîponește pe o spetează, își pune pălăria pe-o ureche, cu un gest nițel ștregăresc, își șterge su-

doarea, sughite și privește departe, în gol, spre Dunăre... „Ce frumos e!” exclamă o doamnă din înalta societate care a coborât din mașină. „Oui, qu'il est beau!”, completează o prietenă. Petrache și-a scos pălăria, se rezeamă de toiag și începe să-și țină predica: nu s-a schimbat cu aproape nimic de când a fost rostită pentru prima oară în fața unui public „organizat”. Cei noi veniți înțeleg foarte puțin din frazele rostite de cioban, dar pensionarii Maglavitului, care au învățat cuvintele pe dinafară, le traduc. La fiecare frază, Petrache face câteva popasuri și trage această concluzie: *iac' așa!*...”

Aproape nu este zi să nu se întâmple o „minune” la Maglavit. Mai toate au loc când vorbește ciobanul. Reporterul M. Ionescu, martorul unei „minuni” o descrie în „Epoca”.

„...În alt colț un bătrîn numai piele și oase, dă să moară. Un om aprinde o luminare. Lumea se înspăimintă. Moare... moare... moare... Petrache Lupu din amvonul său zărește scena:

— Iartă-l Doamne... Iartă-l Doamne... pronunță neconținut ciobanul în microfon și lumea fascinată repetă în neștire după el, făcîndu-și cruce după fiecare cuvînt, ca și Petrache.

Omul e ridicat de subțiori și scos din învălmășeală, stropit apoi cu apă și desfăcîndu-i-se sumanul își revine din leșinul ce-l cuprinsese din cauza căldurii verii, a oboșelii și a lipsei de hrană. Și cîți n-au văzut în această scenă o... minune. Ne luăm din nou agale după mulțimea care se îndreaptă în grupuri, grupuri, spre buturugi.

— Ai văzut minunea, maică?

— Care?

— Cu bătrînul ce da să moară, ~~da~~ nu l-a lăsat Dumnezeu...”

Cu asemenea întâmplări, Maglavitul a devenit treptat „Cazul de la Maglavit”. O bătălie s-a deschis și a început să se desfășoare fățiș și aprig mai întâi în lumea presei, apoi pe culoarele parlamentului. Unii încercau să demaște trista comedie și pe organizatorii ei, interesați să facă atunci mult tâmbălău, dar mai ales mulți bani, iar alții să cocoloșească adevărul imensei farse, mobilurile reale ale diversivității spirituale întreținută de cercuri anume rămase în umbră.

8. Presa independentă cerea insistent o anchetă guvernamentală asupra afacerilor care se făceau la Maglavit, precum și un consult medical autorizat. Pamfil Șeicaru și Stelian Popescu spumegau, se eschivau cât puteau, aminând, prefăcându-se că nu auzeau nimic, dar pînă la urmă au trebuit să întreprindă ceva. Stelian Popescu a obținut o audiență la patriarh. Directorul „Universului”, avocat cultivat, exersat în arta retoricii, expert în culisele politicianismului, în tripla lui calitate de fost ministru în cabinetul lui Ion I. C. Brătianu, deputat și ziarist, miza pe sprijinul capului bisericii.

— Prea Fericite Părinte, să ne ajutați să ducem cuvîntul Bisericii în rîndul credincioșilor, se smeri el, cu ochii plecați, făcînd pe cucernicul. Luați cuvîntul. Vă punem ziarul nostru la dispoziție.

— Credeți că este cazul, domnule Popescu ? răspunse doctorul Miron Cristea, distins prelat, dar mai cu seamă versat politician, pe un ton care putea însemna tot atît de bine aprobare dar și îndoială.

Patriarhul nu se simțea în largul său, nu atît dintr-o pudoare civică, politică sau bisericească. Trecuse prin multe în viața lui de zbucium, presărată cu izbînzii, dar și cu multe înfrîngerii. Judeca bine „minunea de la Maglavit”, ca pe o manevră politică a lui Vaida Voevod, Cuza, Goga și mai proaspătul Codreanu, politicieni pe

care-i cunoștea pînă în creștetul capului, încă de pe vremea cînd fusese membru al regenței lui Mihai. Ce i-ar fi scuturat el pe acești intriganți. Dar era suferind și slăbit la cei 67 de ani ai săi. Patriarhul tăcea, deci, dînd a înțelege celui din față sa lipsa lui de dorință de a fi cîtuși de puțin amestecat într-o asemenea poveste, ticluită cine știe de cine.

— Doar cîteva rînduri, Prea Fericite Părinte, insistă directorul „Universului”, simțind refuzul aproape.

Patriarhul cîntări propunerea jurnalistului, în liniște, după plecarea acestuia. Nu putea să refuze o luare de atitudine, ceea ce s-ar fi interpretat ca o aprobare tacită, nici să aprobe o acțiune a cărei desfășurare în timp era imprevizibilă, dar cu cei mai mulți sorți de compromitere. Prin urmare, cel mai cuminte rămînea așa precum zice înțeleapta vorbă românească „nici în car, nici în căruță”. A scris deci „Universului” :

„Desigur, în asemenea cazuri, oamenii — masele populare — pe lingă faptele verificate în pura lor realitate, în fantezia lor născocesc și minuni pe care nu le-a văzut nimeni. Mai ales poporul român, plin de fantezie și imaginație, înclină mult spre exagerări.

Asemenea exagerări, desigur se vor ivi și în jurul întimplărilor de la Maglavit ; dar timpul va cristaliza adevărul asupra celor revelate, lipsit de orice adaosuri înflorite de mulțime, de la unul la altul”.

Stelian Popescu a citit cu vădită nemulțumire scrisoarea doctorului Miron Cristea. Să nu o publice nu putea, iar dacă o publica, mare lucru nu făcea. Realiză că patriarhul îi făcuse festa. Strinse din dinți și trimise la tipografie textul, pe care-l intitula „Declarație”.

Poziția patriarhului nu avantaja ziarul „Universul” și, cu atît mai mult „Curentul”, ambele angajate cu toată puterea în „Cazul Maglavit”, ca de altfel și într-o cam-

panie susținută de torpilare a presei de stinga și în special a ziarelor „Dimineața” și „Adevărul”. Trebuia scos ceva capabil să estompeze „Declarația”; eventual un articol de la un om de știință, care să adere la ideea minunii, scoțind „basma curată” pe ciobanul făcător de miracole. Stelian Popescu a crezut că l-a găsit în persoana ilustrului profesor Gheorghe Marinescu, pe care l-a angajat contra unui onorariu demn de o somitate în materie, să examineze la fața locului pe „Sfintul Petrache” și să se pronunțe dacă acesta era sau nu sănătos. Gazeta miza pe un răspuns pozitiv, pe măsura sumei avansate. Certificatul profesorului Marinescu trebuia să fit transformat în artilerie grăa, cu tirul centrat împotriva tuturor celor care susțineau iresponsabilitatea ciobanului și demascau potlogăriile care se petreceau în jurul acestuia.

Profesorul Marinescu s-a dus chiar să-și facă meseria, nu să joace, după cum dorea Stelian Popescu, rolul de avocat. În fine, s-a reîntors în Capitală și a întocmit raportul său :

„Mi se cere să caut adevărul, dar nu să-l găsesc, exclamă el, de la început, în concluziile sale, ca și d’Alembert. Pentru mine, continuă savantul, e vorba de un fenomen mistic, este reacția unui suflet primitiv dar cinstit, care a cunoscut în armată, după mărturisirea lui, relele tratamente, în satul lui natal, disprețul, dacă nu batjocura în repetate rînduri, căci i s-au furat oi din turmă. Pagubă cu atit mai mare cu cît mica lui retribuție era foarte insuficientă ca să ducă o viață de om necăjit. La acestea s-a adăogat izolarea lui completă și contemplarea naturii. Toți acești factori și alții pe care nu-i cunosc — sublinia insinuant profesorul, dîndu-și perfect de bine seama cu cine avea de-a face, de întreaga regie a „minunii” — s-au strîns undeva în acel labirint de activitate psihică pe care-l numim inconștient, după împrejurări. Suferințele

morale grămădite în sufletul lui primitiv dar onest s-au tradus prin misticismul religios care i-a dat vedenia „Moșului”. Orice neurologist și psihiatru care cunoaște influența autosugestiei și a tratamentului moral a asistat la asemenea minuni sau le-a făcut el însuși, când este vorba de unele nevroze. În calitatea mea de elev al creatorului neurologiei moderne J. M. Charcot, mi-a fost dat să văz asemenea cazuri la Salpêtrière și am putut eu însumi vindeca diferite manifestări : oibire, surditate, paralizii și chiar — prin izolare — am vindecat o epidemie de coree ritmică histerică”.

— Domnule profesor, se înroși de enervare Stelian Popescu, citind referatul savantului. Eu v-am plătit să-mi dați un certificat de sănătate pentru ciobanul de la Maglav, nu ca să-mi demonstrați binefacerile medicinei. Cum ai făcut, cum ai întors-o, dar pină la urmă vrei morțiș să ne demonstrezi că dumneata ești mai tare și decît apostolii, la capitolul minuni. Așa ceva nu primesc, se zbîrli, obraznic, directorul ziarului, din ce în ce mai înfuriat de privirea zeflemitoare a savantului, care-l asculta cu interes profesional, ca și cum ar fi trebuit să-i pună și lui un diagnostic de sănătate mintală.

— Nu face nimic, excelență, îl ironiză savantul.

Dacă mata ești supărat, eu dimpotrivă. Uite, primește înapoi banii dumitale, făcu — căutînd în portvizit bancnotele, pe care le găsi și le așeză liniștit pe biroul patronului. Dacă nu vrei referatul meu, am să-l dau altora. Că-i păcat să-mi fi pierdut atîta timp degeaba, numai de hătîrul ziarului dumitale.

Stelian Popescu înmărmuri :

— Am să te dau în judecată, își ieși el din fire.

Bătrînul neurolog, la cei 71 de ani ai săi, nu se lăsă intimidat de bărbatul din fața sa. Scoase batista, își șterse tacticos mustața cărunță și chelia care-i desco-

perea creștetul, prelungindu-i fruntea înaltă, apoi, păturind tacticos obiectul cu o atit de lumească utilizare, se ridică de pe scaun.

— Bine, zise. Ne-am înțeles. Dumneata mă dai în judecată, iar eu rămîne să public, unde crez de cuviință, constatările mele.

Stelian Popescu a tresărit, absolut surprins de o asemenea nebănuită alternativă. Își dădu seama că nu se putea lupta cu medicul, al cărui renume depășise de mult hotarele țării. Gheorghe Marinescu era membru al Academiei Române, al Academiei de Medicină din Paris, naiba știa, gîndea el, al citor altor societăți științifice din străinătate. Un scandal cu profesorul Marinescu putea deci fi catastrofal. Sigur, avea la îndemînă arma calomniei. Îl putea declara senil. Dar n-ar fi folosit la nimic. Încolțit încercă să devină calm.

— Nu o lua și dumneata astfel, profesore, o drese pe un ton cît mai amical posibil. Am spus eu că nu public referatul? Îl public, de ce nu. Dar mie îmi trebuia un certificat de sănătate pentru cioban, căci uite cum mai spumegă bolșevicii aceia de la „Dimineața” și „Adevărul”.

— Eu, domnule ministru, nu fac politică. Asta faci dumneata. Eu fac știință. Acum, fiindcă ai spus că-ți convine să publici referatul, ți-l las aici. Cît privește onorariul, ia-l înapoi, te rog, ca să nu avem vorbe, închise discuția profesorul, prudent pentru viitor.

Învins pe propriul lui teren, Stelian Popescu a dat la cules textul. A doua zi, 6 octombrie, „Universul” îl insera.

— Parcă spuneai că-i omul dumitale, șefule, i-o servi chiar în cursul dimineții, Pamfil Șeicaru, căruia ceva îi spunea că „afacerea Maglavitului” începea să miroasă.

Nu se înșela, simțurile sale de gazetar cu pistolul în călimară, dezlănțuite încă de pe vremea cînd condusesese,

imediat după război, revista sugestiv intitulată „Hiena”, erau încă bine ascuțite.

După declarația patriarhului și articolul profesorului Marinescu, un val de atacuri se revărsă asupra „afacerii de la Maglavit”.

Primul a deschis focul violent directorul publicației independente „A.B.C.”, Emil Socor.

Pe Emil Socor, reporterul F. Urseanu l-a găsit, dimineața, în redacție.

— Șefule, am o știre de pagina întâia. O minune mai tare ca la Maglavit, îi comunică încrezător în succes. Este o biserică în Dobrogea, cu o cruce făcătoare de minuni. Auzi, domnule. Zice lumea că, în fiecare an, crucea crește din pământ cu zece centimetri și cine o atinge se face bine de orice boală.

Emil Socor îl opri din entuziasm cu un gest scurt.

— Ia mai lasă-le dracului de minuni. Ați înnebunit cu toții. Pretutindeni numai sfinți. Plouă cu sfinți în țara asta. Parcă-i o epidemie. De trei luni, Dumnezeu nu mai are altă treabă decât să pogoare în România și să se arate ba la unul, ba la altul. Maica Precesta și ea ține isonul, oglindindu-se în ferestre. Minuni la Maglavit, minuni la Tecuci, minuni la Timișoara, minuni la Iași, naiba mai știe pe unde. Acum pici și tu cu o minune. Schimbăm placa. Nu mai ține. Presa-i făcută pentru informarea curată a opiniei publice, nu să timpească lumea.

Urseanu îl privi nedumerit, aruncându-și ochii pe biroul directorului, unde trona, peste manuscrise, un pistol.

— Ce faci, șefule, cu pistolul? îl întrebă speriat. Este încărcat?

— Măi baiatule, tu nu citești ziarul nostru de astăzi. Ia uită-te nițel pe el, își îndemnă Socor, reporterul.

Urseanu desfăcu repede un exemplar și rămase mut. Emil Socor publica, la loc vizibil, copia fii matricole mili-

tare a lui Petrache Lupu, aidoma celei ascunsă de prefectul Girboviceanu, din care rezulta limpede că „sfântul” nu era normal din punct de vedere medical, drept care fusese reformat din armată.

— Asta lovitură ! exclamă Urseanu.

— Da, lovitură. Urmată acum de amenințări cu moartea. Dar lasă că le dau eu, mama lor de bandiți, injură Socor, punînd mîna pe pistol.

— Îi știi pe criminalii ăia care te-au amenințat ?

— Dacă i-aș ști...

— Trebuie să fie dintre pramatiile lui Zelea Codreanu.

— Care o fi, care nu, tot una pentru mine.

În această atmosferă de furie și teroare dezlănțuită de uneltele celor ce întrețineau mascarada de la Maglavit, primesc lumina tiparului, una după alta, o mulțime de lucrări cu caracter analitic asupra celor petrecute în Oltenia. Era ca un contraatac al bunului simț.

III

1. Octombrie în 1935 a debutat printr-un lung șir de ploi. O atmosferă de plumb copleșea sufletele. Era ceva neprielnic, ceva tulbure, nefiresc, ce plutea peste orașe, peste sate. Sărmanii țărani, numai pielea pe oase, cu trupurile slăbănoage, acoperite de un țol, se tirau pe brazde, în clisa grea, la arat, infometați fără bucatele refuzate mai lunile trecute de cîmpul ars de soarele dogoritor al unei veri dușmănoase. Înfruntau cu dîrzenie apa zăludă, ce cădea din cer anapoda, una cu pămîntul pe care-l munceau din greu, dar cu speranța roadelor bogate, în vara viitoare. Incertitudinea satelor se amplifică la oraș. Oamenii iritați se încăierau din te miri ce. Bătăile, asasinamentele, sinuciderile, singele și banii escrocați se lăfăiau cu

litere groase în ziare. Bodegile, pline de lume pestriță și fum să-l tai cu cuțitul, se transformaseră în tribune politice, în care, te miri cine, după moda noului cancelar al Germaniei, Adolf Hitler, împărțea și despărțea lumea, la o halbă cu bere.

Birtul coșcovit de pe strada Brezoianu, unde reporații mîncau chiftele și beau bere „Bragadiru” pe datorie, păsuiți de „Nea Marinescu”, patronul nevoiaș al prăvălierei care, după atîtea „afaceri strălucite” făcute cu gazetarii, se afla în pragul falimentului, era loc de trăn-căneală, schimb de subiecte și informații — „dă-mi, să-ți dau”.

Nea Petrescu C.F.R., edecul localului, a cărui ocupație de căpetenie o întruneau informațiile feroviare, gen modificarea „mersului trenurilor” în funcție de anotimp sau organizarea de garnituri speciale, era prost dispus. Toată vara îi mersese binișor, de cînd cu minunea de la Maglavit : reclame peste reclame, plasate la mai toate ziarele, bineînțeles cu un comision substanțial ; mai tu un pelerinaj cu vagoane speciale obținute pe sub mînă ; cîteva intervenții la mai marii căilor ferate, mărinimos onorate. De cîteva săptămîni, însă, șoma. Cătrăneala i se citea limpede pe fața-i prelungă.

— Nu mai merge. Miroase a război, amice, rosti sentențios, trîntindu-și halba goală pe masa acoperită cu o foaie albă de hirtie.

— Ce nu merge, nea Petrescule ? il iscodi un confrate comesean, cam ponosit îmbrăcat, scuturînd scrumul unei „Regale R.M.S.”, țigaretă de lux pentru buzunarul său.

— Afacerili, Florică, se înfurie negramatical „C.F.R.-ul”. Nu vezi ce-i afară ? Toarnă, toarnă, pe rupte. Cui crezi că-i arde de excursii sau de procesiuni la Maglavit ? Parcă vine potopul și eu nici lemne de foc nu mi-am luat.

— Ei lasă, se îndreaptă ea vremea, maestre, și o să-ți iei matala lemne, doar nu vine iarna de acum, caută să-l liniștească comeseanul, trăgînd cu nesaț un ultim fum.

— Treaba-i moartă, Florică. E un noroi la Maglavit că te-ngropi pînă la genunchi. Nici cu boii nu mai ieși. Pînă nu s-o zvînta pămîntul, la primăvară, „Sfîntul Petrarhe” poate să doarmă liniștit pe cuptor. Însă vine războiul mai repede și lui tot nu o să-i pese, doar e „sfînt” și pe deasupra reformat în armată. Dar pe tine, Florică, și pe mine, cine ne scapă de front, iubitele ? Petrarhe Lupu ? la spune tu !

— Fugi că ești prăpăstios, nea Petrescule. Ce-ți veni cu războiul ?

— Ascultă la mine. Nemții și-au luat-o în cap și, de nu s-or potoli, ai să vezi în ce rahat intrăm cu toții. Că francezii nu-i lasă. Și dacă iese dandanaua între nemți și francezi, noi nu putem sta deoparte.

— Exagerezi.

— Eu exagerez !? Ia să le luăm la rînd. De cînd a venit Hitler la putere ce se întîmplă în Germania ? Au alipit Saarul anul acesta în martie ? Vor și Renania și dracu mai știe ce ?

— Da.

— Este sau nu Saarul arsenalul Germaniei ?

Florică încuviință din cap.

Mișcarea a doua, hai să zic o săptămînă mai tîrziu. Hitler declară oficial constituirea aviației militare germane, la care aliații n-au suflat, deși la Versailles au interzis nemților să mai fabrice avioane. Peste încă o săptămînă, mișcarea a treia, care se naște din primele : Hitler semnează legea pentru refacerea armatei germane și introducerea serviciului militar obligatoriu, interzise după capi-

ture. Scrie „Porunca Vremii” că acum au o jumătate de milion de soldați ? Scrie ! Dar eu cred că Hitler a îmbrăcat două milioane. Omul nu stă. E pus pe bătaie.

— Pe naiba, cine se pune cu englezii și francezii ?

— Uite Hitler. Dar stai că n-am terminat. Zici de englezi, nu ? I-au dat ei voie Germaniei să-și refacă flota ?

— Ai dreptate, dar numai o treime din tonajul Angliei.

— Asta a fost în iunie. Neamțul e neamț, scumpule. Cine-l controlează cite submarine face el pe zi ? Ei ? Dar stai că tot n-am terminat. Sint italienii prieteni la toartă cu Hitler ? Sint ! Ce face Mussolini ? Ia să o luăm metodic. Anul trecut a semnat în primăvară un tratat cu ungurii și austriecii pentru organizarea bazinului Dunării. Nu-ți spune nimic tupeul ăstuia ? Noi unde sintem, dar cehii, dar sîrbii, dar bulgarii ? Așa au făcut și cu Abisinia. Prin mai s-au aranjat cu francezii și alaltăieri au intrat peste Negus. Fac ceva pe Liga Națiunilor. Uite așa o să ne ocupe și pe noi.

— Cine frate ?

— Cum cine, doar sint clar. Austriecii, ungurii, nemții, toată gașca.

— Las-o baltă, nea Petrescule.

Petrescu-CFR își privi sfidător companionul, aranjîndu-și cu pieptenele cărarea impecabilă „à la garçon”. Apoi mai comandă birtășului o ultimă halbă, bineînțeles pe datorie.

— Ah, era să uit, tocmai ce-i mai important, adăugă el, sorbind din spuma deasă. Cred că s-a dus cu Maglavitul. Il știi pe Vălăreanu ?

— Care, senatorul ?

— El.

— Mda. Ce-i cu ăsta ?

— Aud că-i la cuțite cu episcopul Vartolomeiu. Se spune că a descoperit niște fraude de milioane la Maglavit.

— Nici nu mă miră. Ce te așteptai ? Doar se știe că unde-i Șeicaru se fură cu... caru'. Însă, pe vremurile astea, nea Petrescule, nu poți avea încredere în nici un zvon. În februarie avem alegeri. Acum începe dansul. „Care pe care, calomnia în floare !”

— Amice, nici vorbă de calomnie. E o panama, „di granda”. Toma Vălăreanu l-a somat pe episcop să dea socoteală în Senat.

— Ia uite ce mai știre. De ce n-o pui în pagină, frate ?

— Sint nebun ? Nici nu ajunge manuscrisul la pește (porecla lui Stelian Popescu, care semna P. St., n.n.). Îl ia frumușel Lungulescu și mi-l bagă pe git. Ce-mi trebuie mie povestea asta ? O să vind poanta la „Epoca” sau la „Gazeta”. Băieții sint ei săraci, dar la o treabă ca asta plătesc mai bine ca „Dimineața”. Dar ia vezi, nu sufli nimic, că ne supărăm.

— Mă ofensezi, nea Petrescule. Chiar așa mă crezi ?

Edecul birtului de pe Brezoianu avea totuși fler. „Minunea de la Maglavit” începuse să piardă din vigoare din cauza... ploilor. În zadar trăgea la articole însuși redactorul șef al „Universului”, Gh. Lungulescu și cel mai „lacrimogen” condei al „Curentului”, Lorin Popescu. Maglavitul era pustiu. Popa Bobin număra în taină gologanii culeși peste vară, tarabagiii își luau tălpășița, hangiii și cărăușii de ocazie suspinau după clienții care nu mai veneau. Administrația Căilor Ferate suspendase trenurile speciale.

2. Prin urmare, înconjurat de o mare de noroi lipicios, Maglavitul era „en relache”.

Popei Bobin i-a venit atunci ideea turneelor „Sfintului” prin țară și afacerea părea să se pună din nou pe picioare. „Dacă nu vine lumea la Maglavit, pleacă Maglavitul după lume”, scria ziarul „Zorile”, comentînd inovația. Iată-l deci pe „Sfintul Petrache”, îmbrăcat totul numai în alb, înconjurat de popi și de călugării minăstirii nezidite de la Maglavit, pornit la drum. În plină campanie electorală, prezența lui „făcea bine” la mitingurile politice, fiecare candidat „naționalist” la deputăție adjudicîndu-și dreptul la a-l lua ca „argument” în favoarea demonstrațiilor lui retorice. Petrache, uluit de lumea necunoscută în care intra, de zarva orașelor și tîmbălăul ce-l isca prezența lui, plutea dus, cu mintea blocată. Repeta într-una, gîngav, ce învățase pe de rost. Oamenii i se închinau, dar el nu știa dacă aceștia o făceau din pură credință în Dumnezeu or din fățărnicie. Adăugase „predicii” sale ceva nou : „Să asculte cu toții de omul cel mare al țării noastre, zicea el, adică de Maiestatea Sa regele Carol al II-lea și de mai marii Bisericii noastre drept măritoare ortodoxe române. Iar cînd trag clopotele în duminici și sărbători toată lumea să meargă să se pocăiască la Sfinta Cruce, că Motu e supărat pe noi”.

Element care nu putea să scape observațiilor gazetarilor, puși pe interpretări și speculații. Era vădit „de la o poștă” că Șeicaru și Popescu cedaseră monarhiei pe „Sfintul de la Maglavit”. Era vremea regelui, care-i amenința pe toți cu desființarea partidelor.

Din cînd în cînd, ciobanul mai uita lecția doctă învățată pe dinafară, punînd de la sine îndemnuri : „Să postim, bă fraților, miercuri, vineri, toate posturile. Fomeili

să nu mai arunce topiile la garduri. Timp pe paișpe ani ne strigă motu pe toate orașii și satii să ne lăsăm de toate relili"...

Senatorul Toma Vălăreanu urmărea cu furie stăpînită inovația cîmprenorilor de ceremonii de la Maglavit, bănuind în umbra acestei mascarade bănoase, sutana episcopului Vartolomeiu.

— Bon jour, Alecule, telefonă el șefului de cabinet al ministrului cultelor, te rog anunță-mă în audiență pe miine dimineată. Se poate ?

— Nea Tomiță, ce întrebare poate fi asta ? Oricînd, cu plăcere.

Vălăreanu s-a dus la minister devreme, ca să intre primul.

— Domnule ministru, începu fără ocolișuri, am a spune o problemă gravă, referitoare la moravurile episcopului Rimnicului Noului Severin.

Ministrul ciuli urechile, fără a da însă impresia că-l interesează chestiunea cu ceva. Vălăreanu continuă :

— Mai precis este vorba de Maglavit, pe care Prea Sfinția Sa l-a transformat în antrepriză personală. Mai întii a dat ordin protoiereului Ștefan Popescu să ia de la preotul comunei toate daniile făcute de credincioși. Apoi, ca să nu se mai știe cine și cît a dat, a mai ordonat să-i fie trimise hîrțiile, actele și registrele parohiale privitoare la stringerea diferitelor sume care, după știința mea, prin vară, se adunau cam la un milion de lei, dacă nu mai mult. Unde sînt banii aceștia și cine-i folosește, nimeni nu știe. Ca să nu mai spun despre sumele ce s-au dus fără a mai fi înregistrate. În fine, spre a putea manevra mai bine treburile, Prea Sfinția Sa a alcătuit un comitet de acțiune din unsprezece membri, punîndu-se singur președinte, cu sarcina de a colecta daniile, de a păstra curățenia, disciplina și îngrijirea pelerinilor, paza de

furturi și speculă. Ce a făcut comitetul o știe întreaga lume. Bani a colectat cu grămada, dar comuna a ajuns o groapă de gunoarie. Nu tu latrine, nu tu spații pentru adăpostirea omenirii venită din toată țara, măcar acolo niscăi corturi de campanie. Speculanții și pungașii colcăie nestingheriți, iar pelerinii sînt lăsați în plata domnului. Am cerut episcopului să deschidă o anchetă asupra afacerilor pe care le face popa Bobin, parohul bisericii, un individ corupt pînă în măduva oaselor, să-mi fie iertată expresia. Prea Sfinția Sa nu putea să mă refuze, doar știe că-l interpelez în Senat. A aprobat în principiu ancheta, dar nici pînă acum nu a făcut-o careva, trimițindu-mi vorbă că nu poate să ia nici o măsură, deoarece, auzi motiv, comitetul lui nu este persoană juridică și nu poate judeca actele popii Bobin. Ca și cum domnia sa, ca superior ierarhic n-are nici o putere asupra unui popă de țară. Ia uite, domnule ministru ce-mi îndrugă episcopul, se întinse Vălăreanu peste birou, vîrînd demnitarului sub nas scrisoarea feței bisericești.

Ministrul se eschivă.

— Lasă, lasă, te cred.

Vălăreanu continuă :

— Ce-mi scrie, dinsul. Că va deschide anchetă numai cînd, citez „această dumnezeiască vedenie va deveni persoană morală”. Bătaie de joc. Adică, cine să-l creadă serios, cînd pretinde ca o minune să devină persoană juridică ? Deocamdată s-a autoînsărcinat să asigure siguranța fondurilor strînse pe numele ciobanului Petrache Lupu și să le depună la bancă. Știți cîți gologani s-au depus ? Nici două sute de mii de lei. Fără a pune la socoteală materialele de construcție pentru minăstire, care nu se știe pe unde s-au înstrăinat. Cum să nu se producă atitea fraude, cînd episcopul se contro-

lează pe sine însuși. Ca să curm această situație am cerut Prea Sfinției Sale, în calitate mea de senator la Maglavit, să numească un casier propus de mine. Bineînțeles l-a refuzat. Ei bine, domnule ministru, este de datoria guvernului să intervină în chestiunea aceasta, înainte ca scandalul să ia proporții și mai mari.

Ministrul l-a informat mai întâi pe superiorul său, Gheorghe Tătărescu.

— Cred că nu-i bine să amestecăm guvernul într-o treabă bisericească, frate, s-a eschivat președintele Consiliului de Miniștri, preocupat să nu-și strice relațiile cu doctorul Miron Cristea, la legătura cu patriarhul. Să-și rezolve singur problema.

Bineînțeles, episcopul a aflat despre demersurile senatorului și, încurajat de tăcerea patriarhului, a pus mina pe condei și a scris o broșurică, tipărită iute în propria-i întreprindere, în care și-a persiflat adversarul. „Petrache Lupu, susținea autorul fițiucii, făcînd uz de toate cunoștințele sale de doctor în filosofie și drept la Sorbona, nu a fost ales de Dumnezeu nici ca om, nici ca cetățean, ci ca creștin, fiind fiu al Sfintei Biserici. Deci episcopul local este singurul îndreptățit să se ocupe de produsurile lui propovăduitoare și făcătoare de minuni, ca nu cumva să se abată de la învățăturile Sfintei noastre Biserici, mărginindu-mă pentru partea materială numai la atribuțiile pe care această dumnezeiască vedenie le va avea ca instituțiune juridică și legală”.

La Maglavit, treaba era încurcată, comitetul episcopului fiind într-o aprigă luptă cu fostul comitet desființat din ordinul prea Sfinției Sale. Popa Bobin, expropriat din afacere aproape integral, urzea nevăzut intrigi demne de cardinalul Mazarin. Scandalul, atmosfera de gilceavă, invidie și răutate au ajuns pînă la urmă de notorietate publică.

Protestele curgeau. La 16 aprilie 1936, Petrache Lupu, neștiutor de carte și absent de la toate cele lumești, care nu primea nici măcar un bănuț de undeva, a „semnat” o telegramă adresată episcopului :

„Nu admit comitetul ales ilegal la 14 aprilie sub președinția cucernicului preot Cristescu. Rugăm dispuneți intrarea în legalitate”.

Cine l-a învățat pe cioban să se exprime savant ? De unde știa el că este ilegal Comitetul papei Cristescu ? Poate oamenii senatorului Vălăreanu ? Sau poate popa Bobin ?

Oricum, în aceeași zi, preotul Florea Smeu din Maglavit, aflînd de telegrama lui Petrache Lupu, spre a contracara o eventuală opinie publică potrivnică episcopului, trimite și el superiorului său o telegramă :

„Se simte nevoia ca Sf. Biserică să-și exercite autoritatea la Maglavit fără intirziere, altfel va fi mare rătăcire. Ciobanul să rămînă cu misiunea lui, iar comitetul ales legal la 14 aprilie să lucreze sub permanenta supraveghere a Sf. episcopii”.

Mai clar nici că se putea, „Sfintul” să rămînă la cele sufletești, iar episcopul la cele bănești. Ceea ce Prea Sfinția Sa a găsit normal, continuînd să-și vadă de treabă cu comitetul său, făcîndu-se că nu știe de protestul telegrafic al ciobanului, cunoscînd prea bine că nu acesta îl compusese.

Dar episcopul plănuia o lovitură magistrală : un sobor uriaș la Maglavit, în frunte cu patriarhul. Cu o asemenea prezență ilustră, vedea cclea deschisă spre noi și noi întreprinderi, plănuite în gînduri de taină. S-a urcat în tren și s-a oprit la București, pe Dealul Mitropoliei.

— Prea Fericite Părinte, l-a conjurat episcopul pe patriarh. Cu toată smerenia te rugăm să ne vizitezi locul dumnezeieștilor vedenii de la Maglavit, spre bucuria miilor de credincioși.

Doctorul Miron Cristea l-a privit ascuțit. Episcopul îl indispunea prin aroganță și pe deasupra îi era tare antipatic, venindu-i la ureche tot felul de clevetiri răspindite de Vartolomeiu la adresa sa. Om fin, patriarhul nu l-a repezit și nu l-a admonestat pentru învîrtelile făcute în numele Bisericii la Maglavit.

— Prea Sfințite, noi nu putem veni la Maglavit, avînd alte treburi aici. Dar, am vrea să vă dăm poruncă de a rămîne cu ciobanul Petre Lupu numai în relațiuni de amicitie duhovnicească. Atît și nimic mai mult.

Ieșind de la patriarhie, episcopul Vartolomeiu s-a grăbit să facă o declarație ziariștilor, arborînd o mimică deznădăjduită :

Restrîns numai la aceste atribuții, eu nu mai pot reprezenta oficial această dumnezeiască vedenie, ca în cazul în care aș fi fost conducătorul lăcașurilor sfinte ce se vor clădi în localitate, fie ea minăstire, fie numai ca biserică.

Declarația, publicată de „Universul”, „Curentul” și alte ziare, l-a indispus și mai tare pe patriarh.

Doar senatorul Toma Vălcăreanu se arăta mulțumit. Dar nu pe deplin. Deocamdată era preocupat, ca toți politicienii, de problemele electorale, la ordinea zilei.

3. La 18 februarie 1936 s-au ținut alegeri parțiale. Contrar așteptărilor și împotriva prezenței „echipelor morții” gogo-cuzisto-legionare, alcătuite din scursura societății, candidații „de stînga” aparținînd Blocului democratic, Frontului plugarilor (președinte dr. P. Groza), MADOSZ-ului, Partidului socialist (Popovici) și fracțiunii P.N.Ț. a doctorului N. Lupu au înfrînt pe contracandidații

lor liberali, ca și pe adepții lui Goga, Cuza și Codreanu. Rezultatul alegerilor constituia un barometru pentru campania electorală de la sfârșitul anului 1937, când expira mandatul guvernului Gh. Tătărăscu, vădind orientările electoratului. În această situație, fiecare grupare politică încerca să se adapteze momentului, reformulându-și programele, refăcându-și tactica de atragere a votanților. În această tevdură, fiecare putind sfîșia pe celălalt, fără scrupule, „L.A.N.C.” și „tinerii idealişti” ai lui Codreanu aveau propriile lor metode, învățate de la falangele lui Mussolini și batalioanele de asalt ale lui Hitler, instituind un val de teroare și intimidare violentă împotriva adversarilor lor politici.

Acest contraatac, care lăsa în urma lui singele unor oameni ce iubeau libertatea, a declanșat o puternică reacție populară în întreaga țară : grevele se țineau lanț, protestele și demonstrațiile nu conteneau la orașe și sate, cetățenii adunați în fața primăriilor și ministerelor, cerind guvernului Gh. Tătărăscu să ia măsuri împotriva dezordinelor provocate de bandele de bătăuși și asasini, speculei, scumpetei.

Guvernul liberal și camarila regală au intrat în panică, o campanie de manifestații împotriva lui Hitler și Mussolini, tocmai în momentele de ascensiune furibundă ale acestora apărind în ochii lor ca un pericol diplomatic. Pe de altă parte, Carol al II-lea urmărea să preia el cursul evenimentelor interne, instaurind o dictatură personală. În orice caz, politica „divide et impera” i se părea cea mai potrivită. Prin urmare, un bloc masiv al partidelor de stînga îl incomoda. De liberali și țărăniști nu se temea, fărîmițîndu-se singuri, între ei. Cuza, Goga și Codreanu, care abia întruniseră împreună sub 5 la sută din sufragii, ia alegerile parțiale, nu-l îngrijorau. Pericolul îl întvedea doar în partidele de stînga, acelea care erau capabile

să gonească monarhia. cum se petrecuse nu de mult în Spania, unde regele Alfonso al XIII-lea fusese nevoit să renunțe la tron.

Cu girul lui Carol al II-lea, guvernul s-a așezat la treabă, împiedicînd demonstrațiile antifasciste, suprimînd gazetele care luau atitudine împotriva acțiunilor lui Hitler, Mussolini și Salazar, dizolvînd organizații politice, sigilînd sediile partidelor sub diverse pretexte.

Evenimente externe îl încurajau pe Carol al II-lea la astfel de măsuri, grăbindu-i acțiunile. Războiul în Etiopia tocmai se sfîrșise cu transformarea țării în colonie italiană și Victor Emmanuel al III-lea, proclamat împărat, îl copleșea cu onoruri pe Benito Mussolini. Liga Națiunilor a ridicat sancțiunile economice împotriva Italiei, consemnînd astfel aprobarea violenței în relațiile internaționale, ca și slăbiciunea ei. În Germania, Hitler denunțase Tratatul de la Locarno și trupele sale ocupaseră Renania, sfidînd pe aliați, care păreau că nici nu văd ce se petrecea în jurul lor. Anglia era preocupată pe aventurile amoroase ale proaspătului ei rege Eduard al VIII-lea, iar Franța schimba guverne după guverne, într-o campanie electorală fără sfîrșit și fără țel.

În iulie, alt eveniment semnificativ: declanșarea războiului civil din Spania. Pe cale de a fi înfrinși, rebelii lui Franco au cerut ajutorul lui Hitler, care s-a grăbit să li-l dea, în timp ce la Londra, 27 de țări europene semnau un Acord de neintervenție în războiul spaniol, care favoriza în fapt pe fasciști.

Constituirea Axei Berlin-Roma și a Axei Berlin-Roma-Tokio, cu vădite intenții războinice, făceau să se întrevadă teribile modificări în politica internațională, pe care Carol al II-lea le cumpănea între o partidă de vînătoare, o paradă militară și un chef de pomină, urmat de escapade nocturne cu femei ușoare.

Întăritate de îndrăzneala lui Hitler, Mussolini și Franco, grupările de extremă dreapta din țară activau, susținute de presa lui Șeicaru și Stelian Popescu, care uitase între timp de „Sfântul Petru Lupu”, evenimente mult mai importante reținându-le atenția și, în primul rând, apropierea alegerilor generale, pe care Goga, Cuza și Codreanu nu doreau să le rateze, încurajați tacit de Carol al II-lea. Ei nu bănuiau că atitudinea monarhului avea temeuri ascunse, înțelegând în aceasta o slăbiciune carlistă, nu manevra abilă de a-i transforma în final ca forță de șoc împotriva stângii în general, pentru ca, din ciocnirea aceasta, să rezulte slăbirea tuturor și implicit netezirea drumului spre dictatura regală.

Abia în acest moment de limpeziri politice s-a produs interpelarea lui Toma Vălcăreanu în Senat, de mult urzită, tot aminată și transpirată în lumea presei, care o aștepta, trezind amintirile încă proaspete despre Petru Lupu, deși nu el forma pe prim plan subiectul dezbaterilor parlamentare. Vălcăreanu, convins de mult că episcopul îl înlăturase de la administrarea „Minunii”, urmarea tenace pas cu pas, tot ce se petrecea zilnic la Maglavit. Avea servieta doldora de documente compromițătoare pentru toți cei care trepădușeau în jurul lui Petru Lupu, dar mai cu seamă acte împotriva Prea Sfințitului.

— De două săptămâni îl somăm pe episcopul Vartolomei, senator de drept, să vină în fața noastră, spre a se disculpa de acuzațiile ce i se aduc pe chestia Maglavitului, se indignă senatorul Vălcăreanu, luând cuvântul la tribuna Senatului.

— Protestez împotriva cuvântului somație, sări din banca lui senatorul Al. Jecheanu.

Președintele Senatului bătu de câteva ori cu ciocănelul în pupitrul său, chemind la ordine. Toma Vălcăreanu, obișnuit cu asemenea întreruperi, continuă fără a se sinchisi.

— Domnilor senatori, astăzi sîntem în 12 decembrie, postul Crăciunului. O fi poate slăbit Prea Sfinția Sa, după atîta post, că doar știu ca tot creștinul că începe la 15 noiembrie. Dar chiar într-atît, încît să nu poată onora cu prezența adunarea supremă prin care-și exercită țara puterea legislativă, nu-mi pot închipui. Mă rog, tuși Vălăreanu, ironic. Prea Sfinția Sa, probabil se știe, cum se spune, cu musca pe căciulă, căci de peste un an presară ură și vrajbă prin publicații, amenințări scrise în cărți și articole de ziare, insultînd pînă și pe Prea Fericitul Părinte patriarhul, doctorul Miron Cristea, precum și pe alți înalți prelați, spunînd între altele în broșura domniei sale intitulată... (senatorul se oprește și caută ochelarii în buzunarul de la piept al hainei, scoate o hîrtioară, fără grabă, mărind tensiunea adunării, apoi citește rar) „Cauzele care m-au împiedicat să dau dumnezeieștii vedenii de la Maglavit calitatea de instituție de binefacere” că postul de mitropolit al Ungaro-Valahiei i se propusese lui, cu ani în urmă, dar Prea Sfinția Sa a renunțat în favoarea doctorului Miron Cristea. Asta îl doare pe episcopul Vartolomeiu că acum Prea Fericitul Părinte, patriarhul, nu a ținut seama de aceasta și nu l-a sprijinit în problema Maglavitului. Ba mai mult, chiar a oprit să se dea curs cererii înființării unei formațiuni de așezămînt bisericesc la Maglavit și i-a cerut să desființeze comitetul de preotese și învățătoare, al cărui președinte s-a autoales de drept și pe viață. Prea Sfinția Sa, ca slujitor al Domnului, care ne învață să nu mințim, uită să spună cine erau de fapt membrii acelui comitet, pe care vrea să se creadă că se afla alcătuit din nevinovate și credincioase femei. Ce autoritate morală mai poate inspira un episcop ca Prea Sfinția Sa Vartolomeiu, față de dogmele creștinești și în fața turmelor de credincioși pe care-i obligă să-i păstorească, cînd dinsul umblă numai după avantaje materiale, cazuri

existind destule la activul domniei sale. Ori este suficient ca un prelat, în speță Prea Sfinția Sa Vartolomeiu, să aibă o tipografie intitulată „Tipografia Episcopului Vartolomeiu — R. Vâlcea” și de aici să înceapă o campanie deșănțată și anticreștinească față de înalții prelați ; căci atacînd înaltele fețe bisericești, implicit lovește în Sfînta noastră Biserică și credința strămoșească. Ce are de spus domnul ministru al Cultelor despre toate acestea ?

Senatorul Al. Jecheanu, amic al episcopului, ripostează :

— Cum îndrăznești, domnule Vălăreanu, să critici o înaltă față bisericească, care exercită autoritate pentru stîrpirea unor abuzuri ce s-au cuibărit la cei mici de acolo, tocmai acum cînd se frămîntă țara noastră și țărînimă, în special, de secte religioase, care de multe ori au scopuri cu totul subversive, în special comuniste ? Cer să se sisteze discuțiile, domnule președinte, strigă el din toate puterile, ca și cum ar fi vrut să convingă prin amploarea vocii.

— Domnule Jecheanu, îl apostrofă pe loc senatorul Hacman. Incetați dumneavoastră abuzul de a întrerupe vorbitorul. Problema este mai serioasă decît o vedeți dumneavoastră.

Dezbaterile asupra cazului episcopului Vartolomeiu au fost amîinate. Prea Sfinția Sa, intrat în scandal public, nu se lasă. Cum era expert în broșuri, mai publică una, de protest, fără să catadicsească să se prezinte în Senat, atacîndu-l violent de Vălăreanu, făcînd uz de invective demne mai curînd de un avocat de divorțuri, nu de o față duhovnicească, pe care-l făcea vinovat de faptul că a determinat încetarea pelerinajului la Maglavit și începerea construirii clădirilor de acolo. Trebuia găsit un țap ispășitor pentru înstrăinarea fondurilor și materialelor de construcție destinate mînăstirii. Apoi a luat în târbacă ș

Senatul și Sinodul, acuzându-le că îngăduie să fie cercețate fețe bisericești, pretextind că se dau astfel pe față zizaniile dintre creștini și ierarhii Bisericii, că a pierit stima și disciplina. Nu a iertat nici Biserica, apostrofînd-o că nu apără pe ierarhi în Parlament. „Cer ca Statul să se ocupe de viața pămîntească a poporului, conchidea sfidător prea cucernicul episcop, ca și cum era fără pată, lăsînd Bisericii dreptul de a se ocupa de viața cerească a poporului”. Apoi a terminat teatral : „Statul și Biserica trebuie să se sprijine între ele, cum se sprijinesc mîinile trupului nostru care se spală una pe alta și împreună să ne spele fața”.

Numai că episcopul Vartolomeiu nu a reușit să-și spele nici fața și nici păcatele. Reluînd dezbaterile, Senatul a votat o Moțiune, la cererea a 60 de parlamentari, în care cerea examinarea medicală a episcopului, pentru ca în cazul în care era găsit perfect sănătos din punct de vedere psihic, în deplină capacitate a responsabilităților, să fie trimis în judecata Sinodului și a Înaltei Curți de Casație.

IV

1. „Revelațiunea divină de la Maglavit” reprezintă, într-o eventuală istorie a miracolelor, un episod elocvent, capabil să explice o serie de mecanisme care duc la acreditarea unei situații ca fapt supranatural precum și factorii interesați și dinamizatori în conturarea, amplificarea și stabilizarea acestei credințe. „Cazul Maglavit” își dezvăluie și alte fațete, care demonstrează complexitatea mecanismului genezei și răspîndirii psihozei mistice. Literatura vremii referitoare la subiect este dacă nu amplă, cel puțin suficient de clară în acest domeniu. Practic,

nimeni nu credea, în afara naivilor, ignoranților, bigoților și disperaților, în „Sfintul Petrache Lupu”. Nici chiar episcopul Vartolomeiu și popa Bobin, care nu vedeau în „dumnezeieștile vedenii” un semn al pronoiei cerești sau un indemn către deplasări morale pozitive, ci un mijloc de chiverniseală rapidă. Cu atât mai mult politicienii, în frunte cu regele Carol al II-lea care, pînă la urmă, preluîndu-l din recuzita lui Șeicaru și St. Popescu a recurs și el la „serviciile” ciobanului „Sfint”, primindu-l la Palat, cu fast studiat și teatral regizat, în intenția nedeghizată de a-și apropia masele de neluminați ce se închinau analfabetului personaj.

Surprinzînd comedia, Const. Jeverdean în ziarul „Ecou” condamna această mișcare ca pe o nebunie, citîndu-l pe doctorul Paulian, directorul Spitalului central de boli nervoase din Capitală, care calificase în mod public, de cîteva ori, cele ce se petreceau, ca delir mistic. Doctorul Obreja, alt renumit psihiatru bucureștean al acelor ani, surprindea resorturile intime ale cazului, analizînd comportamentul ciobanului, spre a ajunge la concluzia că eroul întîmplărilor de la Maglavit era bolnav psihic. Profesorul Caracostea, de la Universitatea din București explica studenților săi fenomenul psihozei colective, recurgînd la cazul de la Maglavit. „În asemenea situații, arăta el, unei mulțimi întregi i se pare că vede ceea ce de fapt e numai închipuire. În timpul războiului, demonstra profesorul bucureștean, lingă Bufta, unuia dintre ostași i s-a părut că vede „zeppelinul”, toți îl zăresc și se ascund. Era de fapt un nor”.

Profesorul de filosofie M. Drăgănescu, în studiul intitulat „Minunea de la Maglavit”, scris în 1936, ajungea la concluzia că așa zisa viziune a stelei rombice, descrisă de Petrache Lupu, nu putea sub nici o formă a fi reală, ea constituind un produs livresc, presărat cu sim-

boluri de natură filosofică. „Acest pătrat, sublinia profesorul, este — în gândirea filosofică antică — simbolul celor patru elemente ale naturii, create de Lumină, simbolizată prin cercul cu un punct în interior; la mijloc avînd un apendice, începînd cu partea de jos a cercului spre „foc” (adică elementele cosmice). Vom găsi asemenea reprezentări în filosofia egipteană (zeul Toth), în cea greacă — Hermes Trismegistul, ca și în Școala lui Pitagora. Același lucru se poate afirma și despre cruce, acest semn simbolizînd elementele biologice. Astfel, ramura verticală a semnului reprezintă plantele, cu rădăcina înfiptă în pămînt, iar ramura orizontală înfățișează lumea animală, linia respectivă avînd schematic sensul de coloană vertebrală a patrupedelor. În ce privește omul, acesta este reprezentat prin ramura de sus a crucii, care vrea să sugereze capul, deci inteligența, tendința spre spiritualitate. În mitologia esoterică se dă o mare importanță zodiacului, celor douăsprezece constelațiuni: Peștele, Vărsătorul, Capricornul, Săgetătorul, Scorpionul, Cumpăna, Fecioara, Leul, Cancerul, Gemenii, Taurul și Berbecul, grupate în patru serii de trei semne, anume: Pămînt-Apă-Foc-Aer (fizic, astral, mental). Pămîntul are, în gândirea astrologică, înțelesul de nord înghețat, de moarte, ca și al calităților spirituale. Apa este sudul, gheața topită, ploaia ce vine dinspre „Cornul Caprei”, pe plan esoteric însemnînd alipirea la viață, dorința nemuririi prin generație și regenerație. Focul înfățișează orizontul incandescent, focul primordial, înțelegerea sau inteligența, simțirea interioară sau emoția. De aici emoționalul sau astralul. În sfîrșit, aerul ar fi promisiunea zilei de mîine, pe plan esoteric însumînd relații superioare, politice, sociale, ale vieții omenești în general. Cum se vede o seamă de interpretări, trecute prin filtre filosofice, prin gândirea astrologilor, de-a lungul mileniilor. De unde asemenea

cunoștințe la un cioban neștiutor de carte ? În nici un caz el nu putea să conceapă, să gîndească simboluri, care și pentru marea masă a intelectualității neinițiate constituie noțiuni mai greu de înțeles, foarte adesea ignorate, necunoscute. Foarte limpede se naște gîndul firesc al unei subtile sugerațiuni. Cine este acela sau aceia ce au produs „viziunea” ciobanului nu putem ști și nici nu intenționăm să întreprindem o asemenea anchetă care, probabil, nu va duce la aflarea adevărului. S-ar putea ca viitorul să lămurească semnele de întrebare de astăzi, îndoielile întemeiate”.

2. Contraofensiva publicistică împotriva „Afacerii Maglavit”, cum începuse să fie denumită bizara istorie mistică din Oltenia, a frînat treptat procesul de condiționare a opiniei publice declanșat și întreținut de „Curentul” și „Universul”. Interesul masiv față de „Sfîntul Petrache” a început să descrească. Personajul, uitat cu încetul de ziare, ieșit din sfera intereselor de tot felul, a căzut în desuetitudine. Dar, multă vreme, Petrache Lupu a continuat să rămînă în conștiința ignoranților și bigoților, ca un ales al Domnului.

Patruzeci și cinci de ani după întîmplările petrecute la Maglavit, eroul principal al acestora își amintea încă bine de vremurile cînd era „Sfînt”. Omul tînăr de odinioară era un moșneag oarecare, îmbrăcat țărănește, fără cruce de aur pe piept. Mărunțel, firav, chinuit de reumatism, la fel de simplu și cumsecade ca în copilărie, își trăia zilele liniștit, într-o lume reală, alături de nevasta „de-a doua” cum o recomanda el pe băbuța ce-i ținea tovărășie în asfințitul vieții. Ziua muncea pămîntul, cum a învățat din moși-strămoși tot țăranul. Cînd se lăsa seara, el se așeza cuminte în fața televizorului, fascinat de această minune omenească. Era un oin ca oricare altul. Doar sutele de

fotografii înșirate pe pereții camerelor mai aminteau de
acel ce, cu decenii în urmă, era un „sfint”.

„Îi privesc pe bătrinelul de astăzi din fața mea, scria
Sanda Faur, în revista „Femeia” din aprilie 1979, relatînd
întîlnirea ei cu Petrache Lupu. Are acum un zîmbet ușor
șirer și căciula pusă pe-o sprinceană, poate a băut omul
un păhărel, îl cam văd consătenii la bufet, la o bere-două,
mai ciocnesc și ei cu pensionarul ceapist, i-au uitat de
mult „sfînțenia” și-mi vine să cred că partea lui de vină
a fost poate cea mai neînsemnată. Profitorii adevărați au
fost regizorul spectacolului — preotul din sat — și pro-
ducătorii tristei comedii, cei interesați să facă, atunci, în
1935, zgomot, bani și diversiune spirituală, o imensă farsă,
din credulitatea omenească, din neștiința, nevoia unora
de a se autoînșela. S-a spus atunci : s-a îmbogățit Ma-
glavitul de pe urma „Sfintului”, se va face acolo, la locul
întîlnirii lui Petrache Lupu cu „motu”, o mare biserică,
doar se aruncau banii cu pumnul la rădăcinile salciei
plîngătoare. Biserica nu s-a mai făcut. Maglavitul nu a
devenit un Wall-Street oltenesc ; organizatorii miracolului
au șters-o cu banii (de altfel era o mare foșgăială de
hoți pe la locul „minunii”) și după ce l-au mai plimbat
pe sfînt prin țară, l-au uitat. Petrache Lupu a rămas în
cele două cămăruțe de chirpici ale lui, cu o fîntînă în
fața casei, și au trecut ani și ani pînă cînd prin 1967,
și-a refăcut și mărit moșul casa. Cu miinile lui bătucite,
nu cu vedeniile, din sudoarea muncii și nu a cuvîntărilor,
a strîns el banul, i-a dat la școală și la meserie bună pe
cei doi feciori ai dumnealui, îmi zice primarul — și a
devenit om ca toți oamenii, nu „Sfînt” de bilci...”

